

TÜRK-İŞ

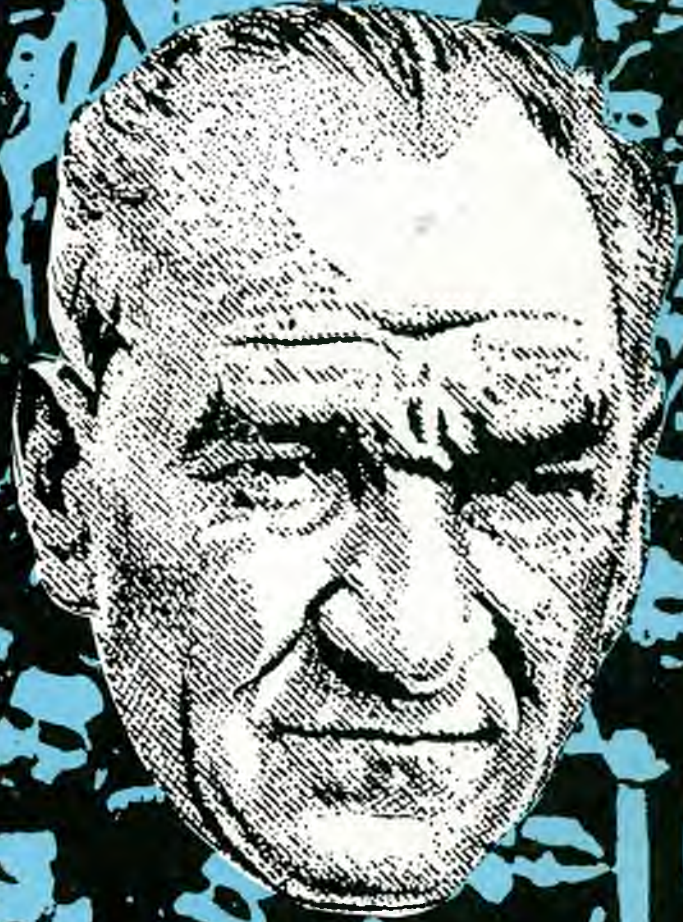
Kasım 1962

Sayı

57

SOSYAL
ADALET

TÜRK-İŞ

Sana minnettariız...

TÜRK-İŞ

AYLIK DERGİ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

KASIM

1967

YIL : 5
SAYI : 57

Fiatı : 250 Krş.
1 YILLIK 25.00 TL.

TÜRK - İŞ ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
Seyfi DEMİRSOY

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Ülkü ARMAN

FOTOĞRAFLAR
Şehir Fotoğraf Ajansı
Adnan HASKOKAR

İDARE ve YAZIŞMA ADRESİ
TÜRK-İŞ GENEL MERKEZİ
TUNA CADDESİ
YENİŞEHİR — ANKARA
Telefon :
17 91 35

TÜRK - İŞ DERGİSİ BASIN AHLÂK
YASASINA UYMAIYI KABUL
ETMİŞTİR.

Türk-İş Basın ve Halkla Münasebetler Merkezi
tarafından hazırlanan Türk-İş Dergisinin bu
sayısı, Ankara'da Şark matbaasında dizilmiş, ter-
gilenmiş ve basılmış; klişeler, Eser Klişede

SUNUŞ

Saygıdeğer Türk - İş okuru,

Her yıl 29 Ekim günü Cumhuriyetimizin yıldö-
nümü kutlanır, Cumhuriyet ilkelerine bağlı-
lık söylevleri verilir, bayram yapılır. Bundan 12
gün sonra 10 Kasım'da, Büyük kurtarıcı anılır, O'-
nun eserlerine ve devrimlerine bağlılık andları içi-
lir. Ama, Cumhuriyet ilkelerine bağlılık, Atatürk
devrimlerinin bekçisi olma yolundaki çabalar da
bu günlere özgü kalmaktan öteye gidemez.

Dergimizin bu sayısını, geniş ölçüde Atatürk'e
ayırırken, Atatürk devrimlerinin gittikçe daha fazla
hücum uğradığını, Medeni Kanunu değiştirmek-
ten tutun da şeriat devleti kurmaya kadar her çeşit
ve her yönde akımların kol gezdiği, hoşgörü ile
karşılaştığı bir ortamda bulunuyoruz.

Atatürk'ün ve başta Cumhuriyet olmak üzere,
O'nun bütün devrimlerinin İşçi Hareketi yönünden
öylesine büyük bir önemi vardır ki, Türk Sendi-
kacılığının, Cumhuriyet ilkelerine, Atatürk devrim-
lerine karşı en ufak bir kıpırdanışın dahi uygun or-
tam bulması bir yana hoşgörü ile karşılanmasına
bile tahammülü yoktur.

Bu konuda iç sayfalarımızda okuyacağınız yazı-
sında Halil Tunç'un şu sözleri sanıyoruz ki, Türk
sendikacılığının duygusunu en güzel şekilde belir-
tecektir:

«Demokratik hür sendikacılık hareketleri, dün-
yanın neresinde olursa olsun, özgürlüğün, sos-
yal ve ekonomik yönden gelişmenin savunucu-
su ve yardımcısıdır. Bu anlayış içindeki
Türk Sendikacılık Hareketi, Türkiye'nin ger-
çek uygarlık seviyesine ulaşmasından ilk ve bü-
yük adımlardan biri olan Cumhuriyeti ve bu
en büyük devrimin ilkelerini yürekten benim-
semiş, varoluşunun temel kaynağı saymıştır.»

Dergimizin Atatürk sayfalarını hazırlarken en
çok yararlandığımız kaynaklardan birisini
takdirle anmayı da borç biliyoruz.

Yıllardanberi Türk kültür hayatına en büyük
yararı dokunan Varlık Kitabevi, Atatürk hakkında
yayınladığı kitaplarla da hiçbir zaman unutulmaya-
cak büyük bir hizmette bulunmuş, cumhuriyet
kuşağına çok değerli bir Atatürk kitaplığı kazan-
dırmıştır.

Saygılarımızla

“Halka gider, yeniden başlarım...,,

Ölümünün 29 uncu yılında Aziz Ata'mızı minnet ve şükran hislerimizle bir kere daha anıyoruz.

Büyük asker, büyük devlet adamı ve büyük önder Atatürk, Türk milletini esaret zincirinden kurtarmak ve batı uygarlığına erdirmek amacı ile giriştiği mücadeleden başarıyla çıkmış, genç kuşaklara yeni bir vatan emanet etmiştir. O'nun en büyük meziyeti, vatanını düşman istilâsından kurtarması yanında, kısa zamanda devrimleri yerleştirmesidir. Arzuladığı sadece bağımsız bir ülke değil, hür ve güçlü bir devlet olma idi. Bu, ortaya attığı «Atatürkçü» fikirlerle hedefine ulaşma yolundadır.

Atatürkçülük, Türk milletinin sembolü olmuş, ilham kaynağı haline gelmiştir. O'nun kurtarıcı ve yaratıcı kudreti yalnız Türk milleti tarafından değil, dünyaca kabul edilmiştir. Ünlü İngiliz tarihçisi Arnold Toynbee bu konuda şöyle demektedir:

«Atatürk, bugün bir millî kahramanın da ötesindedir. O, bugünkü dünya tarihinin de önde gelenlerindendir. Çünkü Atatürk öncü idi. 1920 den sonra Atatürk'ün Türk ulusu ile başardıkları diğer ülkelerin uluslarına yardımcı olmak isteyen liderleri tarafından örnek alınmıştır. Atatürk, hizmet ettiği ve öncülük yaptığı ulusun hayatında hâlâ yaşamaktadır.»

Aradan 29 yıl geçmesine rağmen, Türk milletinin kalbinde ve ülkesinde yaşaması, bunun en canlı delilidir. Halka inanan ve gücünün halktan geldiğini savunan Atatürk, bu inanışla Milli Mücadeleden sonraki dönemde başarıya ulaşmış

ve gerçekleştirmek istediği devrimlere büyük bir inançla sarılmıştır. Biliyordu ki, halktan gelen bir kuvvetle ancak yapmak istediklerini elde edebirdi. Bunun karşısına çıkanlara da «**Halka gider, yeniden başlarım**» derdi. İşte O'nun gücünü burada görüyoruz. Tek dayanağının sadece halk olduğunu kabul etmiş ve bunu her zaman ve her yerde tekrarlamıştır.

Büyük insanların ölmez kişilikleri; savunukları fikirlerde, yarattıkları eserlerdedir. Atatürk'ün ölmezliği, yalnız millî kurtuluş zaferini kazanmakta değil, düşüncesindeki yücelikte ve onu uygulamasındadır.

Bağımsızlık ve özgürlük aşkı, Mustafa Kemal'in içinde yatan bir meşale idi. Bunu Ulusuna vermesini bildi. O'nun ikinci ve en büyük hedefi, Devrimci Türkiye'yi yaratmak oldu. Dil, kültür ve ülkü birliğini temel kabul etti, bunu en kısa zamanda ulusa maletti. Bu yoldaki başarısına, üstün liderlik niteliği ve batı uygarlığına olan inanç ile erişti.

Yıllar ve asırlar geçecek fakat Atatürkçülük daima kalplerde yaşayacaktır. Bu O'nun en büyük eseridir.

Kurtardığı Türk vatani yanında, yarattığı Türkiye O'nun özlediği hür, bağımsız ve devrimci Türkiye'dir.

O'na inandık, O'na inanıyoruz, O'na inanacağız.

Biz Türkler bütün tarihımız boyunca hürriyet ve istiklâl timsal olmuş bir milletiz.

Hakikaten sine-i millete serbest bir fert olmak kadar dünyada bahtiyarlık yoktur.

Ne kadar zengin ve müreffeh olursa olsun, istiklâlden mahrum bir millet, medenî insanlık karşısında uşak olma mevkiinden yüksek bir muameleya liyakat kazanamaz.

Dünyada hükûmet için meşru yalnız ve tek bir esas vardır. O da meşveretten ibarettir. Hükûmet için esaslı şart, ilk şart yalnız ve yalnız meşverettir.

Saltanat-ı şahsiyede her hususta tacidarlara arzusu, iradesi ve emeli hâkimdir. Mevzu-u bahis olan yalnız odur. Millet'in emelleri, arzuları, ihtiyaçları mevzuu bahis olmaktan çok uzaktır.

Korku üzerine hâkimiyet bina edilmez. Toplara istinat eden hâkimiyet payidar olmaz. Böyle bir hâkimiyet ve diktatörlük ancak ihtilâl zuhurunda muvakkat bir zaman için lâzım olur.

Hürriyet olmayan bir memlekette ölüm ve ızmihlâl vardır. Her terakkinin ve kurtuluşun anası hürriyettir.

Millet işlerinde mutlaka hepimizin dimağları ayrı faaliyette bulunmalı, düşündüklerimiz birbirimize söylemeliyiz.

Istiklâl ve hürriyet âşığı milletler için, ıstırap anları, o ıstırapın sebepleri, o ıstırapın âmilleri, ibret alıp tetikte durmak için

daima hatırlanmalıdır. İstiklâl ve hürriyetleri her ne pahasına ve her ne karşılığında olursa olsun ihlâl ve takyide asla müsamaha etmemek, istiklâl ve hürriyetlerini bütün mânasiyle masun bulundurmamak ve bunun için icap ederse, son ferdinin son damla kanını akıtarak insanlık tarihinin şanlı bir misalle süslemek : işte istiklâl ve hürriyetin hakikî mahiyetini, geniş mânasını, yüksek kıymetini vicdanında idrâk etmiş milletler için esas ve hayatî prensip.

Efkârı umumiyeyi, ne kadar acı da olsa, hakikatlerle daima temas halinde bulundurmamak behemahâl lâzımdır.

Benim bütün tertiplerimde ve icraatımda kendime hareket düsturu edindiğim bir şey vardır. O da vücuda getirilen teşkilât ve müesseselerin şahısla değil, hakikatle yaşatabileceğidir. Onun için herhangi bir program, fîlan programı olarak değil, fakat millet ve memleketin ihtiyaçlarına cevap verecek fikirleri ve tedbirleri taşıması bakımından kıymet bulup itibar görebilir.

Hürriyet ve istiklâl benim karakterimdir. Ben milletimin en büyük ve ecdadımın en kıymetli mirası olan istiklâl aşkı ile dolu bir adamım. Çocukluğudan bugüne kadar ailevi, hususî ve resmî hayatımın her safhasını yakından bilenlerce bu aşkım malûmdur. Bence bir millet te şeref, haysiyetin, namusun ve insanlığın vücut ve beka bulabilmesi mutlaka o milletin hürriyet ve istiklâline sahip olmasıyla kaimdir. Ben şahsan bu saydığım vasıflara çok ehemmiyet veririm. Ve bu vasıfların kendimde mevcut olduğunu iddia edebilmek için milletimin de aynı vasıfları taşımasını esas şart bilirim. Ben yaşayabilmek için mutlaka müstakil bir milletin evladı kalmalıyım. Bu sebeple millî istiklâl bence bir hayat meselesidir. Millet ve memleketin menfaatleri icap ettirirse, insanlığı teşkil eden milletlerden her biriyle medeniyet icabı olan dostluk ve siyaset münasebetlerini büyük bir hassasiyetle takdir ederim. Ancak, benim milletimi esir etmek isteyen herhangi bir milletin bu arzusundan vazgeçinceye kadar, amansız düşmanıyım.

Hürriyetin de, müsavatin da, adâletin de dayanağı millî hâkimiyettir.

Cumhuriyet fikir serbestliği taraftarıdır. Samimî ve meşrû olmak şartıyla her fikre hürmet ederiz. Her kanaat bizce muhteremdir.

Sosyoloji bakımından bizim hükûmetimizi ifade etmek lâzımgelirse, «Halk hükûmeti» deriz. Sosyal meslek bakımından da düşündüğümüz zaman, biz hayatını, istiklâlini kurtarmak için çalışan emekçileriz, zavallı bir halkız! Mahiyetimizi bilelim. Kurtulmak ve yaşamak için çalışan ve çalışmaya mecbur olan bir halkız! Onun için her birimizin hakkı vardır. Fakat çalışmak sayesinde bu hakkı kazanırız. Yoksa arkatüstü yatmak ve hayatını çalışmadan geçirmek isteyen insanların bizim topluluğumuz içerisinde yeri yoktur.

Halkçılık, sosyal düzenin; çalışmasına, hukukuna istinat isteyen bir sosyal meslektir. Biz bu hakkımızı korumak, istiklâmizi emin bulundurabilmek için bütünlüğümüzce, millî bütünlüğümüzce, bizi mahvetmek isteyen emperyalizme karşı ve bizi yutmak isteyen kapitalizme karşı millî topluluğumuzca savaşmayı caiz gören b.r mesleği takip eden insanlarız. (1921).

Memleket mutlaka asrî, medenî ve yeni olacaktır. Bizim için bu, hayat dâvasıdır. Bütün fedakârlığımızın semere vermesi buna bağlıdır. Halkla çok temasım vardır. O saf kütle, bilmezsiniz ne kadar yenilik taraftarıdır. Vatanımızda hiçbir zaman engeller bu kesif kalabalıktan gelmeyecektir.

Halk, müreffeh, müstakîl, zengin olmak istiyor. Komşuların refahını gördüğü halde, fakir olmak pek ağırdır.

Hayatımın bütün safhalarında olduğu gibi, son zamanların buhranları ve felâketleri arasında da, bir dakika geçmemiştir ki her türlü huzur ve istirahatimi, her nevi şahsî duygularımı, milletın selâmeti ve saadeti namına feda etmekten zevk duymayayım.

Gerek askerlik, gerekse siyaset hayatımın bütün devir ve safhalarını dolduran mücadelelerimde daima hareket düsturum millî iradeye dayanarak milletin, vatanın muhtaç olduğu gayelere yürümek olmuştur. (1920).

Benim Türk Milletine, Türk Cumhuriyetine, Türklüğün istikbaline ait ödevlerim bitmemiştir. Siz onları tamamlayacaksınız. Siz de sizden sonrakilere benim sözümü tekrar edersiniz.

Bu sözler, bir ferdin değil, bir Türk Milleti duygusunun ifadesidir. Bunu, her Türk bir parola gibi kendinden sonrakilere durmadan tekrar etmekle son nefesini verecektir. Her Türk ferдин son nefesi, Türk Milletinin nefesinin sönmeyeceğini, onun ebedî olduğunu göstermelidir.

Yüksek Türk! Senin için yüksekliğin hududu yoktur. İşte parola budur.

Türkiye'nin asıl sahibi ve efendisi, gerçek müstahsil olan köylüdür. O halde, herkesten daha çok refah, saadet ve servete müstehak ve lâıyk olan köylüdür. Onun için, Türkiye Büyük Millet Meclisinin iktisadî siyaseti aslı gayeye erişmek maksadını güder.

Efendiler, diyebilirim ki, bugünkü felâket ve sefaletin tek sebebi bu hakikatın gafili olmamızıdır.

Gerçekten, yedi asırdanberi cihanın dört bir köşesine sevk ederek kanlarını akıttığımız, kemiklerini topraklarında bıraktığımız ve yedi asırdanberi emeklerini ellerinden alıp israf eylediğimiz, buna karşılık daima tahkir ve tezlil ile mukabele ettiğimiz; bunca fedakârlık ve ihsanlarına karşılık nankörlük, küstahlık, cebbarlıkla uşak mevkiine indirmek istediğimiz bu asıl sahibin huzurunda bugün utançla ve saygıyla kendimizi toplayalım.

Bu defa memlekette topraksız çiftçi bırakılmamalıdır. Büyük çiftçi ve çiftlik sahiplerinin işletecekleri arazi genişliği, arazinin bulunduğu memleket bölgelerinin nüfus kesafetine ve toprak verim derecesine göre sınırlamak lâzımdır (1937).

Atatürk'ten

1923 yılında İzmirde Birinci İktisat Kongresi toplandı. Kongrenin açış konuşmasını yapan Mustafa Kemal şunları söylüyordu:

Fakat efendiler, istiklâl-i tam için şu düstur vardır : Hâkimliyeti Milliye için bir kanun vardır, diyoruz. Ve bugün de büyük bir muzafferiyetin âmilleri, failleri bulunduğumuz ifade ediyoruz. Bu noktada çok kat'î olan bir hakikati hep beraber tekrar etmek mecburiyetindeyiz. Bu kadar büyük, bu kadar mukaddes ve azametli hedefler kâğıt üzerinde düsturlarla ve kanun maddeleriyle ve sadece hırslarla, arzularla husul bulamaz. Muhakkak tam istiklâlini temin edebilmek için yegâne hakiki kuvvet en kuvvetli temel iktisadiyattır.

Efendiler, siyasi askeri muzafferiyetlerle tetevvüc edilmezlerse husule gelen zaferler payidar olamaz. Az zamanda söner. Bu itibarla en kuvvetli ve parlak zaferimizi dahi temin edebilmek için iktisadiyatımızın temin ve tevsii lâzımdır. Efendiler, bu kadar feyizli ve bu kadar kuvvetli olan yeni hükümetimizin, yeni devletimizin düşmansız kalacağını farzetmek doğru değildir. Bu güzel mahallerin dahi içine kundak koyarak onu yıkmaya çalışacaklar olacaktır. Onun hayatına ve feyzine karşı suikast tertip et-

meğe teşebbüs edecekler bulunacaktır. Bütün bunlara karşı en kuvvetli silâhımız; iktisadiyattaki vüsat, resanet ve muvaffakiyetimiz olacaktır.

Efendiler, dahil olduğumuz halk devrinde, millî tarihimizi yazabilmek için kalemlerimiz sapanlar olacaktır.

Bence halk devri, iktisat devri mefhumu ile ifade olunur. Öyle bir iktisat devri ki, onda memleketimiz mamur olsun, müreffeh olsun, Bu noktada bir felsefeyi size hatırlatayım: «El kanaatü kenzü'n lâ yüfna» (kanaat tükenmez bir hazinedir) kanaati bir kenzü lâ yüfna farzetmek fakrı fazilet bilmek... Efendiler, bu felsefeyi mutlaka yanlış tefsir etmek yüzünden bu millete, bu memlekete çok büyük fenalık edilmiştir.

Biliriz ki, Allah dünya üzerinde yarattığı bu kadar nimeti, bu kadar güzellikleri insanlar istifade etsin, nimetlensin diye yaratmıştır. Azamî derecede müstefit olmak için de, bütün kâinatı esirgediği zekâyı, akli insanlara vermiştir.

Filhakika bu dediğiniz felsefenin sahipleri kıymetli vatanımızı zindan ve cehennem yapmaktan başka bir

şey yapmamalıdır. Halbuki vatan evlât ve ahfadımız için cennet yapılmaya layık bir vatanıdır. İşte bu memleketi böyle mamure haline, cennet haline getirecek olan sebepler ve âmil-ler, iktisadî sebepler ve iktisadî faaliyetlerdir.

Binaenaleyh öyle bir iktisat devri lâzımdır ki, memleketimiz insanca yaşamasını bilsin, insanca yaşamayın neye mütevakıf olduğunu öğrensün ve o esbaba teves-sül etsin, Cümlemizin arzusu şudur ki, bu memleketin efradı ellerinde nümunele-riyle ziraatın, ticaretin, sanayinin, sa'yin, hayatın bir mümessili olsun ve artık bu memleket böyle fakir ve bu millet hakir değil, belki memleketimiz zengin memleketi, zenginler memleketi ve bu yeni Türkiye'nin adına çalışanlar diyarı denilsin. İşte millet böyle bir devir içinde bulunuyor ve böyle bir devri ilân edecektir ve böyle bir devrin tarihini yazacaktır. Ve böyle bir devrin böyle bir tarihinde en büyük makam, en büyük çalışanlara ait olacaktır.

Mc Arthur 1931 yılında Türkiye'ye geldiği zaman Avrupanın vaziyeti hakkında ne düşündüğünü Atatürk'e sormuştur. Bu soruya Ata'nın verdiği cevap, O'nun uzak görüşlülüğünün ve olaylara ne kadar doğru teşhis koyduğunun en güzel örneğidir...

Mustafa Kemal'le konuşma

Ata'nın uzak görüşlülüğü

Versailles muahedesi Birinci Dünya Harbi'ne sebebiyet vermiş olan âmillerden hiç birini bertaraf edemediği gibi, bilâkis dünün başlıca rakipleri arasındaki durumunu büsbütün derinleştirmiştir. Zira, galip devletler, mağlûplara sulh şartlarını zorla kabul ettirirlerken, bu memleketlerin etnik, geopolitik ve iktisadî hususîyetlerini aslâ nazarı itibara almamışlar ve sadece husumet hislerinden mülhem bulunmuşlardır. Böylelikle bugün içinde yaşadığımız sulh devresi sadece mütarekeden ibaret kalmıştır. Eğer siz Amerikalılar, Avrupa işleriyle alâkadar olmaktan vazgeçmiyerek Wilson'un programını tatbikte ısrar etseydiniz bu mütareke devresi uzar ve bir gün devamlı bir sulha müncer olabilirdi (varabilirdi). Bence, dün olduğu gibi yarın da, Avrupa'nın mukadderatı Almanyanın alacağı vaziyete bağlı bulunacaktır. Fevkalâde bir dinamizme malik olan bu 70 milyonluk çalışkan ve disiplinli millet üstelik millî ihtiraslarını kamçılayabilecek siyasi bir cereyana kendisini kaptırdı mı, ergeç Versailles muahedesi'nin tasfiyesine tevessül edecektir. (girişecektir.)»

Atatürk, Almanya'nın İngil-

tere ve Rusya hariç olmak üzere, bütün Avrupa kıtasını işgal edebilecek bir orduyu kısa bir zamanda teşkil edebileceğini, binaenaleyh harbin 1940-45 seneleri arasında başlayacağını, Fransa'nın kuvvetli bir ordu yaratmak için lâzım gelen hassaları artık kaybettiğini ve İngiltere'nin adaletini müdafaa etmek için, bundan sonra Fransa'ya güvenemeyeceğini söylemiş, İtalya hakkında da şöyle demişti :

İtalya Mussolini'nin idaresi altında şüphesiz büyük bir kalkınmaya ve inkişafa mazhar olmuştur. Eğer Mussolini, müstakbel bir harbde, İtalya'nın zahirî heybet ve azametini, harb haricinde kalmak suretiyle, lâıyık veçhile istismar edebilirse, sulh masasında başlıca rollerden birini oynuyabilir. Fakat, korkarım ki, İtalya'nın bugünkü şefi Sezar rolünü oynamak hevesinden kendisini kurtaramıyacak ve İtalya'nın askerî bir kuvvet yaratmaktan henüz çok uzak olduğunu derhal gösterecektir.

Atatürk, Amerika'nın geçen harbde olduğu gibi bu harbde de tarafsız kalamıyacağını ve Almanya'nın ancak bu Amerikan müdahalesi dolayısıyla mağlubolacağını da ilâve etmiş ve âdeta kehanet mesâbesinde olan şu şayanî hayret sözleri söylemiştir :

Avrupa devlet adamları, başlıca ihtilâf mevzuu olan mühim siyasi meseleleri, her türlü millî egoizmlerden uzak ve yalnız umumun nef'ine olarak, son bir gayret ve tam bir hüsnîyetle ele almazlarsa, korkarım ki felâketin önü alınamıyacaktır. Zira Avrupa meselesi İngiltere, Fransa ve Almanya arasındaki ihtilâflar meselesi olmaktan artık çıkmıştır. Bugün Avrupa'nın şarkında bütün medeniyeti ve hattâ, bütün beşeriyeti tehdit eden yeni bir kuvvet belirmiştir. Bütün maddî ve mânevî imkânlarını, topyekün bir şekilde cihan ihtilâli gâyesi uğruna seferber eden bu korkunç kuvvet üstelik Avrupalılar ve Amerikalılarca henüz malûm olmayan yepyeni siyasi metotlar tatbik etmek ve rakiplerinin en küçük hatâlarından bile mükemmel istifade etmesini bilmektedir. Avrupa'da vukubulacak bir harbin başlıca galibi ne İngiltere, ne Fransa, ne de Almanya'dır. Sadece Bolşevizmdir. Rusya'nın yakın komşusu ve bu memleketle en çok harbetmiş bir millet olarak, biz Türkler, orada cereyan eden hâdiseleri yakından takib ediyor ve tehlikeyi bütün çıplaklığıyla görüyoruz. Uyuyan şark milletlerinin zihniyetlerini mükemmel istismar eden, onların millî ihtiraslarını okşıyan ve kinleri tahrik etmesini bilen Bolşevikler, yalnız Avrupa'yı değil, Asya'yı da tehdideden başlıca kuvvet halini almışlardır.

Cumhuriyet ve işçi hareketi

Cumhuriyet kahramanca bir döğüşün son safhasıdır. Ama gene Cumhuriyet, yıllarca devam edecek ve en az önceki kadar şerefli sayfalarla dolacak bir mücadelenin de başlangıcıdır. İlk mücadele ile bağımsızlığa kavuşturulan vatan, sonraki yıllarda devam eden ve Cumhuriyetin ilk halkasını teşkil ettiği devrimler savaşı ile özgürlüğe kavuşturulmuştur. Bir başka şekilde söylemek gerekirse, Cumhuriyet, İstiklâl Savaşı ile başlayan Anadolu İhtilâlinin ilk kademesi ile devrimlerin teşkil ettiği ikinci kademe arasında bir köprüdür. Birinci safhadan ikinci safhaya geçebilmek için mutlaka bir köprüye ihtiyaç vardı ve bu, en iyi sağlam temellere oturtulması gereken köprü, Cumhuriyet'ten başka birşey olamazdı.

Cumhuriyet'i kurulmuş bulan ve bugün yaşları 44 ün altında olanlar, bu en büyük devrimin nasıl gerçekleştirildiğini sadece tarih kitaplarında okudular. Ama bu Cumhuriyet kuşağı, aynı zamanda, Cumhuriyetin en sadık bekçileri olarak da yetişti. Ancak, Cumhuriyetimizin ilkelerinin ve Cumhuriyete anlam kazandıran Atatürk devrimlerinin toplumumuzun tamamı tarafından benimsendiğini iddia etmek gerçekleri görmezlikten gelmek olacaktır.

Geri adımlar...

Atatürk'ün cehalete, geriliğe ve günlük hayatımızdaki lakaydiye ve toplumu sömürenlere açtığı mücadele ile, kurdukları vurgun düzeni bozulan, asırlardır babadan oğula geçerek süregelen hayat şartlarını kaybeden toplumda üstünlükleri kalmayan kimse ve grupların eskiye özelemleri devam edegeldi. Bu grup ya da kişiler, yıllardır içlerinde biriktirdikleri kini, çok partili hayatın açıklığından faydalanarak, su yüzüne çıkardılar. Oy avcılığı peşinde koşan çirkin politikacıların, bu eski günlerin özlemini çekenlerin desteğini kazanabilmek amacı ile Atatürk devrimlerinin ilk fırsatta kaldırılacağı, toplumun eski yaşayış ve tarzının geri ge-

tirileceği propagandaları, kadının yine çarşaf altına sokulması, din adamlarının köylerde yeniden siyasi nüfuza sahip olması, «taaddüt-ü zevcat» a göz yumulması, hatta Medeni Kanunun değiştirileceği söylentileri, uygarlık yolunda Ata'nın öncülüğünde attığımız adımları geri çevirdi, aştığımız yolu bize büyük ölçüde kaybettirdi. Bunlara ilâveten, Atatürk anıtlarına yapılan tecavüzlere göz yumulması, devrimleri koruyup, geliştirmek için gerekli eğitimi vermek üzere kurulmuş olan Halkevlerinin kaldırılması, Köy Enstitülerinin kapatılması gibi davranışlar, Atatürk'ün kan ve gözyaşı ile kurduğu Cumhuriyeti ilkelerinden büsbütün uzaklaştırır oldu.

1960 Devrimine kadar bu durum ve şartlarda geçen süre toplumumuza çok şeyler kaybettirdi.

Cumhuriyet ilkeleri

Yeni Anayasamız geçmişin bu acı olaylarını da dikkate alarak, gerek Cumhuriyetin nitelikleri, gerekse Atatürk devrimlerinin korunup, geliştirilmesi bakımından ileri esaslar getirdi.

Anayasamızın getirdiği bu esasları benimseyen ilk topluluk işçi hareketi oldu.

İşçi hareketimiz için Cumhuriyetin özel bir önemi vardır ve bu yüzden de Türk-İş'in temel amaçları ve ilkelerinin başında Cumhuriyetimizin temel ilkeleri yer alır: «**Türk-İş insan haklarına dayanan millî, demokratik, laik, sosyal hukuk devleti anlayışı içinde komünizm, faşizm, cehalet ve adaletsizlikle mücadele etmeyi ilk görevlerinden sayar.**»

Demokratik hür sendikacılık hareketleri, dünyanın neresinde olursa olsun, özgürlüğün, sosyal ve ekonomik yönden gelişmenin savunucusu ve yardımcısıdır. Bu anlayış içindeki Türk Sendikacılık Hareketi, Türkiye'nin gerçek uygarlık seviyesine ulaşmasında ilk ve büyük adımlardan biri olan Cumhuriyeti ve bu en büyük devrimin ilkelerini yürekten benimsemiş, varoluşunun temel kaynağı saymıştır.

Yazan :

Halil
Tunç

Türk-İş Genel Sekreteri

Bu arada, Cumhuriyetimizin nitelikleri arasında yer alan «sosyal devlet» ilkesi, Türk İşçi Hareketinin geleceği, Türk işçilerinin refahı bakımından büyük önem taşımaktadır.

Sosyal devlet

Türkiye Cumhuriyetinin sosyal bir devlet olduğunu belirten Anayasamızda bu ilkenin gerekçesi şöyledir:

«Nihayet, Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir devlettir. Başka bir deyimle çalışma ve sosyal adalet ilkelerine dayanır.

Sosyal devlet fertlere, yalnız, klâsik hürriyetleri sağlamakla yetinmeyip aynı zamanda, onların insan gibi yaşamaları için zaruri olan maddi ihtiyaçlarını karşılamalarını da kendisine vazife edinen devlettir. Modern anayasa, asgari geçim şartlarından, sıhhi bakımdan, öğrenim imkânlarından ve hele barınacağı bir konuttan yoksun bir kişinin gerçek anlamda hür olamayacağını kabul eden zamanımızın hukuk ve siyaset ilmine ve devlet görüşüne uygun olarak fertlere ve vatandaşlara sosyal bir takım haklar tanımak zorundadır.

Her sınıf halk tabakaları refah sağlamayı kendisine vazife edinen zamanımızın devleti (refah devleti), iktisaden zayıf olan kişileri, bilhassa işleri bakımından başkalarına tâbi olan işçi ve müstahdemleri, her türlü dar gelirli ve yoksul kimseleri himaye edecektir. Bu suretle, hem insan şahsiyetine hürmet etmek vazifesini yerine getirecek, klâsik hürriyetlerin gerçeklerle aley eden bir mahiyet olmasına mânî olacak, hem de çalışan geniş halk tabakalarının refaha kavuşması sayesinde toplum hayatı için daha verimli olmaları hedefine de ulaşacaktır. Gerçekten, maddi (malî ve iktisadi) imkânlardan, yaşama için zaruri olan gelir kaynaklarından yalnız kâğıt üstünde kalan fakat boş lâflardan başka bir değere sahip olmaz. Nihayet şurasını da

kaydetmek gerekir ki, sosyal adalete karşı kaygısız kalan devletler, toplum hayatının müfrit sol veya müfrit sağ cereyanlara kapılarak totaliter istikamette sürüklenmesine engel olamamaktadırlar. Zamanımızın medeni memleketlerinde hemen hemen ittifakla kendini gösteren temayül, (sosyalizm) istikametindedir. Sosyal olmayan demokrasi, toplum hayatının gerçekleri karşısında cevherini kaybetmeye ve neticede yıkılmaya mahkûmdur.

Bu sebeptendir ki «sosyal zihniyet», yalnız fertlerin refah ve saadeti için bir teminat değil, aynı zamanda toplum hayatının geleceği bakımından da demokrasinin en şaşmaz garantisidir. Zira komünizme karşı en tesirli kalkan, onu lüzumsuz hale getiren sosyal adaletin gerçekleşmesidir.»

Görülüyor ki, işçilerin insan haysiyetine yaraşır bir yaşayış seviyesine ulaşmalarına imkân verecek şartları sağlayacak sosyal devlet ilkesi Cumhuriyetimizin niteliklerinin başında yer almaktadır.

Ekonomik savaş

Bütün bunların yanısıra unutulmaması gereken bir başka husus da, büyük savaşımızı ancak Cumhuriyet ilkelerine sınıksız sarılmakla kazanabileceğimiz olmalıdır. Bu büyük savaş, «ekonomik savaş» dır.

Cumhuriyetten önce başlayan bağımsızlık savaşı, Cumhuriyetin ilânı sıralarında yerini ekonomi savaşına bırakmıştır. Ekonomik özgürlük savaşını, İstiklâl Savaşımızın bir devamı saymak gerekir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında başarı ile yürüttüğümüz ekonomik kurtuluş savaşı, Cumhuriyet ve devrimlere ışık tutan ilkelerden sapıldıkça gücünü kaydederek. Bugün, Türkiye bir «az gelişmiş ülke» ise, bunun nedenleri arasında Atatürk ilkeleri ve Cumhuriyetimizin asıl dayanağı olan devrimlere sırt çevirilmiş olması gelir.

Ata'nın bir konuşması

17 Kasım 1923
günü İzmirde
iktisat kongresinin
açılış konuşmasını
yapan Atatürk,
«Yeni Türkiyemizi
lâyık olduğu mertebeye
çıkarmak için, muhakkak
iktisadiyatımıza birinci
derecede ehemmiyet
vermek mecburiyetindeyiz»
 demişti.

ZAMANIMIZ

Efendiler; tarih, milletlerin yükselme ve alçalma sebeplerini ararken birçok siyasî, askerî, içtimai sebepler bulmakta ve saymaktadır. Şüphe yok, bütün bu sebepler içtimai hâdiseLER üzerinde tesir yaparlar. Fakat bir milletin doğrudan doğruya hayatıyla, yükselişle, alçalışla alakalı olan, münasebetli olan, milletin iktisadiyatıdır. Tarihin ve tecrübelerin tesbit ettiği bu hakikat bizim millî hayatımızda ve millî tarihimizde de tamamen belirir. Gerçekten Türk tarihi tetkik olunursa, bütün yükseliş ve alçalış sebeplerinin bir iktisat meselesinden başka bir şey olmadığı anlaşılır.

Efendiler, tarihimizi dolduran bunca muvaffakiyetler, zaferler veya mağlûbiyetler, bozgunlar ve felâketler bunların hepsi vukua geldikleri devirlerdeki iktisadî şartlarımızla münasebetli ve alakalıdır. Yeni Türkiyemizi lâyık olduğu mertebeye çıkarmak için muhakkak iktisadiyatımıza birinci derecede ehemmiyet vermek mecburiyetindeyiz. Çünkü zamanımız tamamen bir iktisat devresinden başka bir şey değildir.

İktisadiyatımıza niçin ehemmiyet vermedik? Efendiler; bir milletin yaşama, refah ve saadet âmilini teşkil eden iktisadiyatıyla meşgul olmaması dikkati çekici bir keyfiyettir. Fakat biz itiraf etmeğe mecburuz ki, iktisadiyatımıza lüzumu kadar ehemmiyet vermemiş bulunuyoruz. Bir milletin doğrudan doğruya hayatî işleriyle uğraşmaması o milletin yaşadığı devirlerle ve o devirleri tesbit eden tarihle çok alakalıdır. Onun için biz de eğer meşgul olamadıysak, bunun hakikî sebeplerini geçirdiğimiz devirlerde, bilhassa tarihimizde bulabiliriz. Fakat böyle bir tet

Atatürk'ün Cumhuriyetin

Yurttaşlarım,

Az zamanda çok ve büyük işler yaptık. Bu işlerin en büyüğü, temeli, Türk kahramanlığı ve yüksek Türk kültürü olan Türkiye Cumhuriyetidir .

Bundaki muvaffakiyeti Türk milletinin ve onun değerli ordusunun bir ve beraber olarak azımkarane yürütmesine borçluyuz. Fakat yaptıklarımızı asla kafi göremeyiz. Çünkü daha çok ve daha büyük işler yapmak mecburiye -

tinde ve azmindeyiz. Yurdumuzu dünyanın en mamur ve en medenî memleketleri seviyesine çıkaracağız. Milletimizi en geniş refah vasıta ve kaynaklarına sahip kılacağız. Millî kültürümüzü, muasır medeniyet seviyesinin üstüne çıkaracağız.

Bunun için, bizce zaman ölçüsü, geçmiş asırların gevşetici zihniyetine göre değil, asrımızın sürat ve hareket mefhumuna

göre düşünülmelidir.

Geçen zamana nisbetle daha çok çalışacağız. Daha az zamanda, daha büyük işler başaracağız. Bunda muvaffak olacağımızdan şüphem yoktur. Çünkü Türk milletinin karakteri yüksektir. Türk milleti çalışkandır, Türk milleti zekidir. Çünkü, Türk milleti millî birlik ve beraberlikle güçlükleri yenmesini bilmiştir. Ve çünkü, Türk Milletinin,

yürümekte olduğu terakki ve medeniyet yolunda, elinde ve kafasında tuttuğu meşale, müsbet ilimdir.

Şunu da ehemmiyetle tebarüz ettirmeliyim ki, yüksek bir insan cemiyeti olan Türk Milletinin tarihi bir vasfı da güzel sanatları sevmek ve onda yükselmektir. Bunun içindir ki, milletimizin yüksek karakterini, yorulmaz çalışkanlığını ve

BiR iKTiSAT DEVRiDiR...

kik yaptığımız zaman, maalesef itirafa mecburuz ki, biz henüz şimdiye kadar hakikî, ilmi, müsbet mânasıyla millî bir devir yaşamadık. Onun için millî bir tarihe malik olamadık.

Bu noktayı biraz izah edebilmiş olmak için isterseniz hep beraber Osmanlı tarihini hatırlayalım. Osmanlı tarihinde bütün gayretler, bütün çalışmalar, milletin arzusu, emelleri ve hakikî ihtiyaçları bakımından değil, belki şu nun bunun hususî arzularını, icraatını tatmin bakımından vukubulmuştur. Meselâ Fatih, İstanbul'u zaptettikten sonra, yani Selçuk Saltanatı ile Şarkî Roma İmparatorluğuna tevarüs eyledikten sonra Garbî Roma İmparatorluğunu zaptederek azametli bir imparatorluk kurmak istedi. Böyle geniş bir emel takibetti. Böyle bir emeli takip ve tatbik edebilmek için bütün milleti, aslî unsuru arkasından bu hedefe doğru sevketti.

Yavuz Selim, Fatih'in açtığı garp cephesini tesbit etmekle beraber bütün Asya'yı birleştirerek büyük bir siyasi meslek takibetti. Aslî unsuru bunun arkasında dolaştırdı.

Kanunî Süleyman her iki cepheyi azamî derecede genişletmek, bütün Akdeniz'i bir Osmanlı havuzu haline getirmek, Hindistan üzerinde nüfuzunu kurmak gibi çok azametli, şahane bir siyaset takip etti. Bu siyasetin tatbiki için aslî unsuru kullandı.

Arkadaşlar; bütün bu tavır ve hareketler tahkik olunursa görülür ki, azametli kudretli padişahlar, takip ettikleri dış siyasette kendi emellerine, hırslarına ve arzularına dayanmışlardır. İç teşkilâtlarını ihtiraslarının doğurduğu bu

dış siyasete göre düzenlemek zorunda kalmışlardır. Halbuki dış siyasete göre düzenlemeklardır. Halbuki dış siyaset, iç teşkilâta ve iç siyasete davranmak lâzımdır. Yani iç teşkilâtın tahammül edemeyeceği genişlikte olmamalıdır.

Gerçekten Osmanlı hakanları asıl olan noktayı unuttular. Bütün hareket ve işlerini emellerine göre ayarladılar. İç teşkilâtlarını dış siyasetlerine uydurmak zorunda kalınca, zaptettikleri memleketlerde, dilleri, dinleri, an'aneleri, herşeyi başka başka olan birçok milletlerden ibaret unsurları olduğu gibi muhafazaya kalkıştılar ve onlara bütün bu şeyleri mahfuz bırakabilecek istisnalar, imtiyazlar bahşettiler. Buna karşılık, aslî unsur uzun seferler yapmakta, fetih meydanlarında ölmekte, zaptolunan memleketlerin kendisini ve halkını tahrip etmekteydi. Bu imtiyaz ile millet aslî unsur, kendi evinde, kendi yerinde, kendi hayatî ihtiyaçları uğrunda çalışmaktan tamamiyle mahrum bir halde bulunuyordu.

Bu taçlılar, milleti böyle diyar diyar dolaştırmakla, onlara kendi yurtlarını düşünmeğe müsaade etmemekle, ıktifa etmiyorlardı. Fetihler dairesi için giren halkı memnun edebilmek için doğrudan doğruya aslî unsurun haklarından ve hayat kaynaklarından birçok şeyler lütfederek, ihsan olarak, âtîfet olarak bahşediyorlardı.

Meselâ Fatih zamanında Cenovalılara ve Patriğe verilen imtiyazlarla açılan yol, kendisinden sonra daima genişlemiştir. Bu imtiyazlar, bu istisnalar, hükümetin en kuvvetli ve en azametli zamanında yapılıyordu. Sırf şahane bir

onuncu yılında yaptığı konuşma

zekasını, ilme bağlılığını, güzel sanatlara sevgisini, millî birlik duygusunu mütemadiyen, her türlü vasıta ve tedbirlerle besleyerek inkişaf ettirmek, millî ülkümüzdür.

Türk milletine çok yaraşan bu ülkü, onu bütün beşeriyette hakikî huzurun temini yolunda kendine düşen medenî vazifeyi yapmakta muvaffak kılabacaktır.

Büyük Türk milleti,

On beş yıldan beri girdiğimiz işlerde muvaffakiyet vadeden çok sözlerimi işittin. Bahtıyırım ki, bu sözlerimin hiç birinde, milletimin hakkındaki itimadını sarsacak bir isabetsizliğe uğramadım.

Bugün aynı iman ve katıyetle söylüyorum ki, millî ülküye tam bir bütünlükle yürüyen Türk Mille

tinin, büyük millet olduğunu bütün medenî âlem az zamanda, bir kere daha tanıyacaktır. Asla şüphem yoktur ki, Türklüğün unutulmuş büyük medenî vasfı, büyük medenî kabiliyeti, bundan sonraki inkişafı ile, atının yüksek medeniyet ufkundan, yeni bir güneş gibi doğacaktır.

Türk milleti;

Ebediyete akıp giden

her on senede, bu büyük millet bayramını dana büyük şereflerle, saadetlerle, huzur ve rahata içinde kutlamayı dilerim.

Ne mutlu Türküm diyene.

Gazi Mustafa Kemal
Atatürk

(29 Ekim 1933)

Ata'nın bir konuşması

müsaade, şahane bir ihsan olmak üzere yapıldı.

Hepiniz hatırlayabilirsiniz: Kanunî Sultan Süleyman zamanında Venediklilerle ticaret muahdesi yapılmıştır. Fakat padişah, Venediklilerle ticaret muahdesi yapmayı kendi şerefine ve izzeti nefesine aykırı buldu. Zira, onun kanaatine göre muahde, birbirine eşit milletler arasında yapıldı. Halbuki o zaman Venedikliler Osmanlı Devleti'ne eşit olmak şöyle dursun, onun doğrudan doğruya vesâyeti altındaydı. Onun için padişah, böyle bir hükümetle muahde yapamazdı. Fakat ona müsaadelerde bulunabilirdi ve bulundu.

İşte bu müsaade kelimesi «kapitülâsyon» kelimesiyle tercüme edilmiştir. Halbuk biliyorsunuz, «kapitülâsyon» kelimesi bir kale içinde kuşatılıp bütün müdafaa imkânlarını kullandıktan sonra teslim olmak zorunda kalanlar hakkında kullanılan bir kelimedir. İşte böyle bir kelimeyi padişahların müsaadesini tercüme ederken kullanmış bulundular.

Bu ufak tafsilâtı iki noktadan tekrar edeyim : Millet hayatî ihtiyaçlarıyla uğraşmak imkânından mahrum olarak diyar diyar dolaştırılıyor ve bu gibi diyarlar halkı birçok istisnalara, birçok imtiyazlara malik olarak çalışıyordu. Yani fatihler aslî unsuru peşine takarak kılıçla fetihler yaparken, kılıç sallarken zaptolunan mem-

leket ahalisi kazandıkları mümtaziyet ve imtiyazlarla sapanlarına yapışıyorlar, toprak üzerinde çalışıyorlardı.

Arkadaşlar; kılıçla fetihler yapanlar, sapanla fetihler yapanlara mağlup olmaya ve netice itibariyle mevkilerini onlara bırakmaya mecburdurlarlar. Nitekim Osmanlı saltanatı da böyle olmuştur.

Bulgarlar, Sırlar, Macarlar, Romenler, sapanlarına yapışmışlar, varlıklarını korumuşlar, kurtulmuşlardır.

Bu bir hakikattir ki, tarihin her devrinde, dünyanın her yerinde aynen vâki olmuştur. Meselâ, Fransızlar Kanada'da kılıç sallarken oraya İngiliz çiftçisi girmiştir. Sapanla kılıç mücadelesinde nihayet muzaffer olan sapanlı ve Kanada'ya sahip oldu.

Efendiler, kılıç kullanan kol yorulur ve nihayet kılıcı kınına koyarak belki kılıç o kında küflenmeye, paslanmaya mahkûm olur. Lâkin sapan kullanan kol gün geçtikçe daha çok toprağa sahip ve malik olur.

Arkadaşlar, efendiler, Osmanlı hakanları aslî unsurla beraber, sapanın önünde yenilip çekilmeye başladıktan sonra asıl felâketlerin büyüğü başladı. Sırf şahane bir ihsan olarak yabancılara bahşedilmiş olan ve bir hususî lûtf diye memleket içindeki islâm olmayanlara verilmiş olan herşey müktesep haklar sayılır. Fakat yabancılar yalnız bu hukuku muhafazayla da kalmadılar Belki her gün onları biraz daha arttırmak için çareler aradılar ve buldular.

Bu devamlı baskılar altında zaten fakir düşmüş olan aslî unsur, devletçe verebilecek parayı güç tedarik ediyordu. Halbuki taçlıları ile, Babîlîsi ile behemehal debdebe ve dârâta malik olabilmek onu idame edebilmek, zevk ve ihtiraslarını temin edebilmek için her ne pahasına olursa olsun bu parayı tedarik etmek çaresine tevessül etmişlerdir. O çareler istikrazlar oldu.

O kadar çok istikrazlar yapıyorlardı, o kadar fena şartlarla istikrazlar yapıyorlardı ki, bunların faizlerini bile ödemek mümkün olmadı. En nihayet, bir gün Osmanlı Devletinin iflâsına hükmettiler. Malî işleri kontrol altına alınmış, başımıza «Duyûnu Umumiye» belâsı çıkmış bulunuyordu.

Efendiler, milletin uğradığı bu felâketlerin sebeplerini arayacak olursak, doğrudan doğruya devlet mefhumumuzda buluruz. Biliyorsunuz ki, Osmanlı Devleti, şahsî saltanat ve son beş, on senede içinde de meşrutî saltanat esasına dayanıyordu.

O'nun ölmez eseri ilham kaynağı

olarak kalacaktır

Atatürk bütün dünyada, özellikle bağımsızlık savaşı yapan ülkelerde bir önder olarak tanınır. O'nun ölümüne sadece Türkiye değil, bütün yeryüzü ağladı. Bu sayfalarda, dünyada Atatürk için söylenenleri sunuyoruz.

Atatürk adı insana bu yüzyılın büyük insanlarından birinin tarihi başarılarını, Türk ulusuna ilham veren önderliğini, modern dünyayı anlayışındaki ileri görüşlülüğü ve cesaretini hatırlatmaktadır.

Şüphesiz ki, Türkiye Cumhuriyetinin doğuşu ve o zamandan beri Atatürk'ün ve Türkiye'nin giriştiği derin ve geniş devrimler kadar bir ulusun kendisine olan güvenini daha başarı ile belirten bir başka örnek gösterilemez.

Ölümünün yıldönümünde bu büyük adamı saygı ile selâmlarım.

(10 Kasım 1963)

**A.B. DEVLETLERİ BAŞKANI
JOHN F. KENNEDY**

Atatürk'ün önderliğindeki Türkiye'nin kalkınması, olağanüstü ileri hamlelerini hayranlıkla izledik. Atatürk'ün hukuk alanında olduğu gibi diğer alanlarda da getirdiği reformlarla Türkiye, içinde bulunduğu zor durumdan kurtarılıp, kuvvetli ve emin temeller üzerine yerleştirilmiştir.

(11 Kasım 1963)

LÜBNAN BAŞBAKANI RAŞİT KERAME

Dünya tarihinde, Kemal Atatürk gibi, önemli bir görevi kesin şekilde başarı ile sonuçlandıran ve bir ulusun mutlu geleceğini sağlayacak sorumlulukları üzerine alan dürüst insanlara çok ender raslanmaktadır.

Bu azim ve irade iledir ki, Atatürk; deha, seziş ve başarıcılığı ile yalnız neticesiz bir savaşla uçurum kenarına gelmiş bulunan yurdunu kurtarmakla kalmamış, aynı zamanda memleketini çağdaş uygarlık düzeyine ulaştıracak bütün temelleri atmıştır.

(29 Kasım 1963)

İRAN ŞAHI RIZA PEHLEVİ

Kemal Atatürk, şüphesiz, yirminci yüzyılda İkinci Dünya Savaşından önce yetişen en büyük devlet adamlarından biri, hiç bir ulusa nasib olmayan cesur ve büyük bir devrimci olmuştur.

O, ulusunun özgürlüğü ve yurdun bütünlüğünü tehdit eden düşmanı yok etmesini ve dünkü düşmandan, öc alma ve hınc duygularına kapılmadan, öc dost ve müttefik yapmasını bilen güçlü bir savaşçı, tek başına bütün dünyaya karşı direnmekten korkmayan sadık ve gerçek bir yurtseverdir.

(29, Kasım 1963)

ESKİ İSRAİL BAŞKANI DAVİT BEN-GURİON

Bütün dünya 10 Kasım'da, biz Almanların dostluk ve saygı ile bağlı olduğumuz bir insanın, hayatını ve eserlerini takdirle anmaktadır.

Atatürk, daima Türkiye ile Avrupa arasında sıkı bağlar kurmağa çalışmıştır. O'nun bu emeli, Türkiye'nin Avrupa Ortak Pazarına katılması ile, gözle görünür bir şekilde gerçekleşmiş bulunuyor.

(10 Kasım 1963)

**BATI ALMANYA BAŞBAKINI
PROF. LUDWIG ERHARD**

Atatürk'ün ölümünün 25 inci yıldönümünün belirtilmesi Kemal Atatürk'ün kişiliği ve dâvasına yalnız Türk ulusunun sevgi ve minnettarlığının değil, dünya uluslarının da saygısının belirtisidir.

(11 Kasım 1963)

BULGARİSTAN BAŞBAKANI TODOR JIVKOV

Çağımızda; uzak görüşlü, cesur, siyasî sosyal ve ekonomik reformlarla Türkiye'yi bugünkü modern cumhuriyet durumuna getiren Kemal Atatürk'tür. Aynı zamanda bugün Türkiye'nin Avrupa Ortak Pazarına girebilecek güce erişmesini sağlayan modern ekonominin temelini hazırlayan da yine O'dur.

(11 Kasım 1963)

HOLLANDA DIŞİŞLERİ BAKANI JOSEPH LUNS

Mustafa Kemal ismini bundan 50 yıl önce seçkin bir Türk komutanı olarak duymuştuk. Daha sonra barışın kuruluşuyla devlet adamlığı özelliklerini ortaya koymak fırsatını elde etmesi, büyük millî önderlerden biri olarak O'na tarihin en yüce mevkilerinden birini kazandırmıştır.

O kahraman ve cesur askeri saygıyla, modern Türkiye'nin gerçek babası olan devlet adamını da hayranlık ve şükranla anıyoruz.

10 Kasım 1963

**İNGİLTERE BAŞBAKANI SİR
A. DOUGLAS HOME**

Kahraman Atatürk, ulusların kurtuluşlarına kendilerini adanmış olan kurtarıcıların ve onları ıslah eden milliyetçi liderlerin bir sembolü olarak her zaman yaşayacaktır.

(11 Kasım 1963)

İSVEÇ BAŞBAKANI TAGE ERLANDER

Ulusunu hürriyet ve demokrasiye kavuşturmak uğrunda savaşılarak başarı kazanan büyük Türk önderi hakkındaki engin duygularımı ve hayranlığımı iletmek isterim.

Atatürk'ün hayatı ve eseri yalnız Türkiye için değil, fakat dünyanın bütün hür ulusları için de ilham kaynağı olmakta devam edecektir.

(10 Kasım 1963)

ÇİN DEVLET BAŞKANI ÇANG KAY ŞEK

Biz O'nun kişiliğinde; savaş alanlarında, büyük bir asker olduğunu ispat ettikten sonra, her şeyin büsbütün kayboldu sanıldığı bir anda, ulusundan umudunu kesmeyi şiddetle reddeden, Tanrının seçtiği büyük insanı yüceltiyor, kutluyoruz.

Atatürk böylece, ölümü köleliğe üstün tutan bir ulusun neler yapabileceğini hayretler içinde, kalan dünyaya göstermiştir. Bu örnek unutulmıyacak, O'nun ölmez eseri, egemenliklerini elde etmiş ulusların kaderlerine hükmedenler için ışıklı bir örnek ve bir ilham kaynağı kalacaktır.

(10 Kasım 1963)

**TUNUS DEVLET BAŞKANI
HABİB BURGİBA**

Yakın ve Orta-Doğuda ilk cumhuriyet, doğuşunu O'na borçludur. Bu cumhuriyet, birçok ulusun millî özgürlük savaşlarına ışık tutmuştur.

Atatürk'ün yönetimindeki Türkiye'nin uluslararası otoritesi yükselmiş ve ülkesi dünya siyasetinde önemli bir rol oynamaya başlamıştır.

(10 Kasım 1963)

**SOVYETLER BİRLİĞİ BAŞBAKANI NİKİTA S.
KRUŞÇEV**

Büyük Atatürk'ün ölümünün 25 inci yıldönümü sebebiyle Fransız ulusunun Türk ulusuna karşı hissettiği sadık dostluk duygularını dile getirmek isterim.

Türkiye'nin tarihi, bugün her zamandan fazla Batı ve Avrupa tarihinde ayrılmaz durumdadır. Atatürk'ün bu yöndeki çabaları başarıya erişmiştir.

(10 Kasım 1963)

**FRANSIZ DEVLET BAŞKANI
GENERAL DE GAULLE**

Büyük savaşı izleyen birçok devrimler arasında hiçbirisi, yeni Türkiye'deki hareketlerden daha az beklenmiş ve daha çok göze çarpmış değildir. Türk ulusal ihtilâli, yeni adamları yönetim mevkiine getirmekten çok daha ileri işler görmüş ve Türk ulusunun görünüş ve yapısını tamamiyle değiştirmiştir.

Zamanımızda hiçbir önder, bundan büyük güçlükler kaşısında bu adam kadar büyük başarılar elde etmiş değildir.

(27 Ağustos 1938)

TİMES'İN TÜRKİYE ÖZEL SAYISI

Mustafa Kemal'in kişiliği, halk kitlelerinin ayaklanması ve halk mücadelelerinin ölçüsü olmuştur.

Bu mücadeleler O'nun ölümünden sonra genişlemiş. Doğu ve Batı blokları arasındaki üçüncü dünyaya da sirayet etmiş ve onu sömürge tahakkümünden kurtarmıştır.

(26 Mart 1965)

TUNUS DEVLET BAŞKANI HABİB BURGİBA

Atatürk'ün askerlik tarafına hayret etmiyorum. Her meslekte deha sahibi insanlar vardır, buna şaşılmaz. Fakat İsviçre Medenî Kanununu kabul etmek ve Türkiye'de yürürlüğe koymak! Bu âdeta dehanın da üstünde bir şey. Hukuktan anlıyan ve insan haklarına inanan biri sıfatıyla söylüyorum. İşte buna hayranım (1951)

Türk ulusu hızla Batıya yönelmiştir. Mucize diyeceksiniz. Hayır. İstiyerek, hesaplanarak yapılmış, sağduyu ve ulus sevgisinden güç alan bir eser. (1936)

ESKİ FRANSIZ BAŞBAKANI EDOUARD HERRİOT

Kemal Atatürk yalnız bu yüzyılın en büyük adamlarından biri değildir. Biz Pakistan'da O'nu, gelmiş geçmiş bütün çağların en büyük adamlarından biri olarak görüyoruz.

O, yalnız sizin ulusunuzun sevgili önderi değildi. Dünyadaki bütün Müslümanlar gözlerini sevgi ve hayranlık duygularıyla O'na çevirmişlerdi. O, Müslüman dünyasında yeniden siyasî uyanış yönünde ileriye doğru cesur bir adım atan bir avuç insandan biriydi. (10 Kasım 1963)

PAKİSTAN DEVLET BAŞKANI EYÜP HAN

Yirminci yüzyıl tarihinin Atatürk'ün kişiliğine önem vermesi kadar yerinde bir şey olamaz. Çünkü Atatürk, ulusların yenilgisini zafere, çöküşünü yükselmeye, gerilemesini ilerleme ve çevirme yolunda yurt görevinin kendilerine yükletmiş olduğu ödevleri yerine getirmek için, durumunu memleketleri lehine çevirmeye hazır bulunan cesur subayların en canlı örneğidir.

(10 Kasım 1963)

IRAK DEVLET BAŞKANA ABDÜSSELÂM ARİF

Japonya'da Atatürk, Birinci Dünya Savaşı sonrası yıkımlarından Türkiye'yi kurtararak büyük zafere ulaştıran kahraman ve Osmanlı İmparatorluğu yıkıntılarından yeni Türkiye Cumhuriyetini yaratan büyük bir devlet adamı olarak çok iyi tanınmaktadır. Özellikle Atatürk'ün Türk Dili Devrimi'ni gerçekleştirmesi ve dinle siyaseti birbirinden ayırarak Türk toplumunun modernleşmesini sağlamak yolundaki çabalarına karşı büyük bir hayranlık duymaktayız.

(11 Kasım 1963)

JAPONYA BAŞBAKANI HAYATO İKEDA

Kemal Atatürk veya bizim O'nu o zamanlar tanıdığımız ismiyle Kemal Paşa, gençlik günlerimde benim kahramanımdı.

Büyük devrimlerini okuduğum zaman pek çok duygulandım. Türkiye'yi modernleştirme yolunda Kemal Atatürk'ün giriştiği genel çabayı büyük bir takdirle karşıladım. O'nun dinamizmi, yılmak ve yorulmak bilmezliği insanda büyük bir etki yaratıyordu.

O, Doğuda modern çağın yapımcılarından biridir. O'nun en büyük hayranları arasında bulunmakta devam ediyorum.

(10 Kasım 1963)

HİNDİSTAN BAŞBAKANI JAWAHARAL NEHRU

Dünya, hiçbir zaman Türkiye'nin Batı görüş ve inancı içinde yeniden kurulması gibi heyecanlı bir olaya asla şahit olamamıştır.

(14 Kasım 1938)

İSVEÇ, SOCIAL DEMOKRATEN GAZATESİ

Atatürk, «Eğer yaşasalardı tarihin bugünden çok farklı olacağını» bir gerçek olarak söyleyebileceğimiz benzeri pek az insanlardan biri idi.

(13 Kasım 1938)

İNGİLİZ, NEWS CHRONICLE DERGİSİ

Atatürk için neler dediler

“Atatürk, bir eesti; kendini dün-
yaya duyurdu!.. Şimdi birçok ses
gerek ki O’nu, gereğince ağıllıye-
bilmiş olsun!..”

Atatürk için, O’nun sağlığında olsun, ölümünden sonra olsun çeşitli şeyler söylendi. Aşağıda Ata için söylenilenlerden bazılarını yayınlıyoruz..

Gördüğüm fotoğraflara nazaran biraz şişman, biraz yorgun biraz çizgileri kalınlaşmış vücutla karşılaşacağımı zannederken, kapıdan bir ziya dalgası halinde giren toplu bir kuvvet ve hayat kaynağı ile birden gözlerim kamaştı. Bebekleri en garip ve esrarlı madenlerden yapıma bir çift mavi, sarı, yeşil ışıklarla aydınlattığı asabî bir çehre. Yüzde, alında, ellerde bir sağlık ve bahar rengi.. Düzgün taranmış, eksiksiz, sarı genç saçlar.. Bütün zemberekleri çelikten, ince, yumuşak, toplu, gerilmiş, taptaze bir uzviyet.

Altıyüz senelik bir devri bir anda ihtiyarlatan adamın çehresi, eski ilâhlarmki gibi, yıpranmış bir başın hiçbir izini taşıyamıyor. Alevden coşkun bir nehir halinde, eski tarihin bütün yıkın tılarını süpüren ve yeni bir cihanın kuruluşuna yol açan fikirler kaynağı o baş, yanardağ tepesi gibi ateşe kayıtsız, mazi gök altında sessiz ve gülümsiyerek duruyor. (1920).

AHMET HAŞİM

Büyük adam, ne yazık ki yaşadığı sürece kendisini destekliyecek gücte bir gençlik ordusundan yoksundu. Bugün yetişmiş olan kavrayışlı olgun kuşaklara dayanarak iş görmek imkânını bulsaydı, kimbilir eserinin verimi kaç misli artardı.

O kadar insansız, o kadar vasıtasızdı ki, böyle imkânsızlıklar içinde başardıklarını başarabilmeye mucizeden başka isim veremiyoruz bugün. (1953)

YAŞAR NABİ NAYIR

Biz O’nu bir insandan üstün görmeye alışmıştık. Çünkü bize imkânsız şeylerin de mümkün olduğunu öğretmişti; yıllardan beri hayal etmekten bile korktuğumuz büyük işler gerçekleştirmişti. (11 Kasım 1938)

NURULLAH ATAÇ

Bütün islâm acununun ve daha genel olarak sömür-geler acununun kurtuluşu Türk zaferiyle başlar. O’nun davranışlarını mücadele ve devrimlerini örnek alarak ulusal duyguların kabartılmasıyla ilerler ve kırk yıl içinde bütünlenir. (1963)

PROF. HİKMET BAYUR

O tarihin seyrini değiştirmek gibi bir mucize yaratan büyük adamdır.

Ve, Türk tarihine, Türk ulusunu maddî ve manevî ölümlerden kurtaran adam» diye geçecektir.

O, İnkılâp tarihine, «Türkiyede ve Şarkta geceyi gündüz, çehli ilim, geriliği yenilik, maziyi istikbal yapan eşsiz yenileyici ve inkılâpçı» diye geçecektir. (11 Kasım 1938)

ABİDİN DAVER

Mustafa Kemal, 1923 yılında annesinin mezarı başında «Ulusal egemenlik uğruna canımı vermek benim için vicdan ve namus borcu olsun» demişti.

Başkumandanımız annesinin mezarı başında millete, dünyaya ve Allah’a karşı inkılâbın yeminini yaptı.

O yemin ve inkılâba tanrısal bir zırh ve kutsal bir mahfazadır. İnkılâba pusu, Teşkilâtı esasiyeye suikast hazırlayanlar mı var? O yemin onların başına düşecek bir yıldırımdır. O yemini yapan anlatıyor ki, inkılâba dokunmak isteyenlerin nasibi, istiklâl; boğmağa gelen istilânın akıbetinden başka bir şey olamaz.

İstiklâl ve İnkılâp, bu toprakların üstünde artık ebediyen beraber yaşıyacaktır. (1923)

İSMAİL HABİP SEVÜK

Atatürk, her şeyden evvel yeryüzünün bütün mazlum, mağdur milletlerine kalk bo rusunu çalan ve onlara tam kurtuluş yolunu gösteren bir hürriyet ve istiklâl önderidir. (1954)

YAKUP KADRI
KARAOŞMANOĞLU

Atatürk, yirmici yüzyılın dünyayı hâkim ve esir uluslar olarak ikiye bölen köhne düzenine karşı bir isyan, bir infilâktı. Bu patlamanın sesiyle birçok esir ulus uyandı.

Atatürk, bugün kurtulmuş esir ulusların liderleri dilinde bir zafer türküsüdür. (1962)

CEVAT FEHMİ BAŞKUT

KASIM 1967 TÜRK-İŞ

Atatürk, İsmailiyye yolda tek başına yürüyordu. Kendi
 olarak savaşa atılanları. Kalabalıkların umutsuzluğuna. Atatürk. Bütün kafasının kıpırlayan bir timsali olmasaydı de
 ve O, hiçbir zaman, "Ben böyle düşünürüm; böyle olacağım!" de- Otun içindir ki, biao yalı
 dedi. "Millet böyle istiyor, böyle yapacağı!" dedi. (1938) "Rafıa sarımsa, buçkara huç
 "O cum- Karşı değil, kişiliğiyle de önderlik ve örneklilik etmekte dev
 Çankı O, dünya milletinin yüde yarı
 Çünkü düşman toprakları Ankara'dan işi

Kızdığı zaman :
 «Halka gider, yeniden baş-
 larım» derdi.

Buna ne derinden inandığını
 şaşarak görmüştüm. Halk, O'na
 göre kendi kuvveti idi. (1955)

FALİH RIFKI ATAY

Atatürk herhangi bir dokt-
 rinin sembolü değildir. O;
 aklın, cesaretin, ileriliğin ve bize
 yakışanın sembolüdür. O, sisteme
 ve kurallara bağlı bir filozof gibi
 değil, ilhamını toplumdan alan ge-
 niş ufuklu bir sanatçı gibi çalış-
 mıştır.

İkinci hayatındaki ölmezli-
 ğinin bir sırrı da buradadır.
 (1951)

NADİR NADİ ABALIOĞLU

Türkiye'de demokrasi için
 bir tek tehlike, toplumun
 geriye döndürülmesinden doğar.
 Atatürk ruhu geriliği boğar ama,
 memleket kalkınmasında da du-
 raklama olur, demokrasi hamle-
 sinde gecikmeler belirir.

Fakat şunu bilmek gerekir ki,
 Atatürk'e ihanet etmeğe kimsenin
 gücü yetmiyecektir. (1964)

PROF. DR. REŞAT KAYNAR

Döğüş istemedi; barış kur-
 du. Düşmanlık istemedi,
 dostluk kurdu; Kuzeyle, Güneyle,
 Doğu ile, Batı ile..

Dünya O'nu kendine düşman
 sanıyordu. O, dünyayı kendine
 dost etti!... Dünya O'nu kavgacı
 sanıyordu. O, dünyaya barış yolu
 gösterdi. (1939).

RUSEN EŞREF ÜNAYDIN

Tarih gözümüzün, önünde,
 herhangi bir zafer kazan-
 mış hangi hürriyet kahramanı
 vardır ki, zaferden hemen sonra

güvenini kötüye kullanmasın.. Bii
 tüm kahramanlar böylece haksız-
 lık ve baskı rejimine basamak ol-
 maktan uzak kalamamıştır.

Bizim kahramanımız ise hür
 riyet yolunu bırakmaksızın, bu
 yolda aksamaksızın zafer tahtın-
 dan devrimcilik tahtına yücelmiş-
 tir. (1928)

MEHMET RAUF

Atatürk bir şanstı. Türk u-
 lusunu yüzyıllardır sürüp
 gelen talihsizliklerden kurtardı.

O kaybolunca talihimizi de
 kaybettik. (1962)

CEVAT FEHMİ BAŞKUT

1927 yılı yazının sıcak bir
 gecesi, Atatürk'ün etra-
 fında kalabalık bir aydınlar top-
 luluğu vardı. O, arkadaşlarına â-
 deta bir sürpriz hazırlamanın se-
 vinci içinde, «**Oturunuz ve dinle-
 yiniz!**» dedi. Nutuk'un sonuna
 koyacağı satırları yüksek sesle o-
 kumaya başladı. Atatürk bu met-
 ni okuyup da bitirdiği zaman, de-
 rin bir nefes almış fakat iki dam-
 la gözyaşını da bizlerden sakla-
 mamıştı.

Bu «**Gençliğe Hitabe**» okundu-
 ğu akşam, Türkiye Cumhuriyeti-
 nin geleceği üzerinde duruyordu :
 «**Tarihi yaşadığımız gibi yazdık,
 fakat geleceği Cumhuriyete ina-
 nanlara, koruyanlar ve yaşatanla-
 ra emanet etmek lâzımdır.**» di-
 yordu.

O, Türk gençliğinin sağduyusu-
 na milliyetçiliğine, vatan sevgisi-
 ne inandığını ve onlara güvendi-
 ğini söylüyordu.

«**Gençliği yetiştiriniz. Onlara
 ilim ve irfan veriniz. İstikbalin
 aydınlığına onlarla kavuşacaksı-
 nız.**» diyordu. (1960)

PROF. DR. ÂFET İNAN

Osmanlı ordularının Vüya-
 na kapılarından dönüşüyle
 başlayan imparatorluk çöküntü-
 sü, büyük bir düğümle tek nede-
 ne bağlanabilir : Şarklı kalmak..
 Bu Şarklı kalış bizi, Avrupadan
 bir çağ geri bırakmıştır.

İkinci Selim de, İkinci Mah-
 mut da, Büyük Reşit Paşa da Ali
 Suavi de bunu sezmiştiler. Ama
 Atatürk gördü ve tepeden tırnağa
 batılı olmanın eşsiz cesaretini
 gösterdi. Bu eşsiz cesaret, inan-
 mış adamın cesaretidir. (1963)

YUSUF ZİYA ORTAÇ

Ey büyük Türk milleti'
 Atatürk sana üzerinde şaş
 madan yüzyıllarca ve yüzyıllarca
 yürüyeceğin eserler ve ilkeler bır-
 raktı. O eserler ilkeler ışığında ça
 lıştıkça Büyük Evlâdınla kucak
 kucağa yaşamakta devam edecek-
 sin. (14 Kasım 1938)

YUNUS NADİ ABALIOĞLU

Atatürk ve ilkeleri

Atatürk'ün ebediliğe geçişi ve göçüşü üzerinden yirmi dört yıl geçti. Bu süre içinde aslında aramızdan ayrılan - kendi deyimile - iki Mustafa Kemal'den fani olanı, et ve kemikten yaratılanıdır. Fikir ve ülkü Mustafa Kemal'i, millî kaderimizi belirten, bu günümüzü aydınlatan, geleceğimize ışık tutan bir ruh cevheri halinde, her an kafamızda, kalbimizde, varlığımızın derinliklerinde daha kuvvetle yerleşiyor ve aktüel bir mâna ve değer kazanıyor.

Siyasî kaderimizle ilgili her karar, hareket ve davranışımız, ondan ilham ve kudret alıyor. Fani varlığı ile aramızdaki ayrılık mesafesi büyüdükçe, onun ilke ve ülkülerine bağlılık ve hayranlığımız her gün daha çok artıyor ve kuvvetleniyor. Millî ve siyasî hayatımızın gerçekten önemli aynı zamanda kaygılı bir dönüm noktasında bulunduğumuz bu tarihî günlerde, onun kutsal hâtırasını, bütün güçlükleri yenme ümidini topladığımız tükenmez bir kudret kaynağı olarak, her zamandan daha içli bir özleyiş ve bağlanışla anıyoruz.

Atatürk'ün seçkin kişiliğini, keskin, çizgilerle tek cümlede özetlemek mümkündür. O, Türk ve dünya tarihine dâhi bir komutan olarak doğdu, millî bir kahraman olarak yaşadı ve büyük bir insan olarak ebediliğe göçtü. Tarihimizin en sıkıntılı bir devresinde milletimizin kötü kaderini iyiye yöneltmiş gerçek bir devlet ve siyaset adamı olarak, bize bıraktığı ve Türk gençliğine korunmasını emanet ettiği en büyük eseri, Birinci Dünya Harbinin sonunda çöken Osmanlı İmparatorluğunun yıkıntıları üzerine temellerini attığı Türkiye

Cumhuriyetidir.

Türkiye Cumhuriyeti, Atatürk İnkılâbının bütün verimli başarılarını toplu olarak canlandıran bir kavramdır. O, sadece bir devlet yapısı ve idare şekli değil, millî varlığımızın yöneldiği yeni bir yaşayış ve dünya görüşü, modern, medenî, ileri bir toplum düzeyine ulaşmak için fikir, gönül ve işbirliği demektir. Dil, tarih, yazı, kıyafet, zihniyet ve saire devrimleri, hep bu mesut, müreffeh, yüksek toplum ülküsünün gerçekleşmesine, milletimizin «medenî cihanda lâıyk olduğu mevkie ulaşmasını» sağlamaya yönelmiş hamlelerdir.

Yani devletin kuruluşunda Atatürk'ün üstün başarısını sağlayan temel haslet, ülkücülük ile gerçekçiliği en dengeli bir kaynaşıyla kişiliğinde toplamış bulunmasıdır. Atatürk'ün ülkücülüğü, tarih boyunca büyük uygarlıklar kurmuş bulunan Türk ulusunun yüksek erdemliğine, sarsılmaz vefakârlığına, manevî ve ahlâkî kudretine, hürriyet ve egemenlik sevgisine inançtan kaynak alıyordu.

Bu yüzden bütün hayatı boyunca sarsılmaz ve içli bir samimilikle bağlı kaldığı ana ilke, devrin şart ve gereklerine göre mümkün olan yol ve araçlarla milletin nabzını yoklayarak gerçek dileklerini meydana çıkarmak ve iradesine uymak olmuştur.

Atatürk'ün gerçekçiliği, isabetle belirtir değer ölçülerine göre sıraladığı hedeflere ulaşmada, imkânları ölçerek, olayların gelişiminden faydalanarak gerçekleşme şartlarını hazırladıktan sonra adım adım amaca doğru engelsiz ve kararlı yürümesinde kendini göstermiştir. Ülkülerini gerçekleştirmede dayandığı temel ilkeler, 1924 Anayasasının ikinci maddesinde yer alan Cumhuriyetçilik, milliyetçilik, halkçılık, devletçilik, lâiklik ve devrimcilik prensipleri olmuştur.

I — Atatürk devriminde Cumhuriyetçilik ana ilke ve esas değerdir. Cumhuriyet, Atatürk devriminin bütün verimlerini temsil eden bir devlet ve hükûmet şekli olarak değiştirilmez bir cevherdir.

Bu yüzden Cumhuriyet gerek 1924 gerek 1961 Anayasalarında Meclislerce değiştirilmesi teklif bile edilemeyecek bir ana kuruluş değerile korunmuş ve yerleşmiştir. Bu vasfı ile Cumhuriyet devlet düzen ve idaresinde şahsîlik ve keyfileşen ve şahsîleşen D.P. iktidarını tasfiye eden hareketin kaynağını Gençliğin Atatürk emaneti Cumhuriyeti koruma dilek ve kaygısında aramak gerekir.

II — Milliyetçilik ilkesi, Atatürk'ün ebediliğini dilettiği ve bir demecinde müjdellediği Cumhuriyetçi devlet yapısını koruyacak olan toplumun siyasî birlik şuuruna kavuşmuş pekişik bir bütün olması amacına yönelmiştir. Bu ilke, Millî Mücadelenin çıkış noktasını teşkil etmiş ve bütün esir milletlerin kurtuluş hareketlerinde ışık tutmuştur. Bu arada Adolf Hitler'den Habib Burgiba'ya kadar birçok liderler, millî kurtuluş ve kalkınma hareketlerinin ilhamını ve başarı ümidini doğrudan doğruya Atatürk'ten aldıklarını açıkça dünyaya ilân etmişlerdir.

Ancak unutmamak gerekir ki mazlum milletlerin kurtuluş çabalarına gerçek ışık tutan Atatürk'ün Milliyetçilik ilkesi, milli varlık ve şuuru «**dil, kültür ve ülkü birliği**» temeli, - daha başka bir deyimle - sadece manevî ve insanî değerler üzerine oturan hümanist bir prensiptir. Bu sebeple Türk Milliyetçiliği, aşırı ırkçı, gerici, sapık emperyalist milliyetçi fikir ve akımlarla hiçbir zaman bağdaşamamış ve asla da bağdaşamayacaktır. «**Yurtta Sulh, Cihanda Sulh**» ilkesi de, başka milletlerin egemenlik haklarına saygı duygusundan ve barış ülküsüne bağlılıktan kuvvet alan bu ölçülü dengeli, ahlâkî milliyetçilik anlayışına dayanmaktadır.

III — Halkçılık ilkesi her şeyden önce «Halkın halk tarafından halk için idaresi» anlamına gelen ileri, batılı, gerçek bir demokrasinin gerçekleşip yerleşmesi amacına yönelmiştir. Bu arada halkçılık kavramı, elbette ki Türk toplumunun sosyal, kültürel, ekonomik kalkınması dâvasını da kapsamaktadır. Nitekim devrimci Atatürk'ün esas amacı, tarihî bir demecinde, «**Türk Milletini, medenî cihanda lâıyk olduğu seviyeye ulaştırma**» formülü ile ifade edilmiştir.

Şu kadar ki Atatürk, Millî Mücadele süresince memlekette kendisini gönülden destekleyen iç kuvvetlerle, dünya ölçüsündeki dış gelişim şartlarının dengeli etkisini her an hesaba katarak, her türlü «**doktriner ve dogmatik düşüncelerden temizlenmiş**» bir halkçılık anlayışına ve ilkeler kompozisyonuna ulaşmıştır. Günümüzde Atatürk ilke ve ülkülerini yaratıcısından kopararak, sağcı, ırkçı ve karanlık bir doktrinin savunuculuğunu yapan bir zümre, «**Atatürk ilkeleri diye bir şey olmadığını, devletimizin kurucusu olan kişinin bunların sorumluluğundan kurtarılması gerektiğini**» ileri sürecek kadar cesaret ve kuvvet bulmuş görünmektedirler.

Oysaki «**Güneş altında söylenmemiş hiç bir gerçek bulunmadığını**», sapık inkârcılardan çok iyi bilen Atatürk, hiçbir zaman dogmacı doktriner görüşlerin sosyal gelişim ve kültürel değişim şartlarına uymadığını görerek, Türk toplumuna yol gösterecek ilkeleri ve onların anlamlarını özel görüş açısından tesbit etmiştir.

IV — Devletçilik ilkesi, sosyal, ekonomik ve kültürel kalkınmada daha çok metodu belirten bir esastır. Buna göre devletçilik, özel teşebbüsü yetki ve kudreti dışında kalan iktisadî kalkınma ve teşkilatlanmayı devlet eli ve araçlarıyla gerçekleştiren prensibidir. Sümerbank, bugün aşağı yukarı küçük bir devlet yapısını taşıyan geniş teşkilât ve müesseselerle, bu ilkenin somutlaşmış bir anıtıdır. İktisadî Devlet Teşekküllerinin Türkiye'nin kalkınmasında yeni bir ayarlamaya devrine girmelerinin gerekip gerekmediği ve plânlı ekonomiye katılmaları yol ve şartları, üzerinde dikkat ve sabırla durulması gereken çok önemli ayrı bir tartışma

Prof. Yavuz Abadan

konusudur.

V — Lâiklik Ortaçağın İslâmî düşüncesinde, içtihat kapısının kapalı olduğu gerekçesiyle sosyal ilerlemeyi köstekleyen, fikir hürriyetini baltayan iskolâstik zihniyeti yıkıp, vicdan hürriyetini koruyacak, dinin şahsî ve siyasî yararlar uğruna sömürülmesini önleyecek bir ilke değerini taşımaktadır.

VI — Devrimcilik ise, bir yandan Atatürk ilkelerinin korunmasını esas tutan, öte yandan bu esaslara dayanılarak yeni hamlelerle Türk toplumunun aydın ve ileri yönde gelişim ve geleceğini sağlayacak dinamik bir toplum yaşayış ilkesi olarak benimsemiştir. Bütün bu ilkelerin tesbit, kabul müdafaasında sadece Türk toplumunun gerçek ihtiyaçları göz önünde tutulmuştur. Bundan sonra da, selâmet ve ilerleme yolu, bu esas ve usule şaşmadan cesaret ve inançla bağlılıkta aranmak gerekir.

Sonuç ve özet

Atatürk, Kurtuluş Savaşındaki başarısı, ilke ve ülkülerinin universal değeri, insanlık haysiyet ve şerefine gösterdiği derin saygı, milletlerin eşit şartlar içerisinde barış uğrunda işbirliği esasına bağlılığı sebebiyle Türk tarihinin sınırlarını aşarak, «**İnsanlık idealinin âşık ve mümtaz siması**» vasfına gerçekten hak kazanmıştır. O'nun Millî Mücadelesi, sadece Asya ve Afrika'nın esir milletlerine siyasî kurtuluş ve bağımsızlık yolunu göstermekle kalmamış, medenî bir toplum olarak insanca yaşamının temel şartı olan iktisadî, kültürel ve sosyal kalkınmanın zorunluğu üzerine de milletlerin uyanık dikkatini çekmiştir.

Nitekim Atatürk'ün liderliğindeki Türk Millî Mücadelesi, Emperyalizme karşı milletlerin siyasî istiklâl ve kurtuluş dâvaları üstünde, kapitalist sömürücülüğe karşı karşı koloniler devrinin tasfiyesine de yol açmıştır. Bu görüş açısından Atatürk devrimi, gerçekten tarihî gelişimi ikiye bölen, koloni sömürücülüğünü kapayan yeni bir devrin başlangıcı sayılmak gerekir.

1961 Anayasası Atatürk'ün ilke ve ülkülerini bazı terim değişikliklerine rağmen, esas ruh ve anlamile benimsemiştir. Son yılların politik ve sosyal olayları da, Cumhuriyet devrinde yetişen yeni kuşakların Atatürk'e ve emanetlerine ne kadar lâıyk olduklarını isbat etmiştir. Bu gelişim ışığında Türk halkınca desteklenen Atatürk ilke ve ülkülerinin en yakın bir gelecekte dünya ölçüsünde gerçekleştirileceği inancı milletlerarası korkunç çatışmaların da insanlık hayrına çözümler ümitlerini destekleyen gerçek ve son tesellidir. (Kasım 1962)

Atatürk için yazılanlar 2

Atatürk ve plân program

Bundan 40 yıl evvel, 6 Aralık 1922'de, henüz Cumhuriyet kurulmamışken Ankara'da gazetecilerle yaptığı bir konuşmada Atatürk memleketimizde programlı bir gidişin zorunluğundan bahsetmiş ve aynen şöyle demişti:

«Çalışmalarımız, senelerce takip ve tatbik edilecek bir programa dayanmadıkça muvaffakiyetsizliğe mahkumdur. Objektif olduğu kadar, milletimizin âcıl ihtiyaçlarına çare bulacak bir programa dayanmayan ıslahat teşebbüsleri, şahsî ve keyfî olmaktan kurtulamaz. Herhangi bir programın uzun bir çalışma devresine rehber olması için memlekette bilcümle vatanperverlerin ona yardımcı olması icabeder. Büyük bir vatanperverler kitlesinin ıslahat emellerini ihtiva etmeyen bir programın muvaffakiyetli ve devamlı olması ümit olunamaz.»

Bu cümlelerde plânlı kalkınma fikrinin ana unsurlarının yer aldığını görmek mümkündür. «Senelerce takip ve tatbik edilecek bir program» derken, Atatürk, uzun vâdeli plânları ifade etmekte ve iktisadî çalışmaların uzun vâdede verimli sonuçlar vereceğini ortaya koymaktadır.

Her alanda programlı çalışma ihtiyacına i-

Ziya Müezzinoğlu

nandığını, Atatürk'ün gerek askerî gerek sosyal ve iktisadî çalışmalarında müşahhas olarak görmek mümkündür. Asker Atatürk, askerî alandaki çalışmalarında, Devrimci Atatürk Cumhuriyetinin ilânından sonra giriştiği ıslahat hamlelerinde daima bir program çerçevesi içinde yürümüş ve her seferinde başarı kazanmıştır. Atatürk'ün askerî başarıları, programlı çalışmanın faydalarını gösteren parlak misaller arasında sayılmalıdır.

Hilâfetin kaldırılması, lâik bir devlet esaslarının tesbiti, çeşitli devrim hareketleri belirli programlar çerçevesi içinde yürütülmüş ve başarıya ulaştırılmıştır. Atatürk'ün iktisadî kalkınma konusunda yukarıya aldığımız fikirleri her alanda olduğu gibi, bu alanda da bir program çerçevesi içinde yürüme arzusunun açık bir delilidir.

Atatürk, diğer üstün vasıfları yanında ayrıca aksiyon adamı olarak da temayüz etmiş bir devlet adamıdır. Konuşmaları, cümlelerde ve 1933 programı, zamanın şartları içinde küçümsenmeyecek bir iktisadî çalışma, bir programlı devreye giriş başarısıdır. Bu programla Atatürk'ün ortaya koyduğu iktisadî ve sosyal yol, kendisinden sonraki çalışmalarda faydalı bir rehber olmuştur. Bütün alanlardaki ıslahat hareketleri yanında iktisadî alandaki ıslahatçılık isteğinin bu belirtisidir ki, Atatürk'ün «muâsir medeniyetler seviyesine yükseltme» parolasını gerçekleşme safhasına sokmuştur. Bir «hasta adam» dan hür bir Türkiye kurmak yolunda askerî, siyasî ve sosyal çabalar içinde yıllar geçiren ve bütün bu çabaların yanında «iktisadî problemleri de düşünen adam» vasfını taşıyan Atatürk'ün memleketi «muasir medeniyetler seviyesine çıkarmak» emeli onun dilinde şu ifadeyi bulmuştur :

«Öyle bir iktisat devri lâzımdır ki, memleketimiz insanca yaşamasını bilsin, insanca yaşamanın neye bağlı olduğunu öğrensün ve o esbaba fevessül eylesin. Cümlemizin arzusu şudur ki, bu memleketin efradı ellerinde nümuneleri ile ziraatin, ticaretin, sanayiın, sayın, hayatın bir mümessili olsun; artık bu memleket böyle fakir ve millet böyle hakir değil, memleketimiz zengin memleket, zenginler memleketi olsun ve bu yeni Türkiye'nin adına çalışanlar diyari denilsin.»

Atatürk, bu iktisat devri içinde her meslek sahibinin yerini, görevini de çizmiştir. O'na göre, Türkiye bir çiftçi memleketidir. Tarımı modernleştirmek ve en ileri metodlardan faydalanılması-

nı sağlamak, bunun yanı sıra bir program boyunca sanayie doğru ileri adımlar atmak, memleketi halkın ihtiyaç duyduğu istihsal mallarını üretecek fabrikalarla, sanayi tesisleri ile donatmak lâzımdır. Memleketini iyi tanıyan Mustafa Kemal, sanayi tarımın yanı sıra yürütmek gerektiğini tekrarlamak lüzumunu duymuş, toplum faaliyetlerinin temel olan tarımı inkâr etmeyi, milletin çalışmalarını bir başka sahaya aktarmayı da asla düşünmemiştir.

Tarım faaliyetleri konusunda şunları söylemiştir :

«Milletin çiftçilikteki emeklerini aslî iktisadî tedbirlerle azamî haddine çıkarmalıyız. Bu defa memlekette topraksız çiftçi bırakılmamalıdır. Büyük çiftçi ve çiftlik sahiplerinin işletebilecekleri arazi genişliği, arazinin bulunduğu memleket bölgelerinin nüfus kesafetine ve toprak verimi derecesine göre sınıflandırmak lâzımdır.»

Devletin kuruluşu sırasında Atatürk, iktisadî çerçeveyi, bunun içinde sektörlerin yerlerini çizmiş, tesbit etmiştir.

Bugün, Devlet Plânlama Teşkilâtı ne kadar iyi hazırlanırsa hazırlansın, halk tarafından benimsenmedikçe, kabul edilmedikçe, desteklenmedikçe plânın mükemmel olarak uygulanamayacağını, verimli olmayacağını düşünmüş ve plânı halka mümkün olduğu kadar etraflı anlatmak, tanıtmak için çalışmalara girişmiştir.

Atatürk'ün 1922 konuşmasında bu fikrin başlangıcını bulmak mümkündür. «Programın uzun bir çalışma devresine öncü olması için memlekette bilcümle vatanperverlerin ona yardımcı olması icabeder. Büyük bir vatanperver kitlesinin ıslahat emellerini ihtiva etmeyen bir programın muvaffakiyetli ve devamlı olması ümit edilemez.» demekle Atatürk Plânının halk tarafından benimsenmesinin önemine işaret etmiştir.

Ancak bütün vatanperverlerin ona yardımcı olması, desteklemesi halindedir ki, program, yani uzun vâdeli plânlarımız çalışmalarımıza öncü olabilecektir. Biz plân hazırlıyoruz, bunu uygulayacak, memlekete öncülük edecek Türk aydını, Türk vatanperveridir.

Atatürk'ün ölümünden 24 yıl sonra, yine onun fikirleri çalışmalarımıza ışık tutuyorsa, yine onun emellerini gerçekleştirmeye çalışıyorsak, onun istediği plânlı bir sosyal ve iktisadî kalkınma hamlesinin eşliğinde isek, bu, O'nun ne kadar canlı, ne kadar alıcı görüşlere sahip bir devlet adamı olduğunu göstermeye kâfidir.

Bütün alanlarda olduğu gibi, planlı ve programlı bir iktisadî ve sosyal kalkınmanın temel çalışmalarında bu düşünceden hız ve ilham almakta-
dır.

Kalkınma Plânının, Türkiye'yi Mustafa Kemal'in düşündüğü, özlediği Türkiye yapacağı inancını taşıyarak çalışıyoruz. (Kasım 1962)

Atatürk

için

yazılanlar

3

Atatürk, siyaset ahlâkı ve siyasî partiler

Prof. Enver Ziya Karal

Siyaset ahlâkı, memleketimize klâsik ahlâk ilmi yolu ile gelmemiştir. Çok partili hayata geçildikten sonra, siyasî partiler arasındaki münasebetler sebebiyle ortaya çıkmıştır. En çok, iktidar ve muhalefet partilerinin sözcüleri tarafından kullanıldığı görülmektedir. Bu partilerin sözcüleri nutuk düellosuna giriştikleri zaman saldırma veya savunma yönünden karşı partiyi siyaset ahlâkına saygı göstermemekle suçlandırmaktadırlar.

Siyasetin bir ilim mi, bir sanat mı, yoksa sadece bir meslek mi olduğu, dünyada dün olduğu gibi bugün de tartışma konusudur. Siyasetin ahlâkla olan münasebetleri ise hükümet şekillerine göre değişmektedir. İstibdat idaresinde siyaset ahlâkından söz açılmıyacağı tabiidir. Demokrasi idaresinin fazilete dayandığı, Aristo'dan bu yana, söylendiği için ahlâk ile çok sıkı bir irtibatı bulunduğu apaçıktır. Ancak şu da var ki, bugüne kadar kurulmuş olan demokrasilerin tam olarak fazilet, temeline oturtulup işledikleri görülmemiştir. Şu halde fazilet, demokrasi için gerçekleştirilmesi gereken bir ülkü amacıdır.

Demokrasi halk idaresi demek olduğundan, halkın bu idareye, seçmiş olduğu temsilcilerinin kurdukları partiler vasıtasıyla katılmak zorunluluğunda bulunmasından, siyaset ahlâkı, gerçekten, siyasi partilerle çok yakından ilgilidir.

Atatürk, söylev ve demeçlerinde, siyaset ahlâkı deyiminin kullanmış olmamakla beraber, siyaset partilerinin bu konu ile ilgilerini belirtmiştir. Yeni Anayasamız **«siyasi partiler ister iktidarda ister muhalefette olsunlar demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır»** ilkesini kabul ettiği için Atatürk'ün bu konu üzerindeki fikirlerinin hatırlanmasında fayda bulunduğu kanısındayız.

Atatürk'e gelinceye kadar, memleket içinde ve dışında Türk milletinin demokratik vasıflardan mahrum bulunduğunu ve bu sebeple demokratik bir idare kuramayacağını iddia edenler olmuştur. Atatürk bu iddiaya karşı: **«Türklerin ruhen demokrat doğmuş bir millet olduğuna ve hattâ dünya üzerinde yaşamış ve yaşayan milletler arasında ruhen demokrat doğan yegâne millet olduğuna»** kanidir.

Kanaati bu olunca, Türkiye Cumhuriyetinde siyasi partilerin bulunmasını zarurî görür. Ancak partiden maksat, memleketi ikiye ayırmak, sınıf menfaatini sağlamak olmayıp halkın bütününe refaha ulaştırmak olduğunu da şu suretle ifade eder: **«Partiden maksat millet evlâdından bir kısmına, ahali sınıflarından bazılarına diğer evlât ve sınıfların zararına menfaat sağlamak değildir. Belki bunlardan ayrı ve hariç olmayıp halk namı altında bulunan umum milleti müşterek ve müttehît bir surette müşterek ve umumî, hakikî refaha isal için faaliyete girmekdir.»**

Atatürk, devlet idaresinde, iktidar ve muhalefet münasebetlerine de temas ederek muhalefetin saygıya değer olduğunu kaydeder. Çünkü muhalefetin de bir tettebbu ve bir içtihat neticesi olduğuna inanır. Bununla beraber, muhalefetin yapıcı olabilmesi için yapılacak itirazların mâkul ve meşru sebeplere dayanıp mâkul bir surette ifade edilmesi gerektiğini söyler.

Bundan başka, iktidarla muhalefet arasında normal bir geçimin kurulmasını vatandaşlar arasında düşmanlık yaratılmaması şartına bağlar.

Demokrasi bir halk idaresi olmakla beraber, siyasi partilerin, vatandaşların her isteğini yerine getireceklerini vâdetmeleri demokrasi için zararlıdır. Gayet tabiidir ki, halk yalnız kendi ihtiyaçlarına derhal çare bulunmasını ister. Bu iş için imkân var mıdır, yok mudur düşünmez. Siyasî partiler ise vatandaşın isteğini, imkânlarla olduğu gibi memleketin genel menfaatı ve mu-kadderatı ile de denkleştirmeye mecburdur. Atatürk bu husus ile ilgili olarak **«Her vatandaşın arzu ettiğini yapmayı düşünmek hayalperestliktir. Yapılacak şey herkesin arzusu muhassalasının**

vasatisi olabilir» demek suretiyle demokrasinin en büyük düşmanı olan demagojiye kapıyı kapatmaktadır.

Siyasi partilerin, memleket kaderinde oynadıkları rol bu kadar büyük olunca, bu partileri sevk ve idare edecek kimselerde birtakım meziyet ve şartların aranması pek tabiidir. Atatürk bu gibi kimselerin şu şartları nefislerinde toplamış olmalarını gerekli görür: 1 — Akıl ve zekâ ve mantık ile hareket etmeleri; 2 — Türk milletinin yakın ve uzak tarihine, gereği kadar vakıf bulunmaları; millî ahlâk ilkelerine sahip bulunmaları, daima yüksek, asîl ve kutsal amaçlara doğru yürümeleri.

Atatürk bu karakterde vatandaşların eğitim ile yetiştirilebileceğini şu suretle ifade etmektedir: **«Erkek ve kız çocuklarımızın aynı surette, bütün öğrenim derecelerindeki talim ve terbiyelerinin umumî olması önemlidir. Memleket evlâdı her tahsil derecesinde iktisadî hayatta kuvvetli etki yapacak ve muvaffak olacak surette teçhiz olunmalıdır. Millî ahlâkımız medenî esaslara ve hür fıkırlara göre tenmiye ve takviye olunmalıdır. Bu çok mühimdir; bilhassa dikkatinizi çekerim, korkutma esasına dayanan ahlâk bir fazilet olmadıktan başka itimadâ da şâyan değildir.»**

Atatürk'e göre siyasi partilerin önemli bir vazifesi de seçimlerde seçmen ile adaylar karşısında davranışlarıdır. Milletvekili seçimi, milletin hayatı ile alakalı bir iş olduğu için bu noktada partilerin çok dikkatli ve kıskanç olmaları lâzımdır. Bu hususta başvurulacak tedbir milletin, kendisine rey vereceği kimse hakkında doğru ve isabetli bilgileri edinmek ve bu hususta seçmenin reyini kullanmasına delâlet etmektir.

Bu tedbirlere rağmen Atatürk, âdî politikacıların partiler yoluyla Meclise girebileceklerini de vârit görür. Bunlar yapmak kudret ve kabiliyetinde bulunmadıkları vaadlerde bulunarak ve millete dost görünerek iktidar mevkiine bile geçebilirler. Bundan sonra da memleketin gerçek ihtiyaçlarını düşünecek yerde milleti oyalarıarak şahsî menfaatlerini sağlamaya çalışırlar. Atatürk, partilere girebilecek bu gibi samimî olmıyan ve gizli maksath unsurların, kanun üstünde netice almak istiyen emel sahiplerinin bütün milletçe menfur görünmesini ve bir de siyasi partilerin, bu gibilerin teallilerine daima uzak kalmalarını tavsiye eder.

Atatürk siyaset ahlâkında zaaf göstermiş olanların tarihte gösterdikleri manzarayı da şöyle çiziyor: **«Tarih ne güzel aynadır. En çok, ahlâkta gelişmiş olmıyan kavimler en büyük mukaddesat karşısında bile hasis hislerine tâbi olmaktan nefislerini menedemiyorlar. Tarihin sinesine geçen büyük olaylarda bu olaylar içinde âmil ve fail olanların tavırları ve hareketleri ve yaptıkları işler onların ahlâk seciyelerini ne açık gösterir.»**

(Kasım 1961)

Atatürk

İçin

yazılanlar

4

Atatürk'ün gerçek siması

Atatürk'ten hakkıyla bahsedilmek gittikçe güçleşmeğe başlıyor. Kendisini yakından tanıyanlar, eserlerinin yapılışını yakından görenler bile onu anlamakta hayli zorluk çekmektedirler. Çünkü, bu büyük adam, bizim şahsî ilgilerimizin ve hattâ millî bağlılıklarımızın hududunu çoktan aşmış ve tarihin, insanlığın malı olmuştur.

Bu prosesus'a göre biz, Ona, artık ne yalnız ana topraklarımızı düşman salgınından kurtarmış bir kahraman ne sadece yeni Devletimizin kurucusu gözüyle bakabiliriz. Bu prosesus'a göre Ona gerçek değerini vermek için bu memlekette birbiri ardısıra başardığı politik, kültürel ve sosyal inkı-lâpları sayıp dökmemiz kâfi gelmez. Zira, Atatürk, her şeyden evvel yeryüzünün bütün maz-lum, mağdur milletlerine kalk borusunu çalan ve onlara tam kurtuluş yolunu gösteren bir hürri-yet ve istiklâl örneğidir.

Birinci Cihan Harbinin sonunda, dünya iki üç muzaffer devlet arasında, yeni bir nüfuz ve menfaat taksimine uğrar ve sözde sulh ve adalet prensiplerini korumak için meydana getirilmiş

bir «Milletler Cemiyeti» bunlara «**manda**» lar da-ğıtırken «**her milletin kendi mukadderatına ken-di sahip olması**» prensibini müdafaa eden bir a-vuç Türk'ün başında, Anadolu'nun ücra bir kö-şesinden yalnız Onun sesi işitiliyor ve her biri emperyalizmin en ağır birer cürüm hükmünü ta-şıyan Sivas Kongresi beyannamelerinin altında hep Onun adı görülüyordu. O vakitler, Avrupanın azametli devlet adamlarına bir deli saçması gibi mânasız gelen bu iddialar, İkinci Cihan Harbinin sonunda Atlantik Şartları'nın anahatlarını teşkil etti. Bu itibarla, denilebilir ki, Mustafa Kemal'in açtığı yeni insanlık anlayışı ve yeni dünya görüşü içtihadı, Garp âlemi zimamdarlarının kafasına en az yirmibeş yıllık bir gecikmeyle yerleşebil-miştir.

Lâkin, bu iki büyük harp arasında Çinde ol-sun, Hindde olsun veya bunların etrafındaki irili ufaklı sömürgelerde olsun Mustafa Kemal'in se-si çoktan duyulmuş, güttüğü amaç çoktan anlaşılmış ve kazandığı zaferin şenlik aydınlıkları nice örümcekli gözleri çoktan açmış bulunuyordu. «Kemal» adı bir buçuk milyar insanın ağzında, birden bire, gizli bir mezhebin parolası gibi do-laşmağa başladı. Hint müslümanları, Onun he-men Hilafet kılıcına sarılarak İslâm âleminin sa-vunacağı günü bekliyordu. Çinde Çankay-Şek'ler binlerce yıllık Gök Sultanı'nı devirerek ve bin-lerce yıldan beri bağdaş kurup oturan yurttaşla-rını ayağa kaldırarak o büyük Türk inkılâpçısı-nın izinden yürümeğe çabalıyordu. İran uyanı-yor, kalkınıyor ve Rıza Pehlevî, Ahuntların kara sarıklarını boyunlarına geçiriyordu. Yakın Doğu-da birtakım Orta-Çağ müesseselerinin yer yer sarsılıp yıkıldığı görülüyordu.

Eski İngiltere kralı sekizinci Edward, son yıllarda neşrettiği hatıratında Veliht olarak Hin-distana yaptığı resmî bir seyahatten bahseder. Yıl 1923 tür, Genç Prens top ve trampet sesleri ara-sında bir harp gemisinden çıkıp Büyük Britanya İmparatorluğunun bu engin sömürgesine ayak bastığı vakit bir de ne görür? Kendisini beş on Mahraca ile bazı yerli hükümet erkânından baş-ka kimseler karşılamaya gelmemiştir. Sıra sıra geçtiği milyonlarca nüfusluk şehirlerin sokakları sanki düşman baskınına uğramış gibi bomboştur. Ahali, hep evlerine çekilmiştir ve kapalı pencere-lerin aralıklarından onu, nefretle değilse bile, menfi bir tecessüs hissile gözetlemektedir. Kral Beşinci George'un oğlu halkın bu alâkasızlığına, bu saygısızlığına bir mâna veremez ve babasına yazdığı mektupla «**Acaba,**» diye sorar. «**Bu, Gandi-nin tertiplemediği bir istiskal gösterisi midir?**» Be-şinci George, «**Hayır,**» diye cevap verir. «**Bunun sebebini Mustafa Kemal'in açtığı İstiklâl Sava-şında aramak daha doğru olur.**»

Bern'de genç bir Hindistan elçisi tanımış-tım. Bu, Gandi'nin sağ kolu Desai'nin oğlu idi. Bir gün bana demişti ki: «**Mektepten her eve dö-**

nüşümde babam beni yanına çağırır ve ne öğrendiğimi sorardı. Ben de okuduğum derslere dair kendisine malûmat verirdim. O: «Bir insan sıfatıyla bu derslerden faydalanman lâzımdır» derdi. «Fakat, bir Hintli sıfatıyla muhtaç olduğun en büyük ders, Türkiye'nin İstiklâl Savaşı tarihidir. Şimdi otur, onu da ben sana anlatayım.»

Endonezyalı bir tanıdığım, Tahran'da bulduğum sıralarda bana şahit olduğu bir vak'ayı şu suretle hikâye etmişti : «Bundan dokuz on yıl evvel bir ticaret işi için Saygon'a gitmiştim. Bakım ahalî mabedlere toplanmış, bir matem âyini yapmaktadır. Ne oldu? Kim öldü?» diye sordum. «Mustafa Kemal ebediyete göçtü dediler.»

Onbeş yıl oluyor. Brezilyalı bir diplomat arkadaşım Atatürk'ün vefatı münasebetiyle beni taziye gelmiş ve teessürlerini şu açık dille ifade etmişti: «Size doğrusunu söyleyeyim mi? Kemal Paşa sağ olduğu müddetçe siz bana elli altmış milyonluk bir Avrupalı millet gibi görünürdünüz. Şimdi üzerimde küçük bir Balkan devleti tesiri yapmağa başladınız. Size, bundan daha samimî bir itirafta bulunacağım. Biz, Güney Amerikasında Türk denince bir zamanlar memleketimize göçmen olarak gelmiş ve sonradan zengin olmuş bazı şarklı ayak satıcılarından başka kimseyi anlamazdık. Sizin, millet olarak bütün büyüklüğünüzü, şeref ve değerinizi ancak Mustafa Kemal adı işitildikten sonra takdir imkânını bulabildik.»

Bu Brezilyalı diplomata güvenmiyelim. Son yıllarda, Hacca giden Türklerin yabancı dindaşları tarafından «Kemaliler» diye çağırıldıklarını bunlara refakat eden gazete muhabirlerinden haber almamış mıydık?

Atatürk'ün ölümünü takibeden aylar ve hatâ yıllar zarfında aramızda bazılarının Onun bir mythe haline girmemesi için hayli çalışmışlardır. Neden diyeceksiniz, hâlâ bilmiyorum. Fakat, bu bir vakiydir. Nasıl ki, heykellerin kırılışı da bu neviden birer vak'aydı. İster, şanını yükseltmek için Ehramlar'ı gölgede bırakan anıtlar dikelim; ister, kadrini düşürmek için izlerini, yadlarını ortadan kaldırmağa çalışalım; O, artık, bütün bunların üstündedir. Gün geçtikçe adı sanı, gün geçtikçe manevî nüfuzu kıtadan kıtaya aşarak yer yüzünü kaplıyor. Ektiği yeni humanizma tohumları en çorak topraklarda bile yeşerip mahsullerini veriyor. Bundan beş on yıl önce neşrettiğim küçük bir kitapta, gelecek devrin Kemalizm devri olacağını yazmıştım. Meğer yanlışmışım. Bu devir, çoktan Onunla başlamış imiş.

Yeni humanizma, dedim. Bu, milletlerarası müsavât prensibinin adıdır. Ne dünkü, ne bugünkü medeniyetlerin hiç birinde böyle bir yüksek prensibin gölgesine bile rastgelinmez. Yunanlılar ve Romalılar kendilerinden olmayanlara «barbar» derlerdi ve bunların her türlü insan haklarından mahrum olduğuna kanî idiler. Batı

Yakup Kadri Karaosmanoğlu

Avrupası, Asya ve Afrikayı yüzlerce yıl kendisine bir av ve talân sahası telâkkî etmiştir ve Büyük Fransız İnkılâbının ortaya attığı «İnsan hakları prensibinin» ilânından sonra dahi bu telâkkisini değiştirmemiştir. Bugün hâlâ o kıta halkının büyük bir kısmı «insan hakları» ndan ancak «Avrupalının hakları» mânasını çıkarmaktadır.

Öndokuzuncu asrın sömürgecilik politikası bu sakat, bu «egocentr pue» dünya görüşünün en göze batıcı neticelerinden biri değil midir? Nice Avrupa dışı milletler bu politika yüzünden köleliğe, yoksulluğa düştüler. Sefil ve perişan oldular. Batının medeniyet monopolcuları şimdi bunlara sahte bir merhametle «geri kalmış milletler» diye acıyorlar.

İkinci Cihan Harbi sonrası edebiyatında başgösteren bu tabir mutlaka Atatürk'ün kemiklerinin titretmektedir. Zira, Onun indinde geri millet sözleri insanlığı karşı ancak bir küfür mânasını ifade edebilir. Zira, O, medeniyetin, hiç değilse manevî değerleri bakımından, bütün insanların müşterek malı olduğu inancında idi ve eğer, bazı tarihî hâdiseler şu ve bu millet arasında bir takım düzen, bilgi ve refah farkları husule getirmişse bunun değişmez bir alinyazısı olmadığını pek iyi bilirdi. Bilmeseydi, yarı sömürge halinde devir aldığı bir ülkeden beş on yıl içinde çağdaş medeniyet âleminin en itibarlı, en canlı cemiyetlerinden birini çıkarıp kurmak azmini nereden bulacaktı? Gerçi Atatürk Kurtuluş Savaşı'nın bu ikinci safhasında, birincisinde olduğu gibi, yalnız kendi azmine güvenmemiş, bağrından fışkırdığı Türk milletinin kudret ve iradesine dayanmıştır. Ancak, bu işte sırf Ona ait olan şeref payı, en parlak askeri zaferle taşan, şahlanan bu kudret ve iradeyi ana yurdun sınırları içinde tutarak birbirlerinden hamleli bir sürü reformlara ve toparlanıp kalkınışlara sevketmesidir.

Ona göre, yalnız Dumlupınar, yalnız Lozan Sulh Muahedesi gerçek istiklâlimizin höcceti olmazdı. Hilâfet ve Saltanat müesseseleriyle, Meşihat kapısıyla, Medreseleri ve Tekkeleriyle bir Orta-Çağ Türkiye'si er geç gene esarete düşebilirdi. Çünkü, yüzlerce yıldan beri, yarı sömürge şartları altında ezilip bunalışımızın illeti, sadece «Düveli-Muazzama» nın Ehlisalıp siyaseti değil, bu

çürümüş müesseselerin bizi içimizden kemiren kurtlarıydı.

İşte, Atatürk ancak bunları bünyemizden söküp atmakladır ki, istiklâl mücadelemizi tamamladı. Biraz yukarda inkılâp hareketlerini Kurtuluş Savaşının ikinci safhası telâkki edişimin sebebi budur. Biz, buna Kurtuluş Savaşının silâhsız safhası da diyebiliriz. Zira, Mustafa Kemal maziyi tasfiye ederken aynı maksat uğruna bir harp açmış; medenileşme, yenileşme cehdini başarırken gene aynı maksat yolunda bir meydan muharebesi kazanmış sayılır ve bence Onun Avrupa emperyalizmine karşı giriştiği cıdalın en müsbet zaferi Türkiye'yi Avrupalılaştırmış olmasıdır. Aksi takdirde Millî Mücadelemizin -gerçi çok daha büyük bir ölçüde- bir Mehdi hareketinden farkı kalmazdı. Orta-Çağ karanlığı yurdu-muzun yeniden sinsi bir istilâya uğramasına fırsat verebilirdi.

Sömürgeci milletler, boşuna mı her gittikleri yerde bu karanlığı devam ettirmek için ellerinden geleni yaparlar. Bu siyasete, yerli halkın dinî hislerine hörmet veya geleneklerine riayet adını takarlar. Hattâ çok defa aydın kafalı akalliyetin aleyhine kara ekseriyetin taassup damarlarını gıcıklaırlar. İngiltere, düne kadar, Hindistan'da böyle bir gerelikleri himaye sistemi sayesinde hüküm sürmüştür. Fransa, bugün, Tunus'u Fas'ı böyle bir idare rejimiyle elinde tutmağa çalışıyor. Kızıl Moskof İmparatorluğunun bazı Yakın Doğu milletlerini tuzağına düşürmek için kullandığı metod da bundan başka bir şey değildir.

Vatan topraklarını işgal ve istilâ ordularından temizleyip kapitülasyonları kaldırdıktan ve kılıcı kuvvetiyle mazlum Türk milletinin bütün haklarını muarızlarına kabul ettirdikten sonra Mareşal üniformasını çıkarıp tekrar bir «ferd-i millet» olarak inkılâp savaşıma atılmak ihtiyacını Mustafa Kemal, işte bundan dolayı hissetmiş ve bu hareketiyle de istiklâllerinden mahrum milletlere gerçek istiklâlin ancak vicdan ve fikir hürriyetiyle kazanılabileceğini göstermiştir. Cenk destanları gibi sulh muahedelerinin de yazısı solup silinebilir. Fakat, dünyada vicdan ve fikir hürriyetini söndürebilecek hiç bir kuvvet mevcut değildir.

Atatürk, her şeyden evvel, buna inanan ve bu aydınlığın ışığını, cihanın en kuytu, en loş köşelerine yayan adamdır. «Biz, Kemal Paşa'nın izinde yürüyoruz» diyen milletler Onun asıl bu tarafını anladıkları gündür ki tam mânasıyla kurtuluş yolunu bulacaklardır. Lâkin, onlara bunu kim anlatacak? Bu büyük tarihî misyon Atatürk'ün, eserini emanet ettiği aydın Türk gençlerinden başka kime düşer?

Kemalizm, kendi tefsirini bekliyor...

(Varlık, 1 Kasım 1954)

Atatürk için yazılanlar

5

“İyi döğüşün oğul...”

Samim Kocagöz

S imdi Salih Efe, savaştayken hücumla kalktıkları zaman nasıl koşuyorsa, öyle koşuyordu. Ama soluğu kesiliyordu.

«Deniz, Kordonboyu, uzak mı daha?»

Önünden koşan orta yaşlı bir adam:

«Çıktık, vardık işte..» karşılığını verdi. Gençler, uzaklaşmışlardı çoktan. Sahile çıktığında Efe, durdu. Derin derin nefes aldı. Artık koşamıyacağını anlamıştı. Karşıda, beyaz mermer bir konağın önünde halk kaynaşıyordu. Salih Efe'nin aklı fikri karıştı. Yüreği hızlı hızlı vurmaya başladı. Gözlerini bir denize, körfeze çevirdi, bir de boydan boya Kordonboyu'nun evlerine. İzmir'in üstünde duman bulutları vardı. İzmir'in benzi Nemide gibi sararmıştı. Yusuf, Nemide'yi nasıl gördüyse, Salih Efe de İzmir'i öylece görmüştü; yıllarca esarete kalan insanlar, şehirler, böyleydi işte... Salih, telâşlı, zihni karışmış, heyecan içinde ayaklarını sürüyerek, nefes nefese, halkın toplandığı mermer beyaz konağa doğru yürümeye başladı. Gözleri yaşlı yaşlıydı: İzmir'e kavuşmuştu. Kemal Paşa'ya kavuşmuştu. Bunca yıl, vatan için beraber döğüştüğü Başkumandanını görecekti. Kalabalığa yaklaştıkça, tıkanacak gibi oluyordu. Sonunda kalabalığa karıştı. Fakat bir türlü mermer konağın merdivenlerine yaklaşamıyordu. Erkek, kadın, çoluk çocuk, iht.yar genç omuz

omuzaydı Herkes Kemal Paşa'yı görebilmek için nerdeyse birbirinin omuzuna, sırtına çıkacaktı. Kadınlar, başörtülü kadınlar, fesli kalpaklı erkekler, öylece O'nu görebilmek için cırpıyor, görebilenler, öne çıkabilenler yaşlı gözlerle O'nu seyrediyordu: Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisi, Türkiye Büyük Millet Meclisi Orduları Başkumandanı Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretleri, karşısındaki milleti ile sakin sakin konuşuyordu. Arkasında, yanında bir kaç kumandan daha vardı. Yaverleri, konağın merdivenlerinde duruyordu. Halinde, görünüşünde hiç de öyle Müşir azameti yoktu: Kalpağını sol kaşına biraz yıkmış, sırtına nefti bir avcı ceketi giymişti. Genç yüzü canlı, pembe, pembe, mavi gözleri ıslıl ıslıldı. Sevgiyle karşısındaki kalabalığa bakıyordu. Ağır ağır konuşuyordu. Salih, bir aralıktan, iki kişinin başının arasından bunu görünce dayanamadı. Elindeki bastonu yere attı. Kalpağını düzeltti. Sakalını sıvazladı:

«Ey ahalî!.. Yol verin, koyverin beni, Gazi Paşa'mın elini öpeyim!..» diye bağırdı. Kalabalık dönüp ona baktı. Yol açtılar. Salih Efe, kendisini Mustafa Kemal'in önünde buldu. Birdenbire ne yapacağını, ne edeceğini şaşırmıştı. Sakalının tellerine varıncaya dek her yanını bir titreme aldı. Yüzü bembeyaz olmuştu. Paşa, ona gülümseyerek bakıyordu. Salih, sağ elini, titreyen parmaklarını O'nun omuzuna koydu. Arkasını okşadı:

«Mustafa Kemal sen misin?» diyebildi. Paşa, genç yüzünü büsbütün aydınlatan bir gülümseme ile karşılık verdi:

«Benim.»

Salih Efe, kendisini biraz toparlamıştı:

«İyi döğüşün oğul.»

Mustafa Kemal karşılık verdi:

«İyi döğüşün baba!..»

Mustafa Kemal'in gözleri, bu sözleri söyledikten sonra, Salih'in yüzünden karşısındaki hal-ka dönmüştü. Salih Efeye, milletine bir zaman ıslıl ıslıl baktı. Milleti de onu sevgiyle, saygı ile seyrediyordu.

Gazi Paşa, konağın merdivenlerini çıkmış, millet işlerini görmeye gitmişti. Salih Efe'nin dizlerinin bağı hâlâ çözüktü. Yerden bastonunu almış, gelmiş kaldırımın kenarına oturmuştu. Halk dağılıyordu yavaş yavaş ama, yeni yeni insanlar koşuyordu sağdan soldan Paşa'yı görmek için.

Efe, uzun uzun denize baktı. Sonra yaşlı gözlerini kaldırdı, yine uzun uzun, Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın oturduğu konağın balkonunda dalgalanan ay-yıldızlı bayrağı, bayrağını seyretti.

(Doludizgin romanının son sayfaları. s. 311-322. 1963. İlk cildi «Kalpaklılar» adını taşıyan romanın yazılışı: 1955-1958.)

Atatürk için yazılanlar 6

ATATÜRK

Reşat Nuri Güntekin

Atatürk'ün şahsında hakikî babamızı kaybettik. Bu ölüm, on yedi milyon insanı bir anda yetim vaziyetine düşürmüş bulunuyor.

Türk milletine yetim demekle onu acınacak bir insan zümresi olarak görmeye meylediyor değilim. Bu fikir bilâkis benden çok uzaktır.

Hiç bir baba, yetimlerine Atatürk kadar zengin ve fena kabul etmez bir miras bırakmamıştır.

O, bize yalnız şan ve zafer hatıraları, müstakil ve mesut bir vatan, yüksek bir rejim bırakmakla iktifa etmedi. Bu saadetleri bütün tehlikelere karşı korumanın ve daima ileriye ve iyiye gitmenin sır ve anahtarlarını da ellerimize birer birer teslim etti.

Bugün Türk vatani denen toprakta yaşayan on yedi milyon insan O'nun zekâsından, aşkıdan, enerjisinden kopmuş parçalardır. Bundan sonra doğan nesiller alınlarda aynı zengin ruhun ışıyla dünyaya gelecekler ve bizim onlara faikiyetimiz yalnız tarihte Mustafa Kemal devri diye anılacak esatirî, O'nunla aynı güneş altında yaşamış olmak şerefimizden ibaret kalacaktır.

Atatürk etten, kemikten yapılmış bir insan olarak aramızda yaşadığı müddetçe Kemalizm bir meslekti. Fakat O düne kadar yattığı hasta yatağından bir ideal olarak kalktığı ve söylemeye başladığı zamandan itibaren Kemalizm bizim için bir din kudsiyeti almıştır.

Oklar artık bir daha çıkmamak üzere yüreklerimize saplıdır. Eserin tamamıyeti için hepimiz hepsinin aynı aşkla üzerine titriyeceğiz.

(Yedigün 15 Kasım 1938)

KASIM 1967 TÜRK-İŞ

OLAYLAR

DEMİRSOY AÇIK ve KESİN KONUŞTU :

“ Haklarımızı almak için cesetlerimizi çiğnerler....,”

G eçtiğimiz ayın ortalarında yapılan Afyon Demiryolları İşçileri Sendikasının kongresinde hazır bulunan Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy «Haklarımızı almak için cesetlerimizi çiğnerler» demiştir.

Kalabalık bir işçi kitlesinin hazır bulunduğu toplantıda konuşan Türk-İş Başkanı Demirsoy «Sendikalar demokrasi ile idare edilen rejimlerde vardır. Bu, rejimin en güzeli'dir, daha güzeli yoktur. Komünistler hiç bir zaman hür sendikaları istemezler. Ne yazık ki, bu bilgin yoksun olanlar sendikaları da komünistlikle suçlamaktadırlar. Sendikalar içinde tenkid müessesesi en güzel şekilde işlemektedir.» diyerek sözlerine başlamış, daha sonra toplantıda bir konuşma yapan Afyon milletvekili Muzaffer Özdağ'a cevap vererek şöyle demiştir:

«Sendikacılar Türkiye'de işçiden kopmuş değildir. Bugün aranızda bulunuşumuz sizden kopmadığımızı ifade etmiyor mu? İsrar kötü şeydir, kaçmak gerekir ancak raporun güzel oluşu da çok görülmemelidir.»

Daha sonra sık sık genel müdür değiştirildiğine değinen Demirsoy, 1945 ten bu yana 17 Genel Müdür değiştiğini ve Devlet Demiryollarının da aynı atmosfer içinde bulunduğunu kaydetmiştir.

İşçiye, sendikacılar tarafından alınan hakların geri alınacağı havasının estirildiğine işaret eden Türk İş Başkanı, «Grev, toplu sözleşme haklarımızdan bugün rahatsız olanlar var. Nereye kadar gidecek bu talepler diyorlar. Hayat pahalılığı tavsan, biz tazi olduğumuz sürece bu hakların ta-

kıpcısı olacağız. Türkiye'de 3500 send kaçır, 700.000 işçi Türk-İş'in bünyesinde toplanmıştır. Bizim haklarımızı elimizden almak isteyenler, önce bizim cesetlerimizi çiğnemelidirler» demiştir.

Sendika enflasyonuna da değinen Demirsoy, Hür-İş'in kapısına kilit vurulduğunu, işçi konseyinin başarısızlığa uğradığını belirtmiş ve şöyle demiştir:

«Malumların kurduğu, aşırı solcuların liderliğini yaptığı Disk protesto sendikaları olmaktan öteye gidemeyeceklerdir. Disk, öğrenci kuruluşlarını elde etmek, onları kışkırtarak kargaşalık çıkarmak kararındadır. Biz serinkanlıyız, bir tarafta Türkiye'yi seven demokrasi aşığı 700.000 işçi var, bir tarafta 5000 kişiyi zor tutabilen sendikalar... Biz işçiler, demokrasinin devamını Anayasasının korunmasına bağlıyoruz. Anayasaya saygılı olmayanlar ise er geç hatalarından dönmek mecburiyetindedirler.»

TÜRK-İŞ MERKEZİNDE — Federal Almanya Çalışma Bakanı Hans Katzer, Ankara'da bulunduğu sırada Türk-İş Merkezini de ziyaret etti, Başkan Demirsoy ve Genel Sekreter Tunç'la çeşitli işçi konularını Almanyadaki işçi meselelerini görüştü.

Konuk Bakan Hans Katzer Anıtkabir defterini imzalarken.

Türkiye'de konuk bir bakan

Federal Almanya Çalışma Bakanı Hans Katzer, hükümetimizin konuğu olarak 30 Ekim'de yurdumuza gelmiştir.

Ankara'da, Almanya'daki Türk işçilerinin sorunları ile ilgili olarak temaslar yapan konuk Çalışma Bakanı, Türk-İş Genel Mer-

kezini de ziyaret ederek yöneticilerle görüşmüştür.

HANS KATZER'İN DEMECİ

Federal Almanya Çalışma Bakanı Hans Katzer, 30 Ekim'de uçakla İstanbul'a gelişinde hava alanında basın mensuplarına bir demec vererek, Türk işçilerinin çeşitli sorunlarının bulunduğunu, Almanya'daki işsizler içinde yabancı işçilerin daha az olduğunu belirterek şöyle demiştir:

«Türkiye Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem'in Almanya'yı ziyaretinde Türk işçilerinin sorunları görüşüldü. 130 bin Türk işçisinin bir takım sorunları bulunması tabiidir. Almanya'daki işsiz yabancı işçilerin oranı, Alman işçileri-

Federal Almanya'nın yeni bir yabancı işçi talebinde bulunup bulunmayacağı şeklindeki soruyu ise şu cevabı vermiştir:

«Bu konuda şimdiden kesin bir rakam verilemez. Hangi iş kolunda ne kadar işçi alınacağını şimdiden kestirmek mümkün değildir. Geçen yılın yabancı işçi sayısı 1 milyon 300 bine çıkmıştır. Halen bu miktar 1 milyona inmiş durumdadır. İş pazarı şartları gündün güne iyiye doğru gitmektedir. Şartlar böyle gittiği takdirde önümüzdeki ilkbaharda yabancı işçi sayısının tekrar yükseleceğini tahmin ediyoruz. Yabancı işçi sayısının bundan daha fazla inmesine imkân yoktur.

Naili Erdem, Sosyal Sigortalar Genel Müdürü İlhan Altan, İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürü Naki Tezel, Dışişleri Bakanlığı ilgilileri ile Federal Almanya elçilik mensupları tarafından karşılanmıştır.

Federal Almanya Çalışma Bakanı ertesi gün, Anıt Kabir'i ziyaret ederek Atatürk'ün huzurunda saygı duruşunda bulunmuş ve bir çelenk koymuş daha sonra resmi ziyaretler yapmıştır.

TÜRK-İŞ'İ ZİYARET

Federal Almanya Çalışma Bakanı 31 Ekim günü saat 11 de Başbakan Süleyman Demirel'i ziyaret ettikten sonra 11.30 da beraberindeki heyetle birlikte Türk-İş'e gelmiştir.

Türk-İş Genel Merkezinde bir saate yakın kalan konuk Bakan, Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, Genel Sekreter Halil Tunç, Mali Sekreter Ömer Ergün ve Genel Sekreter Yardımcısı Sâlahaddin Erkap'la görüşmüş, genel işçi sorunları ve Türk Sendikacılığı hakkında bilgi almıştır.

DEMİRSOY'UN SÖZLERİ

«Türk-İş'e hoş geldiniz. Türk işçileri adına sizi selamlarım, bize şeref verdiniz» sözleri ile konuk Bakan karşılıyan Türk-İş Başkanı Demirsoy, daha sonra Türk Sendikacılık hareketi hakkında bilgi vererek şöyle demiştir :

«Türkiye'de demokratik rejime girildikten sonra sendikacılık hareketi başlamıştır. 1961 Anayasası ile de tüm işçi hakları teminat altına alınarak toplu iş sözleşmesi ve grev düzenine girilmiş bulunmaktadır. Bugün 700.000 üyeye sahibiz ve şimdiye kadar 36 işkolunda 3000 toplu iş sözleşmesi imzalandı. Orta-Doğu'nun en güçlü sendikacılık hareketinin bizde olduğu kanısındayız. Esasen demokrasinin olduğu yer de hür sendikacılık anlayışı da vardır. Türk İşçi Hareketi, partilerüstü politika izlemektedir. Kuruluş halinde, DGB'den büyük yardımlar

İKİ SENDİKACI — TÜRK-İŞ Başkanı Seyfi Demirsoy, Hans Katzer şerefine verdiği yemekte, konuk bakanı karşılıyor. Eski bir sendikacı olan Bakanla Demirsoy, bir bakanla sendikacı değil, iki sendikacı gibi konuşmuşlardır.

ne göre daha azdır. Fakat, işsiz Türk işçilerinin sayısı diğer yabancı işçilere nazaran çok daha azdır.»

Almanya'daki işsiz Türk işçilerinin sayısının beş, altı bin civarında olduğunu belirten Bakan,

Fakat ne zaman yükseleceği şimdiden bilinemez.»

KONUK BAKAN ANKARA'DA

Konuk Bakan aynı gün uçakla İstanbul'dan Ankara'ya gelmiş ve hava alanında Çalışma Bakanı Ali

gördük ve sendikacılık çalışmalarında Almanya'ya örnek aldık.»

HALİL TUNÇ'UN İZAHATI

Daha sonra Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç, konuk bakanın bazı sorularına cevap vererek açıklamalarda bulunmuş, Türkiye'de 12 milyon insanın çalışma hayatı içinde olduğunu ve 9 milyonun tarım sektöründe, gerisinin sanayi ve ticari sahalarda bulunduğunu belirtmiş, sendikalaşmanın özellikle sanayi kesiminde olduğunu, tarım sektöründe sembolik teşkilatlanmaya gidildiğini söylemiştir.

Konuk Bakan, Türkiye'deki sendikacılık hareketinin Almanya'dan örnek alınmasını memnuniyetle karşıladığını belirttikten sonra, DGB'ye bağlı sendika yöneticilerinin mensup oldukları partiler içinde mücadele ettiklerini, ancak sendikacılık çalışmalarında ahenkli çalıştıklarını belirtmiş, Türkiye'de hangi partiye karşı yakınlık duyulduğunu sormuştur.

Bu konuya cevap veren Demirsoy şöyle demiştir :

«Partilerüstü politikamız vardır. Hiç bir partinin paralelinde değiliz ve takip etmekte olduğumuz politika-dan vazgeçmemek kararındayız. Sendikacılığın parti partenti altında kalmasını doğru görmüyoruz. Türkiye'de işçilerin genel siyasi eğilimi iki ana parti içindedir.»

Federal Almanya Çalışma Bakanı daha sonra, bir iktidar partisinin işçi haklarını kısıtlayıcı kararlar alması karşısında işçinin greve gitmesini doğru bulup bulmadıklarını, grev yapılması halinde bunun gayesinden uzak düşmesi demek olduğunu ancak Türkiye'de ne gibi bir uygulamaya taraftar bulunduklarını sormuştur.

Demirsoy, konuk Bakanın sorusunu şu şekilde cevaplandırmıştır :

«Reaksiyonumuz kanuni şekilde olur. Grev hakkını Anayasadan almış bulunuyo-

ruz. Haklarımızı elimizden almak isteyen bir partiye karşı elbette direnme gücümüzü göstereceğiz, bu siyasi grev değildir. Aksı halde silahlarımızı teslim etmek olur. Bu takdirde de işçinin sosyal haklarını savunmamız bahis konusu olamaz. Bir iktidar partisinin işçi haklarını kısıtlamasına karşı grev yapmamız hakkımızı muhafaza demektir ve bunu yaparız.»

TÜRK-İŞ'İN KONUK BAKAN ŞEREFİNE YEMEĞİ

Federal Almanya Çalışma Bakanı Hans Katzer, Türk-İş'e yaptığı ziyaretten çok memnun kaldığını belirterek ayrılmış ve saat 13.15'te Türk-İş tarafından Kent Otel'de verilen yemekte bulunmuştur. Konuk Bakan ve baraberrindekilerden başka yemekte. Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, Maliye Bakanı Cihat Bilgehan, Tekel Bakanı İbrahim Tekin, Turizm ve Tanıtma Bakanı Nihat Kürşat ile Alman Büyükelçiliği mensupları ve Çalışma Bakanlığı ileri gelenleri de hazır bulunmuşlardır.

DEMİRSOY'UN KONUŞMASI

Yemekte bir konuşma yapan Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, Türk-Alman dostluğunu övmüş ve Türk milletinin bu dostluğa büyük önem verdiğini belirterek şöyle demiştir :

«Dost Alman milletinin Çalışma Bakanını aramızda görmekten duyduğumuz mem-

nuniyet sonsuzdur. Kendilerine, memleketimize hoş geldiniz diyor ve temsil etmekle şeref duyduğum 700 bin sendikalı işçi adına selamlıyorum.

Dostluklar vardır dudaklardadır, diplomasidedir. Dosutluklar vardır kalplere yerleşmiştir. İşte Türk-Alman dostluğu dudaklarda değil kalplerdedir. Sayın Bakanın memleketimizi ziyaretle bu dostluğu takviye edeceği muhaktır.

Sayın Bakan, memleketimizdeki hür, demokratik sendikacılık hareketi hakkında bilgi sahibi olduğunu zannediyorum. Bilmenizi istediğim bir husus Türk-İş ile DGB arasında gayet iyi münasebetlerin olduğudur. Şükranla ifade etmeyelim ki, DGB nin Türk sendikacılık hareketine az dahi olsa yardımları olmuştur.

Sayın Bakan, memleketiniz çalışan için tam istihdamı hallettiği gibi muhtelif memleketlerden ve bu arada Türkiye'den mühim sayıda Türk işçisinin istihdam etmesi bir çok yönlerden ve karşılıklı olarak iki ülke menfaatinedir. Şüphesiz, insanın lisanını örf ve adetlerini bilmediği bir diyarda çalışmanın bazı güçlükleri olduğunu kabul etmek lazım gelir. Bu güçlüklerle zamanla, tecrübe ile ve alınan tedbirlerle giderilmeğe

İKİ BAKAN VE TÜRK SENDİKACILAR — Alman ve Türk Çalışma Bakanları Türk-İş yöneticileri ile birlikte. Soldan sağa doğru, Ömer Ergün, Halil Tunç, Hans Katzer, Seyfi Demirsoy, Ali Naili Erdem ve Selâhaddin Erkap görülüyor.

çalışıldığını müşahade ediyorum. Bu arada bir endişemizi belirtmeden geçemeyeceğim. Sanayimizdeki teknolojik gelişme ve kendi istihdam gücünün kifayet edeceği bir an gelebilir. İşte böyle bir durumda Türk işçilerinin durumunu mütalâa ettiğinizde hususi bir ilgi göstermenizi rica edersem bu uzak ihtimali ve ricamı müsamaha ile karşılamanızı dileyeceğim. Tekrar hoş geldiniz derim.»

HANS KATZER'İN CEVABI KONUŞMASI

Konuk Bakan konuşmasında, Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem ile yaptığı görüşmede ele alınan konuları açıklamış, Almanya'daki Türk işçilerinin sorunlarıyla meşgul olduğunu, eğitim, radyo ve televizyon alanında çalışmalar yapıldığını söylemiş, teknik gelişme ve otomasyonun getireceği yerliklerle işsizlik doğacağı kanısında bulunmadığını ve endişeli olmadığını belirtmiştir.

Hans Katzer, Türkiye'de gördüğü yakın ilgiye teşekkür ederek konuşmasını bitirmiştir.

Konuk Bakan, Ankara'da Dışişleri Bakanı ile görüştüğünden sonra İstanbul'a geçmiş, ziyaret ve incelemelerde bulunduktan sonra 2 Ekim'de Türkiye'den ayrılmıştır.

ERDEM'İN AÇIKLAMASI

Alman Çalışma Bakanı ile yaptığı görüşmeden sonra Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem, «hâlen Almanya'da 131 bin 500 Türk işçisi bulunduğunu ve en kötü şartlarda dahi bu mikdarın altına düşülmeyeceğini, önümüzdeki ilk altı ay içinde de bu mevcudun üstüne çıkılabileceğini, bu konularda mutabakata varıldığını» açıklamış ve özetle şunları söylemiştir:

«Konuk Federal Almanya Çalışma Bakanı ile işçilerimiz konusunda mutabakata vardık. Evvelce Almanya'ya yaptığım gezideki temaslarda, işçi sorunları ile ilgili tekliflerim, Alman Hükümeti tarafından gayet olumlu karşılanmıştı.

Bilindiği gibi, Alman Hükümeti-

tine daha önce yaptığımız teklifler arasında Türk işçisinin eğitimi, ikametleri ve çocuk zammı konuları vardı.

LİSAN EĞİTİMİ

Teklifimizde Türk işçisinin lisan eğitimi şöyle olacaktır : Almanya'ya gidecek işçimiz her gün Alman radyolarında saat 18.00-18.45 arasında 45 dakika lisan kursuna tâbi tutulacak ayrıca Bavara Televizyonu ve diğer televizyonlar (pazar günleri) Türk işçisine özel programlar düzenleyecektir. Bunun için Alman Hükümeti yapılacak televizyon masraflarının yarısını karşılayacaktır.»

Erden Almanya'daki işçilerimizin ikametleri konusunda ise özetle şöyle konuşmuştur :

«Almanya'ya giden işçilerimizin yüzde 71'i gayet sıhhi yerlerde yüzde 7'si gayri sıhhi şartlarda ikamet etmektedirler. Bu yüzde 7'nin durumunu ıslâh etmek amacıyla Alman Hükümeti, bütçeye 10 milyon mark alınması için Parlamento'ya bir teklif götürmüştür. Bu hususta olumlu sonuçlar alınacağına Alman Çalışma Bakanı inanmaktadır.» Çocuk zamları konusunda, ise Erdem, «Çalışan işçilerimizin çocuk zamları konusu muhataralı idi. Bu durum da düzelmiş ve her işçiye çocuk zammı olarak 39 mark verilmesi için mutabakata varılmıştır. Bilindiği üzere Alman Hükümeti yabancı işçilere çocuk zammı olarak 16 mark vermektedir.» demiştir.

İNŞAAT İŞÇİLERİNİN TÜRKİYE'YE GELİŞLERİ SAĞLANACAK

Çalışma Bakanı, «İnşaat işçilerinin, ölü mevsimde boş oturacağına, Türkiye'ye gelerek, zamanını ailelerinin veya akrabaların yanında geçirmeleri, yani kasım ile Mart ayı sırasında 5 aylık süre için ikamet müsaadesi ve işsizlik sigortasından faydalanmaları sağlanmıştır. Bilindiği gibi, bu süre bu anlaşmadan önce 3 ay içindi. Türk işçisi Almanya'da olduğu üç ay içinde işsizlik sigortası alabiliyordu. Bu durum da, böylelikle kalkmış oldu» demiştir.

Avustralya'ya işçi sevki için anlaşmaya varıldı..:

Türkiye ile Avustralya hükümetleri arasında bir süreden beri devam etmekte olan «İşçi anlaşması» geçtiğimiz ay içinde Canberra'da Parlamento binasında imzalanmıştır.

İmza töreninde Avustralya'yı, Muhaceret Bakanı Billy Snedden, Türkiye'yi de Büyükelçi Baha Vefa Karatay ve İş ve İşçi Bulma Kurumu Genel Müdürü Naki Tezel temsil etmişlerdir.

Yapılan anlaşma uyarınca, 19 yaşından küçük işçilerin seyahat masrafları Avustralya hükümeti tarafından karşılanacak, daha büyük yaştaki işçiler de seyahat için 250 lira ödeyeceklerdir. Anlaşma, ilk yıl içinde 600 kadar aile grubunun Avustralya'ya gitmesini öngörmektedir.

Anlaşma hakkında bilgi veren Avustralya Muhaceret Bakanı, anlaşmanın belirsiz bir süre yürürlükte kalacağını, ancak 90 günlük bir ihbar süresi ile feshedilebileceğini, Türk işçilerinin, Avustralya vatandaşlarının sahip oldukları haklar içinde çalışacaklarını söylemiştir.

ÇALIŞMA BAKANLIĞININ BİLDİRİSİ

Avustralya'ya gidecek işçilerle ilgili olarak, Çalışma Bakanlığı bir bildiri yayınlayarak işçi sevkîyatının 1968 yılı başlarında başlayacağını açıklamıştır.

Bildiri şudur:

«Türkiye ve Avustralya hükümetleri arasında 5 Ekim tarihinde imzalanan işçi anlaşması ile ilgili olarak aşağıdaki hususların vatandaşlarımızın bilgilerine sunulmasında zaruret hasıl olmuştur:

1 — Avustralya'ya işçi gönderilmesine başlanabilmesi için an-

GAZETECİNİN KIDEM TAZMİNATI HAKKI

Basın İş Kanununda gazetecinin inanç hürriyeti ve fikir namusunu koruyan teminat müesseselerinden en önemlisi hiç şüphesizki kıdem tazminatı hakkıdır. Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin bu sayımızda yer alan E. 7018, K. 9452 sayılı ve 17/10/1967 tarihli kararı ile 5953 sayılı Kanunun 212 sayılı Kanun ile değişik 6. ncı maddesi hükmü tam bir açıklığa kavuşturulmuştur. Sosyal devlet Anayasasının ruhuna uygun olup, ileri bir görüşün ifadesi olan Yüksek Mahkeme Kararının tahliline girişmezden önce kıdem tazminatı müessesesinin mahiyetini kısaca tesbitde fayda görmekteyiz.

KIDEM TAZMİNATI VE ÜCRET KAVRAMI

Türk İş Hukukunda kıdem tazminatı kanundan doğmaktadır ve ücret kavramı içersinde düşünülemez. Gerçekten 931 sayılı Yasanın 26. maddesinde genel anlamda ücret ile kıdem tazminatının hesabında esas olacak ücret birbirinden tefrik olunarak bu husus tam bir açıklığa kavuşturulmaktadır. (1) Keza kıdem tazminatına ilişkin davaların 10 yıllık zaman aşımına tabi olduğu noktasından hareketle de aynı neticeye varmamız mümkündür. (2) Yargıtaya göre kıdem tazminatı, «muayyen müddetli olmayan iş akidlerinde sebat göstermiş olan ve akte aykırı hareketinden başka bir sebeple işinden ayrılan işçiye mali menfaat sağlıyarak, işçilerin işlerinde sebat etmelerini teşvik maksadıyla» kabul edilmiştir. (İş Kanunu yönünden) Görüleceği üzere bu tarifte kıdem tazminatı, yıllarca birikmiş emeğin karşılığı olarak tanımlanmaktadır. (3) Bir diğer ifadeye ise kıdem tazminatı hakkı, iki tarafın arzu ve iradeleri nazarı itibare alınmayarak mücerret işçiyi himaye etmek ve bir dereceye kadar zaruret ve ihtiyaçtan kurtarmak maksat ve sebebine dayandırılmaktadır. (4)

Yazan :

AV. ÜMİT TEOMAN

5953 sayılı Yasada kıdem tazminatı hakkı, 931 sayılı Kanundan farklı bir şekilde, basın fikir işçisi lehine hükme bağlanmıştır. Örneğin İş Kanununun 17. maddesi uyarınca işine nihayet verilen işçiye kıdem tazminatı ödenmemesine karşılık gazeteci yönünden böyle bir tehlikeli durum mevcut değildir. Anılan farklılık bir dereceye kadar «inanç hürriyetinin korunması» fikri ile izah edilebilirse de, duyurucu olmaktan uzaktır. Zira bugün Yeni İş Kanunu ile beden-fikir işçisi ayrımı kaldırılarak hizmet akdine göre çalışma esası kabul olunmuştur. Bu suretle hizmet akdine göre çalışanlar arasında bir tefrik yapılması ve taraflara ayrı ayrı müeyyidelerin tatbiki öncelikle hakkaniyet prensiplerine ve yasaların umumilik vasfına uygun düşmese gerektir.

YARGITAY KARARININ HUKUKİ TAHLİLİ :

a) Toplu İş sözleşmesi açısından :

Bu sayımızda yayınlanan Yargıtay Kararına konu teşkil eden olay kısaca şöyle özetlenebilir: Davalı iş yerinde çalışan gazeteci, toplu iş sözleşmesinin 32. maddesi uyarınca iş akdini fesh ederek kıdem tazminatı talebinde bulunmuştur. İşveren ise haklı bir sebep olmaksızın iş sözleşmesini bozan gazeteciye kıdem tazminatı ödenmesinin söz konusu olamayacağını savunmuştur. Mahal mahkemesi, bahse konu savunmanın kabulü ile davayı red etmiştir. Şimdi bu kısa izahatın ışığı altında Yüksek Mahkeme kararının hukukî tahliline geçecek olursak;

Yargıtay 9. Hukuk Dairesi kararında öncelikle toplu iş sözleşmesinin 32. nci maddesi yorumlanmakta ve bilâhare 5953 sayılı Kanun açısından kıdem tazminatının mahiyeti açıklığa kavuşturulmaktadır. Gerekçede de görüleceği üzere toplu sözleşmenin 32. maddesinde «feshi» deyimi genel anlamda kullanılmış ve iş akdini bozma iradesini açıklayacak taraf yönünden herhangi bir ayırım yapılmamıştır. Bu suretle karara hakim olan görüş «terim ve ibarelerin doğru olarak kullanılmış olduklarını kabul yoruma ilişkin temel kuraldır» noktasında toplanmaktadır.

Bu suretle sözleşmede yer alan fesih deyiminin akid tarafların her ikisinde de ait bulunduğu ve tek taraflı olarak bir sınırlamanın söz konusu olamayacağı tebeyyün etmektedir.

Gerçekten 5953 sayılı Kanunun 212 sayılı Kanunla değişik 6. maddesinde akdin feshi halinde gazeteciye kıdem tazminatı ödeneceği gösterilmektedir. Bu suretle kanunen işçiye tanınmış bir hakkın, toplu sözleşmeye aynen derci toplu sözleşme esprisi ile bağdaşmaz. Zira toplu iş sözleşmesi neticesinde Kanunda gösterilen asgari şartların üstüne çıkmak imkânı sağlanabilecektir. Ayrıca 5953 sayılı Kanunun uygulanmasından doğan ve işverene düştürülen sair hakların daha aşağı indirilmesine cevaz verilemeyeceği 25. nci madde iktizasından olup, kıdem tazminatını düzenliyen hüküm emredici niteliktedir ve aksine mukavele yapılamaz. Yargıtay bir diğer içtihadında da bu noktaya değinerek, 5 yıllık çalışma şartının sözleşmede bir yılda kıdem tazminatı istenebileceği konusundaki işçi lehine daha elverişli bulunan şartı değiştiremeyeceğine karar vermiştir. (5) Yüksek Mahkeme kararında bütün bu sayılan hususlar «kanunda mevcut olan bir hakkın ayrıca toplu iş sözleşmesinde düzenlenmiş olması, işçi yararına daha fazla bir hakkın sağlanması amacının izlendiği varsayımının kabulünü gerekli kılar» şeklinde izah olunmaktadır. Bu ileri görüşün toplu sözleşme düzenimize neler kazandırdığını izaha lüzum görmemekteyiz.

b) 5953 sayılı Yasa açısından:

Basın İş Kanununun 6. ncı maddesinden hareketle sadece işverenin fesih hakkını kullanması halinde kıdem tazminatı ödenebileceği görüşü, kararda açıklandığı üzere 212 sayılı Kanunun geçici maddesi karşısında isabetli sayılamaz. Zira geçici madde uyarınca, «bu kanun yürürlüğe girdiği tarihte beş yıl ve daha fazla kıdemi olan gazetecilerin, tabi oldukları iş akdini, bu kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren iki yıl içinde feshetmeleri halinde 6. ncı madde hükmü uygulanmaz.» Görülüyorki

maddenin muhalif mefhumundan hareketle, bu maddede ki durumda olan gazetecilerin, kanunun yürürlüğünden iki yıl geçtikten sonra iş akdinin feshini ihbar etmeleri durumunda, 6. ncı maddenin uygulanması ve gazetecilerin kıdem tazminatı isteyebileceklerinin kabulü zorunludur. Bu sebeplerle fikir işçilerinin, feshi ihbar haklarını yalnızca serbest kalmak ve çalışma özgürlüğüne kavuşmak amacı yanında, feshi ihbar işleminin teknik deyimıyla «kanunî ve yan sonucu» olan kıdem tazminatı almak amacıyla da kullanabilecekleri gerek Yargıtay ve gerekse 15.2.1965 tarihli ve E. 1009, K. 1313 sayılı Özel Hakem Kurulu kararında tereddüde mahal bırakmıyacak şekilde açıklığa kavuşturulmuştur. (6)

SONUÇ :

Yargıtay 9. Hukuk Dairesi kararının çalışmamıza büyük yenilikler getireceği şüpheden varededir. Bu yeniliği ve ilerleyişi hukukun akıcılığı ve emeğin değerlendirilmesinin tabii neticesi saymak gerektir. Ne varki bu ileri görüşün meseleleri halli yanında bazı direnişlerle karşılaşacağı düşünülmelidir. Öncelikle bir problemin daha Yüksek Mahkemece halli gerekmektedir. Bu gün Basın İş Kanunu ile 931 sayılı Kanundan daha ileri hükümler getirilmiştir. Gerçekten Yeni İş Kanununun 17. nci maddesi işçi aleyhine işlemektedir. O kadar ki bir iş yerinde senelerce çalışmış bir işçinin üç iş günü üstüste iş yerine gelememesi veya işverene kanundaki tabiri ile gözdağı vermesi hallerinde iş akdinin feshine gidilip kıdem tazminatı verilemeyeceği anılan maddelerde sevk edilmiştir. Bu maddelerin sosyal yapıma uymadığı bir gerçektir. Ayrıca işverenlerin kıdem tazminatı konusundaki görüşleri gayet açıktır. İş Kanunun hakkındaki görüşümüz» başlığını taşıyan bir kitapçıkta Türkiye Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Ticaret Borsaları, Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu ve Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonunun bu konuya ilişkin teklifleri şöylece sıralanabilir :

— Kıdem Tazminatı memleket ekonomisine zararlıdır,

— İşverenler kıdem tazminatı sebebiyle iflasa sürüklenmekte ve sermaye ortadan kalmaktadır,

— Kıdem tazminatı ya Sosyal Sigortalara devredilmeli veya tamamen ortadan kaldırılmalıdır. v.s.....(7)

Bu sebeplerle 931 sayılı Yasanın 17 Maddesini anılan görüşler içersinde değerlendirmek gerekir. Temennimiz Yüksek Mahkeme olan Yargıtayın tatbikatta, gazetecilerin dışında

kalan işçilerin kıdem tazminatları konusundaki haklarını da 17/10/1967 tarihli kararına uygun olarak düzenlemesidir.

- (1) Yargıtay İçtihadı Birleşme Kararı, E. 13, K. 10, 15/5/1957. Bak. Türk-İş Mec. Ağustos 1966 sh. XCVI.
- (2) Yarg. 9 HD. E. 6250, K. 5809, 17/9/1964. Bak. Türk - İş Mec. Eylül 1966, sh. XCVII.
- (3) Türk - İş'de aynı görüştür. Şu kadar ki kıdem tazminatı, işçinin ücreti içinde yer alan ücret sek-

linde kabul olunmuştur. (Türk - İş 6. Genel Kurul, Mevzuat Komisyonu Raporu).

- (4) Yarg. İçtihadı Birleşme Kararı,, E. 11, K. 7, 3/11/1948.
- (5) Yarg. 9 HD. E. 11484, K. 8667, 3/10/1963. Bak. Türk - İş Mec. Ekim 1967, sh. 215.
- (6) Özel Hakem Kararı. Bak. Türk - İş Mec. Mayıs 1966, sh. LX.
- (7) İş Kanunu Tasarısı ve Bazı Maddeleri hakkında görüşümüz. Ankara 1966. sh. 11.

AKDİN GAZETECİ TARAFINDAN FESHİ HALİNDE KIDEM TAZMİNATI

Yargıtay kararı

1 — «Fikir İşçisi, feshi ihbar hakkım, kıdem tazminatı olmak amacıyla kullanabilir.

2 — Gerek işverenin, gerekse fikir işçilerinin feshi ihbar etmesi durumunda kıdem tazminatı ödenmesi zorunludur. Yarg. 9 HD, E. 7018 K. 9452, 17.10.1967»

1 — Yapılan soruşturmaya, toplanan delillere ve kararın dayandığı gerektirici sebeplere göre davalının aşağıdaki bendin kapsamı dışında kalan yönlerle ilişkin temyiz itirazları yersizdir.

2—a) Davacı, kıdemli gazeteci olup davalı işverenle aralarındaki iş sözleşmesine fesih bildirimi yoluyla son verdiğini bildirerek toplu iş sözleşmesinin 32 nci maddesi gereğince kıdem tazminatı ödenmesini istemiştir.

Buna karşılık davalı, esas olarak haklı bir sebep olmaksızın iş sözleşmesini bozan gazeteciye kıdem tazminatı ödenmesinin söz konusu bulunmadığını savunmuştur. Mahkemece, savunmanın kabulüyle davanın reddi cihetine gidilmiş; hüküm, davacı tarafından temyiz olunmuştur.

b) Anılan toplu iş sözleşmesinin «kıdem tazminatı» kenar başlığını taşıyan 32 nci maddesinde, «meslekte en az beş yıl çalışmış olan fikir işçisine kıdem hakkı» tanınacağı (f. 1), kıdem hakkının mesleğe ilk giriş tarihinden itibaren hesaplanacağı (f. 2), iş sözleşmesinin feshi halinde fikir işçisinin bu süreye göre hesaplanacak olan kıdem tazminatını almağa hak kazanacağı (f. 3) yönleriyle kıdem tazminatıyla ilgili diğer hususlar yer almış bulunmaktadır. Görüldüğü üzere maddede «fesih» deyimini; genel anlamda kullanıl-

mış ve özellikle, iş sözleşmesini bozma iradesini açıklayacak taraf yönünden herhangi bir ayırım yapılmamıştır. Öbür yandan, iş sözleşmesine fesih bildirimi (feshi ihbar) yoluyla davacı tarafından son verilmiş bulunduğu ve gazeteci olan davalının kendisine kıdem hakkı tanınmasını gerekli kılacak kadar meslekte çalıştığı, davada uyuşmazlık konusu teşkil etmemektedir. Uyuşmazlık, işveren tarafından değil de gazeteci tarafından iş sözleşmesine son verilmesi halinde gazetecinin kıdem tazminatına hak kazanıp kazanmadığı noktasında toplanmaktadır.

Şu duruma göre uyuşmazlığın çözümü, Toplu İş Sözleşmesinin 32 nci maddesinin yorumuna ilişkindir.

c) aa. Her şeyden önce şu yönün belirtilmesi gerektir: Toplu iş sözleşmesinin kıdem tazminatıyla ilgili hükümleri, mahiyetçe, normatif hükümlerdir. Normatif hükümlerin ise objektif hukuk kuralları niteliğini taşıdıkları ve maddi anlamda kanun oldukları söz götürmez. Bu bakımdan bunların yorumunda kanunların ve bu arada hususiyle iş kanunlarının yorumundaki esasların göz önünde bulundurulması zorunludur.

bb. Sözü edilen 32 nci maddede, hiç bir ayırım yapılmaksızın «İş aktinin feshi halinde» denmektedir. Buradaki «fesih» sözcüğünün hasren işvereni hedef tuttuğu yolunda açık ve kapalı bir işaret, ne bu maddede ne de sözleşmenin diğer maddelerinde yer almıştır. Nitekim davalıda savunmasını doğrulayacak destekleri; 5953 sayılı Kanunun değişik 6 ncı maddesiyle kıdem tazminatının mahiyetine ilişkin bir kısım görüşte aramıştır.

Bir hükmün yorumlanmasında kullanılan terim ve ibarelerin doğru olarak kullanılmış olduklarını kabul yoruma ilişkin bir temel kuraldır. Bozma iradesi hem işveren, hem de gazeteci ta-

rafından iş sözleşmesine son verme durumuyla sınırlı olarak öngörülmüş bulunduğu söylenemez. Diğer yandan, 32 nci madde açık bulunduğundan burada, bir hüküm boşluğundan da söz edilemez.

cc. Gazetecilerle ilgili olmak üzere kıdem tazminatı, 5953 sayılı Kanunun 212 sayılı Kanunla değişik 6 ncı maddesinde de düzenlenmiştir. Bu maddeyle sözleşmenin sözü edilen 32 nci maddesi, gerek kenar başlıkları, gerekse kapsadıkları hususlar bakımından birbirinin aynı olmadıkları görülmektedir. Bu durum her iki maddenin karşılaştırılmasından da açıklık ve seçiklikle anlaşılmaktadır. Esasen Toplu İş Sözleşmesinde, kıdem tazminatına ilişkin olmak üzere başka hükümler de yer almıştır. (BLz.: m. 37. f. 6). Her iki maddede aynı olmadığına ve tersine başkalık gösterdiğine göre 32 nci maddenin 6 ncı maddenin tekrarı olduğu ileri sürülemez. Esasen bir kanun maddesinin toplu iş sözleşmesiyle yürürlük kazanmasının söz konusu olmadığı hallerde onun sözleşmede tekrarının da gereği yoktur. Toplu iş sözleşmelerinde belli bir kanunun belli bir hükmüne, o hükmün toplu iş sözleşmesinin kapsamına girecekere uygulanmıyacağı, ya da uygulanmakla beraber işçi yararına elverişli hükümlerle daha geniş şekilde düzenleme ihtiyacının duyulduğu durumlarda başvurulur. Bundan başka, kanun hükümleri işçiler yararına asgari şartlar olarak öngörüldüğü için, kanunda mevcut olan bir hakkın ayrıca toplu iş sözleşmesinde düzenlenmiş olması, işçi yararına daha fazla bir hakın sağlanması amacının izlediği varsayımının kabulünü gerekli kılar. Anılan 32 nci maddenin 5953 Sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin bir tekrarı niteliğinde bulunmaması, 32 nci maddede 6 ncı maddede olduğu gibi sadece işverenin feshinden söz edilmemesi ve nihayet kanunda mevcut bir hükmün ayrıca toplu iş sözleşmesinde düzenlenmesi yoluna başvuruluşunun gazeteciyi kanunun üstünde bir imkân tanımak anlamına geldiğine ilişkin varsayım, davacının 32 nci maddeye dayana-

narak tazminat isteyebileceğini göstermektedir.

dd. Kaldı ki 5953 sayılı Kanunun iş sözleşmesinin gazeteci tarafından feshi halinde kıdem tazminatına cevaz vermediğine ilişkin görüşte 212 sayılı Kanunun geçici maddesi karşısında isabetli sayılamaz. Gerçekten anılan madde hükmüne göre, «Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte beş yıl veya daha fazla kıdemi olan gazetecilerin, tabii oldukları iş akdini, bu kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren iki yıl içinde feshetmeleri halinde, 6. madde uygulanmaz» Bu maddenin karşıt kavramından (=muhalif mefhumundan) çıkarılacak sonuç sözü edilen süre geçtikten sonra gazetecinin iş sözleşmesini bozması halinde kıdem tazminatı isteyebileceğidir.

Bu düzenleme şekli, Türk hukuk bilginlerinde ileri sürülen düşünce ve temennilere de uygundur.

Demek ki 32 nci madde, 5953 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinin tekrarı olarak da kabul edilse, durumda bir değişiklik olmayacaktır.

ee. Son olarak şu yöne de işaret etmekte yarar vardır: İş Hukukuna ilişkin hükümlerin yorumunda kuşku ve kararsızlık durumunda işçinin yararına olan çözüm şeklinin kabulü, iş hukunun ana kurallarındandır. Netekim bu yön, Yargıtayın bir çok kararında ve bu arada 27.5.1958 gün ve 15 E. 5 K. sayılı Yargıtay içtihadı Birleştirme Kararında da işaret olunmuştur. Özellikle, toplu iş sözleşmesinin normatif hükümlerinin başka başka görüşlere elverişli bulunması durumunda işçi aleyhine belirecek bir yoruma gidilmemesi, yabancı hukuklarda da kabul olunmaktadır.

Mahkemece, açıklanan bu maddi ve hukuki olayların kabul edilmemesi halinde red sebepleri gereği gibi gösterilmeden kıdem tazminatına ilişkin isteğin reddi, usule ve yasaya aykırıdır.

SONUÇ : Temyz olunan hükmün 2 ncı madde yazılı sebeplerden dolayı BOZULMASINA

931 SAYILI KANUNA GÖRE İŞÇİ TANIMI

Yargıtay kararı

«931 Sayılı Kanununa göre bir kimsenin işçi sayılabilmesi için göz önüne alınacak husus, o kişinin işyerine hizmet aktiyle bağlı olup olmadığıdır.

Yarg. 9 HD, E. 7362, K. 8977, 29.9.1967»

Uyuşmazlık, hizmet aktinden doğmuştur. Bu yön, Başkanlar Kurulu Kararından da açık ve seçik olarak anlaşılmaktadır.

Yeni yürürlüğe giren 931 Sayılı İş Kanunu, İşçinin tanımına (tarifesine) yeni bir biçim vermiş ve «fikir işçisi - beden işçisi» ayrımını ortadan kaldırarak fikren çalışanları da bu tanımın içine almıştır. Buna göre bir kimsenin işçi sayılabilmesi için göz önüne alınacak husus o kişinin

işyerine hizmet aktiyle bağlı olup olmadığı, hizmet ilişkisinin hizmet aktinden doğup doğmadığıdır. Statü hukukuna bağlı kamu görevlilerinin işyerine hizmet aktiyle bağlı bulundukları söz konusu olmadığı için- bugün dahi işçi sayılamayacakları şüphesizdir. Bütün bu söylenenler, anılan Kanunun hazırlık çalışmalarına ilişkin ve Kanunun destekleri niteliğinde bulunan belgelerle de doğrulanmaktadır. Şu duruma göre davacının iş Kanunu kapsamına giren bir (işçi) olarak kabulü zorunludur.

Öte yandan 5521 sayılı «İş Mahkemeleri Ka-

nunun» un 1 nci maddesi hükmüne göre işçi sayılan kimselerle işverenler arasında iş aktinden doğan hukuk uyumsuzluklarının çözüm yeri, iş mahkemeleridir. Görevle ilgili hükümlerin önceki sayacakları (makabline şamil olacakları) da söz götürmez.

O hâlde, 931 Sayılı İş Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra bu çeşit uyumsuzluklara İş Mahkemelerinin bakmaları gerekir.

SONUÇ : Yukarıda açıklanan sebeplerden dolayı hükmün görev yönünden **BOZULMASINA**

İŞ KOLU TOPLU İŞ SÖZLEŞMESİNİN KAPSAMI

Yargıtay kararı

«İşkolu toplu iş sözleşmesi hükümlerinin o işkolundaki bütün işyerlerini kapsıyacağı görüşünden hareketle, akid sendika üyesi olmayan işçilerden dayanışma aidatı kesilmesi yasaya aykırıdır. Yarg. 9. HD, E. 7558, K. 9687, 28. 9. 1967»

Gerçekten uyumsuzluk, Türkiye İş Bankası Anonim Şirketi mensupları Sendikası (Tibaş) ile Türkiye İş Bankası A. Ş. arasında aktedilen toplu iş sözleşmesinin, Türkiye Banka İşçileri Sendikasının (Bank-İş) çoğunlukta bulunduğu işyerlerine teşmili caiz olup olamayacağı ve dolayısıyla Bank-İş Sendikasına kayıtlı üyelerden dayanışma aidatı kesilip kesilemeyeceği noktalarında toplanmaktadır. Yargıtay C. Başsavcılığı, Tibaş-İş Sendikası ile Türkiye İş Bankası A. Ş. arasında aktedilmiş olan toplu iş sözleşmesinin, Personeli Bank-İş Sendikasına üye bulunan Adıyaman, Malatya, Besni gibi şubelerde çalışanlara teşmil edilemeyeceği ve bunlardan dayanışma aidatı kesilemeyeceği cihetle aksi görüşü hüküm altına alan mahkeme kararının kanun yararına bozulmasını istemiştir.

Birkere Tibaş Sendikası ile Türkiye İş Bankası A. Ş. arasında 31.12.1968 tarihine kadar yürürlükte kalmak üzere 1.8.1966 günü işkolu sevi-

yesinde bir toplu iş sözleşmesi yapılmıştır. Anılan sözleşmenin 4 ncü maddesinde, işbu toplu iş sözleşmesi hükümlerinin, işveren bankanın bütün teşkilâtıyla bunlara bağlı müstemilâtında uygulanacağı yazılıdır. Bu konuda mahkeme kararı doğrudur. Bununla beraber bu toplu iş sözleşmesinin, şahıs itibarıyla Tibaş'ın, işveren bankada çalışan üyelerini kapsayacağı da yine aynı maddede belirtilmiştir.

O halde, şubelerde Bank-İş Sendikasına kayıtlı olan üyelerden Tibaş hesabına dayanışma aidatı kesilmesi 274 sayılı Kanunun 23 ncü maddesine aykırıdır ve Yargıtay C. Başsavcılığının kanun yararına bozma isteği bu bakımdan doğrudur.

SONUÇ : Yukarıda açıklanan sebepten dolayı Yargıtay C. Başsavcılığının kanun yararına bozma isteğinin kabulüyle kesin olarak verilen ve niteliği bakımından yürürlükteki kanuna aykırı bir sonucu hüküm altına alan mahkeme kararının, H.Y.U.K. nun 427 ncü maddesi uyarınca kanun yararına ve hükmün hukuki neticelerine etkili olmamak üzere **BOZULMASINA**

Ücret Sistemindeki Değişiklik

Yargıtay kararı

«Ücret sisteminde yapılan değişiklik sonucunda ücretinde azalma meydana gelen işçiye, maddi zararının ödenmesi zorunludur. Yarg. 9. HD, E. 8702 K. 9760, 20.10.1967»

Davacı esas olarak, saat başına almakta bulunduğu ücrette yapılan indirim sonucu eksik ödenen iş paralarının tahsilini istemiştir. Buna karşı davalı, indirimin davacı işçinin rızasıyla yapıldığını savunarak davanın reddini talep etmiştir. Mahkemece, davanın kabulüne karar verilmiş; hüküm, davalı işveren tarafından temyiz edilmiştir.

1 — Taraflar, iş sözleşmesinin varlığında ve ücrette indirim yapılmış olduğunda birleşmişlerdir. Uyuşmazlık, bu indirimin davalı işçinin rızasıyla yapılmış olup olmadığı ve onun rızasıyla yapılmış bulunması durumunda, anılan rızanın geçerli bulunup bulunmadığı noktalarında toplanmaktadır.

2 — Gerçi, işveren tek yanlı bir irade bildiriyle işçi zararına iş şartlarını ve bu arada ücreti değiştiremez. Ne var ki tarafların ortaklaşa iradesiyle ücretin bağlı bulunduğu rejimi ve miktarını değiştirmelerine, önleyici bir kanun hükmü bulunmadıkça, bir engel yoktur. Kanunlarımızda, sözleşilerek belli bir amaçla ücretin indirilmesini engelleyen bir kanun hükmü de mevcut değildir.

Davalı, davacının rızasıyla geçici kadrodan daimi kadroya alındığını ve şu suretle ücretin indirilmesine davacının muvafakat eylediğini savun

masında bildirilmiştir. Mahkemece, bu savunmanın üzerinde durularak gerçekten davacının muvafakatı mevcut ve bu muvafakatın hata, hile ve ikrah gibi bir sebeple sakat olmaması durumunda davacıyı bağlayacağı yönün gözönünde tutulmaması, usule ve yasaya aykırıdır.

3 — Davalı, daimi kadroda çalışan işçilere geçici olarak nitelendirilen işçilere oranla bazı hakların tanınmış bulunduğunu da savunmuştur. Bu fer'i menfaatların da geniş anlamdaki ücrete dahil bulundukları açıktır. Bu itibarla mahkemenin kabulü bakımından da gerçekten işçi yararına ücrette değişiklik ve özellikle ücretin miktarında indirim yapılmış olup olmadığının tesbiti için, sadece saat başına alınan ücretin gözönüne alınması doğru olmaz. Zira, bu taktirde ücrete dahil fer'i haklar ihmal edilmiş olur. Değişiklik sonunda işçinin gerçekten zarara uğrayıp uğramadığının anlaşılması, işçinin değişiklikten önce ve sonra geniş anlamda ücret çevresinde aldığı iş paralarının tesbit edilmesi, her aya yıla isabet eden miktarların bulunması ve bulunan miktarların karşılaştırılması ile mümkündür. Sonuç olarak değişiklikten sonraya ait miktar eğer önceki döneme ilişkin miktardan fazla ise, işçi, bakımından bir zarar söz konusu değildir. Yok, şayet daha az ise, bu takdirde aradaki fark, işçinin isteyebileceği meblağı ifade eder. Mahkemece, bu istikamette de her hangi bir araştırma ve inceleme yapılmamıştır.

O halde, hüküm mahkemenin kabulü yönünden de isabetli sayılamaz.

SONUÇ : Temyiz olunan hükmün yukarıda yazılı sebeplerden dolayı BOZULMASINA

İŞ KAZASI SONUCUNDA MADDİ TAZMİNAT

Yargıtay kararı

«İş kazasına uğrayan işçinin, zararın doğmasına veya artmasına etkili olduğu tesbit olunmadan tazminat miktarında indirim yapılmaması yasaya ve usule aykırıdır. Yarg. 9 HD, E. 7295, K. 9545, 13.10.1967»

Davanın konusu, işgüvenliği kurallarına aykırı davranış sonucu meydana gelen zararların ödetilmesi isteğine ilişkindir.

Mahkeme iş kazasının oluşunda davacının hiç bir unsuru bulunmadığı halde Borçlar Kanununun 44 ncü maddesi hükmünü uygulayarak tazminat tutarından % 50 oranında bir indirim yapmıştır.

Buna karşı davacı taraf, anılan madde hük-

münün uygulanmasını gerektiren hukukî prensibi neden ibaret olduğunun karar yerinde açıklanmadığını ileri sürmüştür.

Gerçekten iş kazasının oluşunda, davalıya ait işletmede çalışan davacıya her hangi bir kusur atf ve isnat edilememiştir. Bilirkişinin bu konudaki raporu, hukuki bir kesinlik karakteri taşımaktadır. Bundan başka kaza, davalı işletmeye ait bir işin yapılması sırasında meydana gelmiştir. İşçinin, işverenin otoritesi altında bulunduğu bir zaman realitesi içinde vukua gelen her kaza iş kazasıdır. İş kazasına uğrayan işçinin veya hak sahiplerinin iş kazalarından dolayı açacakları davaların hukuki sebebi, Sosyal Sigortalar Kanunları hükümlerince sağlanan haklar ve menfaatler dışındaki zararların ödetilmesi ilkesine dayanır. O halde, burada işverenin patrimuvana risk yükleyen klâsik sorumluluk kurallarının iktibasî söz konusu olmak gerekir. İş Hukuku alanındaki bilimsel içtihatlar ve özellikle risk nazariyesi, sanayiî gelişmesiyle iş kazalarına karşı işçilere garantiler getirme zorunluğunun belirgin bir ifadesi olarak görünür. Yine meseleyi sosyal plân üzerinde inceleyen risk nazariyesi, bütün sosyetei faydalandıran bir ilenleyiş hamlesine, elleriyle çalışanları feda etmenin en ilkel ada-

let fikrine karşıt olacağı görüşünü savunur. Bu nazariyeden ilham alınarak, iş kazalarında klâsik sorumluluk kurallarının iktibasî yoluna gidilmiş ve işverenin patrimuvanına risk yükleyen içtihat-da, sigorta hukukunun temel ilkelerinden biri olarak vücut bulmuştur. Örneğin, 27.3.1957 günlü ve 1/3 sayılı İçtihadî Birleştirme Kararı da bu görüşün bir belirtisidir.

Öteyandan Borçlar Kanunun 44 ncü maddesi, davacının ihdas ettiği durum, zararın doğmasında veya artmasında etkili olduğu veya zararı ödemekle yükümlü olanın sorumluluğunu her hangi bir şekilde ağırlaştırdığı taktirde, hakimî tazminattan bir indirim yapabileceği hakkında hukuki bir kural koymuştur. Bundan başka tazminat hükmünün yerine getirilmesi, büyük bir işletme olan E.K.İ. İdaresini muzayakaya maruz bırakacağı da düşünülemez. O halde, olayda anılan madde hükmünün uygulanmasını sorunlu kılan şartlar gerçekleşmemiştir.

Mahkemece bu hukuki esas gözönünde tutulmaksızın tazminat tutarının % 50 oranında indirilmiş olması yasaya ve usule aykırıdır, davacı tarafın temyiz itirazı bu bakımdan yerindedir.

SONUÇ : kararın gösterilen sebepten BOZULMASINA

İşkolu sendikalarının niteliği

Yargıtay kararı

Bir Sendikanın Türkiye Çapında Faaliyet gösterdiğinin kabulü için, tekmlil faaliyetlerinin belli bir iş kolundaki çalışmaları kapsaması gerekir «Yarg. 9. HD, E. 1781 K. 13, 9.2.1967»

İtirazın süresi içinde olduğu anlaşılarak, itiraz dilekçesi ve ekindeki belgeler okundu; gereği konuşulup, düşünüldü:

Çalışma Bakanlığı, İtiraz konusu kararında, Likat-İş Sendikasının işkolu, itirazcı Türkiye Toprak Mahsulleri Ofisi İşçileri Sendikasının da işyeri seviyesinde kurulu birer sendika olduklarını belirttikten sonra Likat-İş Sendikasının kurulu olduğu işkolunda yaptığı toplu sözleşme çağrısına karşı ancak aynı işkolunda işkolu esasına göre kurul sendikanın yetki itirazında bulunabileceği gerekçesiyle itirazcı sendikanın itirazını red etmiştir.

İtirazcı Türkiye Toprak Mahsulleri Ofisi İşçileri Sendikası Genel Başkanlığınca verilen ve 7-2-1967 tarihinde Dairemizin 1781 esas numarasına kaydı yapılan itiraz dilekçesinin 2 numaralı paragrafında aynen «Sendikamız, anılan yazıdaki görüşün aksine, işyeri sendikası değil, işkolu sen-

dikasıdır. Ekteki tüzükten anlaşılabacağı gibi 22 numaralı işkolunun Toprak Mahsulleri Ofisi dalında Türkiye çapında faaliyet göstermektedir» sözleri yazılıdır. Bu beyanda açıkça ikrar edildiği üzere, itirazcı sendika 22 numaralı işkolunun tamamında değil, sadece Toprak Mahsulleri Ofisi dalında faaliyet gösteren ve işyeri esasına göre kurulu bir sendikadır. Çünkü bir sendikanın adının başına Türkiye kelimesinin eklenmiş olması, mücerret o sendikanın Türkiye çapında faaliyet gösterdiğinin kabulü için yeterli olmayıp aynı zamanda o sendikanın hukuki yapısına ve tekmlil faaliyetlerinin belli bir işkolundaki çalışmaları kapsayıp kapsamadığına bakmak gerekir.

Üstelik Likat-İş Sendikası 22 numaralı işkolunda değil 28 numaralı işkolundaki «Ardıye ve Antrepoculuk» alanında faaliyet göstermek üzere kurulmuş bir sendika olduğuna göre, itirazcı sendikanın 22 numaralı işkolu hakkındaki itirazının, Likat-İş Sendikasının çağrı yetkisiyle ne suretle ilintili olduğu da açıklanmamıştır.

Bu itibarla itiraz olunan Çalışma Bakanlığı kararında kanuna aykırılık yoktur. O halde, yerinde görülmeyen itiraz dilekçesinin reddi gerekir.

SONUÇ : İtiraz dilekçesinin REDDİNE

Esas işe yardımcı olarak yürütülen işlerde toplu sözleşme akdi

Yargıtay kararı

İtiraz Eden : TKİ Mahdut Mesuliyetli Ege-
li Kömürleri İşletmesi Müdürlüğü

Karşı Taraf : Türk Deniz Ulaş-İş

Türkiye Deniz Taşımacılığı İşçi Sendikaları
Federasyonu

İtiraz Olunan Karar: Çalışma Bakanlığının
17.6.1967 gün ve 1066-12-683/9483 sayılı kararı

İtiraz Özeti : Çalışma Bakanlığının Türk-
Ulaş-İş Federasyonunun EKİ nin işyerinde çalış-
an gemi adamları için toplu sözleşmesi yapabi-
leceğine ilişkindir.

İtiraz süresi içinde yapıldığı görülüp dosya-
daki kâğıtlar okunduktan sonar gereği düşünül-
dü:

İtirazcı EKİ İşletmesi 24.6.1967 günlü dilek-
çe ile

1 — Kurumun asıl faaliyeti kömür maden-
ciliği olup iş kolları yönetmeliğinin 3. sırasında
yazılı işyerleri vardır.

Asli faaliyeti yürütmek için gerek Liman içi
gerek liman dışı işlerde Deniz İş Kanunun tabi
bir miktar işçi çalıştırmaktadır. Kömür Maden-
ciliği işi için yardımcı olarak yürütülen deniz
ulaştırma işlerinde çalışan gemi adamları asıl işin
dahil olduğu iş kolunda çalışan kimseler olarak
kabul edilmelidir. Bu yüzden gemi adamları için
Deniz-Ulaş-İş Federasyonunun toplu iş sözleşme-
si yapmaya hakkı ve yetkisi yoktur. Bu konuda
yetkili işçi kuruluştur ise, Sendikalar Yönetmeliği-
nin yedinci maddesi delâletiyle 3. sırasında yazılı
kömür madenciliği kolunda kurulu Sendikalar-
dır. Nitekim, kurum, Zonguldak Maden İşçileri
Sendikası ile toplu iş sözleşmesi aktetmiştir. 31/
12/1967 tarihinde sona erecek olan toplu iş söz-
leşmesi aynı zamanda 854 sayılı Deniz İş Kanunu
na tabi gemi adamlarını kapsamaktadır. Toplu iş
sözleşmesi mevcut iken Türk-Ulaş-İş Federasyo-
nunun toplu iş sözleşmesi yapmaya kalkışması
kanuna aykırıdır.

2 — Türk-Ulaş-İş Federasyonunun iş kolu se-
viyesinde yapmış olduğu toplu iş sözleşmesi çağ-
rısı 275 sayılı Kanunun 9 uncu maddesinde yazı-
lı olduğu üzere Deniz İş koluna tabi işveren ku-
ruluşları için yapılmış çağrıdır. Müessesemiz ise,
Kömür madenciliği iş koluna bağlı işyerlerine sa-
hiptir. Bunun için anılan çağrıya karşı her hangi
bir itiraz da bulunmadı. Müessesemizi ilzam et-
meyen çağrıya dayanarak Deniz-İş Federasyonu-
nun toplu iş sözleşmesi yapma yetkisinin kesin-
leştiğinden söz etmek mümkün değildir. Bu itira-
zla itirazın kabulü ile Çalışma Bakanlığı kara-
rının kaldırılmasını ve Türk Ulaş-İş Federasyo-
nunun EKİ ile toplu iş sözleşmesi yapamayacağına
karar verilmesini isterim, demiştir.

1 — Gerçekten Deniz-Ulaş-İş Federasyonu,
Sendikalar yönetmeliğinin 26 inci sırasında yazılı
deniz taşımacılığı kolunda kurulmuş bir işçi ku-
ruluşudur. Gemi ve benzerleri ile her çeşit insan,
eşya ve hayvan taşımacılığını ile bunlara bağlı
deniz işleri gibi işyerlerinde çalışan işçileri temsil
etmektedir. Bu bakımdan federasyonun, EKİ nin
kömür madenciliği işkoluna dahil, işyerinde çalış-
an işçiler için toplu iş sözleşmesi yapma yetki-
si yoktur. Ancak, itirazcı EKİ nin asıl işi yanında
deniz ulaştırmasının yapıldığı işyeri de mevcuttur.
Bu işyeri, kuruluş nedene ne olursa olsun, doğ-
rudan doğruya Deniz-Ulaş-İş Federasyonunun iş-
tigel alanı içine giren işyeridir. Bunun için de fe-
derasyonun yönetmenliğin 26 inci maddesinin
verdiği yetkiye dayanarak bu işyerinde çalışanlar
ile ilgilenmesi ve toplu sözleşmesi yapmak için
çağrıda bulunması kanun ve anılan yönetmenlik
hükümlerine uygundur. Yönetmeliğin yedinci
maddesi ise, itirazcı EKİ nin işyerinde yürütülen
esas işe yani kömür madenciliği işine yardımcı o-
larak yürütülen deniz ulaştırma işinde çalışan iş-
çilerin asıl işin dahil olduğu işkolundan sayılabi-
leceğini açıklamıştır. Bu suretle kömür madenci-
liği kolunda kurulu bulunan diğer bir işçi kuru-
luşuna Deniz Ulaştırma işyerini de kapsayacak
biçimde faaliyette bulunmak imkânı mevcuttur.
Fakat bu ayrı hüküm hiç bir suretle kurulu bu-
lunduğu iş koluna giren Deniz Ulaştırma işyerin-
de çalışanlar için federasyonun faaliyette bulun-
masını önlemez. Öteyandan itirazdan anlaşıldığı-
na göre, Zonguldak Maden İşçileri Sendikası ile
aktedilen toplu iş sözleşmesi işyeri seviyesinde-
dir. Türk-Ulaş-İş Federasyonunun yapmak iste-
diği toplu iş sözleşmesi işkolu seviyesindedir. 275
sayılı Kanun'da, işyeri esasına göre, yapılmış top-
lu iş sözleşmesi yürürlükte iken aynı işyerini de
kapsayacak biçimde işkolu esasına göre, toplu iş
sözleşmesinin yapılmasını önleyen yasak bir hü-
küm yer almış değildir. O halde, itirazcı EKİ nin
bu yönleri hedef tutan itirazları yerinde değildir.

2 — Birinci bentte açıklandığı üzere işçi ku-
ruluşu Deniz-Ulaş-İş Federasyonunun kurulu bu-
lunduğu işkolunda ve işkolu esasına göre, toplu iş
sözleşmesi aktedeceğine dair yaptığı çağrı ilânı,
itirazcı EKİ işletmesini de kapsamına almıştır.

EKİ işletmesi ise, çağrı ilânına itiraz etme-
miştir. Böylece Deniz Ulaş-İş Federasyonunun
EKİ nin Deniz Ulaştırma işyerinde çalışanlar a-
dına toplu iş sözleşmesi yapma yetkisi kesinleş-
miştir.

O halde, çağrı ilânının EKİ işletmesini ilzam
etmeyeceğine ilişkin itirazın da kabulü mümkün
değildir.

**SONUÇ: İtirazcı EKİ İşletme-
sinin gösterilen sebeplerden itira-
zının REDDİNE.**

AVUSTRALYA NÜFUSUNU ARTTIRMAK İSTİYOR

Asya'nın güney - doğusunda bulunan Avustralya 10,5 milyon nüfusu ve 7,7 milyon kilometre kare ile kıtaların en küçüğüdür. Tropikal ve ılıman bir iklimi vardır. Halkın yüzde 60'ı ekonomide, yüzde 25'i tarım ve maden işlerinde çalışır. Türkiye'den Hava yolu dışında, Süveyş kanalı ve Hind Okyanusu ile gidilebilir. Bu ülkenin en büyük problemi özellikle tarım ve madenlerde çalışacak nüfus eksikliğidir.

İlaşma gereğince önce Türkiye'de Avusturalya bürosunun kurulması veya bu maksatla ilgili bir heyetin memleketimizde faaliyete geçmesi gerekmektedir. Büro henüz kurulmamış veya memleketimize bir Avusturalya heyeti gelmemiştir.

2 — Avustralya bürosu veya heyeti Türkiye'de çalışmalara başladıktan sonra Avusturalya'lı işverenlerin Türk işçi taleplerini İş ve İşçi Bulma Kurumumuza bildirilecektir.

3 — Türkiye'den istenecek işçilerin meslek, yaş ve kültür şartları, anlaşmamız bulunan Batı Avrupa ülkelerinin bugüne kadar uyguladıkları gibi, Avustralya'lılarca tespit olunacak ve Türk işçileri bu şartlara göre seçilecektir.

4 — İlk seçimler, İş ve İşçi Bulma Kurumunca, şubelerde kayıtlı bulunan vatandaşlarımızın müracaat tarihleri esas alınarak ve Avustralya'lılarca ileri sürülen şartlara göre yapılacaktır.

5 — Avustralya'ya gitmek isteyenler için ayrı kayıt yapılmakta ve ayrı sıra verilmemektedir. Yurt dışına çalışmaya gitmek isteyen vatandaşlarımız, ötedenberi müracaat tarihlerine ve mesleklerine göre sıraya konulmakta ve kayıtları çalışmak üzere bütün yabancı ülkelere gidebilmek hakkını kendilerine vermektedir. Bu itibarla, Kurum şubelerinde kayıt-

ları bulunanların ayrıca ve yenisinden Avustralya için kayıt yaptırmalarına lüzum yoktur.

6 — Bilindiği gibi çok uzak bir ülke olan Avustralya'ya işçilerimizin yol parasına küçük bir hisse ile iştirakleri suretiyle gönderilmelerinde bütün yol masrafları Avustralya hükümetine ait olacaktır. Bu sebeple Avustralya'ya çalışmak üzere gitmek arzusunda bulunan vatandaşlarımızın, anlaşma gereğince işçi gönderilmesinde kanunen tek yetkili olan İş ve İşçi Bulma Kurumumuzdan başka herhangi bir özel müessese veya aracıya başvurmaları, esasen Avustralya makamlarından çalışma ve ikamet vizesi alınmadan orda işe girmeleri

nin mümkün olmadığını bilmeleri ve yapılacak vaadlere de inanamaları hatırlatılır. Yeni İş Kanunumuzda bu gibi özel iş bulma aracılığı yapanlar hakkında ağır cezalar mevcut olup, ilgili makamlarca bu kabül faaliyette bulunanlar sıkı şekilde takip edilmektedir.

7 — Avustralya'ya işçi sevki ancak 1968 yılında başlayabilecek, ilk olarak tecrübe mahiyetinde ve çok az miktarda işçi gönderilecektir. Batı Avrupa ülkelerinde üstün başarı elde etmiş olan işçilerimiz aynı başarıyı Avustralya'da da gösterebildikleri takdirde, sevkiyatın bundan sonraki yıllarda artması mümkün olacaktır.»

İşçi mi, göçmen mi ?

Türkiye'den kilometrelerce kilometrelerce uzakta bir ülke var. Büyük bir toprak, daha doğrusu bir kıta üzerinde az sayıda insanın yaşadığı bir ülkedir bu. Yüzölçümü, Türkiye'nin tam on misli, bu topraklarda yaşayan nüfus ise, Türkiye nüfusunun üçte biri kadardır. Türkiye'den bu ülkeye gidebilmek, ya da bu ülkeden Türkiye'ye dönebilmek için on bin liraya yakın para ödeyerek uçağa binmek, ya da haftalar sürececek bir deniz yolculuğunu göze almak gerek.

Bu kıtaya işçi göndermek üzere bir anlaşma yapıldı. Anlaşmanın ayrıntıları hakkında Çalışma Bakanlığı henüz kamuoyunu aydınlatmış değil. Ama Avustralya'nın genel yapısı göstermektedir ki, bu ülke işçiden ziyade, yerleşip, Avustralyada kalacak göçmenler istemektedir.

Göçmen sevki ise, Çalışma Bakanlığının, hatta hükümetin de yetkilerini aşarak, ulusal bir mesele olur.

Şimdi, Çalışma Bakanlığının bu konuda bir açıklama yapmasını bekliyoruz.

Yeni Genel Sekreter: Buiter

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) İcra Kurulu geçtiğimiz ay başında Brüksel'de toplanarak, sıhhi sebepler yüzünden bir yıl önce Omer Becu'dan boşalan «Genel Sekreterliğe», Hollandalı işçi liderlerinden Harm Buiter'i seçmiştir.

ICFTU Başkanı Bruno Storti'nin yönettiği toplantı 4 Ekim günü Brüksel'de ICFTU Genel Merkezi'nde başlamış, hür sendikacı-

lık hareketinin liderleri, Genel Sekreterlik seçiminin takiben çeşitli sendikal ve siyasal konularda görüşlerini açıklamışlardır.

İşçi liderleri ilk olarak «Yunanistan'daki durumu» ele almışlar, hür dünya işçi hareketi'nin «Yunan diktasına karşı olduğu» bir kez daha açıklamışlardır.

İcra Kurulunca kabul edilen kararda ICFTU'nun Yunan diktasıyla yapmakta olduğu mücadeleye devam edeceği belirtilmekte, Yunanistan dışındaki Rumlar, «Yunanistan'daki hukuk dışı rejimle mücadeleye» davet edilmektedir.

TAM İSTİHDAM HEDEFİ

ICFTU İcra Kurulu dört gün süren toplantısında dünya işçi hareketinin karşı karşıya bulunduğu çeşitli ekonomik ve sosyal sorunlar üzerinde de durmuş, «sendikal hareketin gayesinin dünyanın her yerinde tam istihdamı gerçekleştirmek» olduğu açıklanmıştır.

Kennedy Round sözleşmesinin olumlu yönlerini, işçi hareketi için «sevindirici» olarak niteleyen işçi liderleri, Brüksel'deki toplantıda, gelişmiş ülkelerle geri kalmış olanlar arasında gün geçtikçe genişleyen «vahim» gelir uçurumuna da dikkati çekmiş, Gümrük Andlaşması'nın taraflarını, geri ekonomilerin sorunlarına eğilmeğe davet etmiştir.

Uluslararası Para Fonu'na alınan tedbirleri «olumlu» fakat «yetersiz» kabul eden liderler, «.. bu alanda atılan adımlar Uluslararası Para Reformu'nu gerçekleştirecek kudrette görülmektedir; meseleleri daha realist bir açıdan ele almanın zamanı gelip geçmektedir» demişlerdir.

J. Oldenbroek ve Omer Becu'dan sonra, Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) nun Genel Sekreterliğine getirilen Hollandalı sendikacı Harm Buiter,

Genel Sekreter olarak yaptığı ilk konuşmasında hür işçi hareketinin karşı karşıya bulunduğu çeşitli sorunlar hakkındaki görüşlerini açıklamıştır. Yeni Genel Sekretere göre, dünyanın ekonomik ve sosyal sorunlarının çözümünde olsun, diktatörlükler le olsun, gereken, hür işçi hareketinin belirlenecek ortak bir politikaya göre hareket etmesidir. Harm Buiter, sendikacıları bekleyen sorunlar karşısında «iymser olmadığını» da gizlememektedir.

Yeni

Genel Sekreter Buiter kimdir

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu İcra Kurulu'nun geçtiğimiz ay Brüksel'de yapılan toplantısında ICFTU Genel Sekreterliğine seçilen Harm Buiter 8 Ocak 1922'de Hollanda'da Tubbergen şehri'nde dünyaya gelmiş, küçüklüğü ve gençliği Amsterdam'da geçmiştir.

Buiter, Amsterdam Üniversitesi Ekonomi Fakültesi'ni bitirmiş, «Sosyalist Gençlik Hareketi»nde önemli bir rol oynamıştır. Uzun yıllar Amsterdam Üniversitesi Sosyalist Öğrenciler Derneği'nin başkanlığını yapan Harm Buiter Nazi işgali sırasında «Hollanda Gizli Mukavemet teşkilatı»nda çalışmış, 1947 yılında Hollanda Metal Sanayii İşçileri Sendikası Araştırma Merkezi'nde görev almıştır.

Harm Buiter Avrupa Ekonomik Topluluğu kurulduktan sonra topluluk üyesi ülkelerin sendikalarının meydana getirdiği ortak komitenin genel sekreterliğine getirilmiş, bu ülkelerde çalışan işçilerin çeşitli sorunlarının çözümünde önemli bir rol oynamıştır.

ORTA DOĞU BUHRANI

Orta Doğu buhranının da enine boyuna tartışıldığı İcra Kurulu toplantısında özellikle, «bölgeyi barışa kavuşturacak tedbirler» üzerinde durulmuştur. ICFTU İcra Kurulu, «Orta Doğu'da barışın kurulmamasının yegâne yolunun konferans masasından geçeceğine» işaret etmiş, oy çokluğu ile kabul edilen kararda, Birleşmiş Milletler Teşkilatı'ndan «Araplarla İsrail'leri bir masa etrafında toplayacak teşebbüslere girişmelerini» istemiştir.

SİLAHSIZLANMA VE BARIŞ

«Silahsızlanma ve Barış» konulu kararında ICFTU İcra Kurulu özellikle Fransa ve Komünist Çin tarafından yapılagelen termonükleer denemeler üzerinde durmuş. Fransa'nın ve Çin'in bu tutumunu, «dünya'da barışın kurulmasını geciktirici, hatta tehlikeye düşürücü davranışlar...» olarak nitelemiştir.

Vietnam Savaşı konusunda da ICFTU İcra Kurulu, «bir andlaşma ile bağlı olsun ya da olmasın, yabancı unsurların Vietnam'dan

“ En büyük görev üye kuruluşlara düşüyor...,

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu İcra Kurulu'nun 43 üncü dönem toplantısında Genel Sekreterliğe getirilen Harm Buiter, seçilmesini takiben bir konuşma yapmış, «hür işçi hareketini bekleyen sorunlar karşısında iyimser olmak kolay değil...» demiştir.

Konuşmasına, «ICFTU Genel Sekreterliğini kabul etmek-beyaza imza atmak gibi bir şey; ama yardımlarınızla bunda başarıya ulaşacağıma inanıyorum...» diyerek başlayan yeni Genel Sekreter, hür işçi hareketinin başta gelen görevinin dünyanın ekonomik ve sosyal dertlerini çözümlmek ve diktatörlüklerle mücadele etmek» olduğunu ileri sürmüş, «sağ ya da sol, tüm diktatörlüklerle mücadelede esasları dikkatlice belirlenmiş ortak bir politika-ya ihtiyaç olduğunu» belirtmiştir.

Yeni ICFTU Sekreteri sözlerine şöyle devam etmiştir:

«...Bazı meslektaşlarımın görüşlerinin aksine, ben, komünist blokta meydana gelen çatlamaların, kendi kendinizi bir şekle sokmadıkça, hür işçi hareketi için fayda sağlayacağına kani değilim. Herşeyden önce, kendi bünyemiz ne durumdadır; bunu dikkatli bir şekilde gözden geçirmeğe mecburuz. Bu konuları enine boyuna tartışmaktan kaçındığımız zaman, «herkes kendi başının çaresine baksın...» prensibini müesseseleştirmiş oluruz ki bu, «gerçek kargaşalık» demektir. Bir yanda sanayileşmiş ül-

kelerin problemlerini, öte yanda geri kalmış ekonomilerin dertlerini ele almak ve iyi bir şekilde değerlendirmek zorunluğu ile karşı karşıyayız. Sanayileşmiş dünyanın bir kısmı yeni siyasal ve ekonomik birlikler peşinde. Geri kalmış ülkeler, tarımsal bünyeleriyle binbir derdin içinde... Kanaatim odur ki, bu tehlikeli duruma, sadece bir yerde, ICFTU bünyesinde ortak çözüm yolları bulabiliriz.»

Genel Sekreter Buiter daha sonra, çeşitli sosyal ve ekonomik sorunların çözümünde ICFTU üyesi kuruluşlara önemli görevler düştüğünü belirtmiş, «Sendikacılık hareketi, tüm siyasal, ekonomik ve sosyal kuvvetler başarı elde edemediği zaman ortaya atılacak ve güçlükleri bir anda ortadan kaldıracak bir kudret olamaz; ben başından beri bu görüşü paylaşamamışımdır; başarılarımız büyük ölçüde dünyanın ekonomik, siyasal ve sosyal şartlarına bağlı kalacaktır!» demiştir.

ICFTU Genel Sekreteri sözlerine şöyle son vermiştir:

«Ne Vietnam, ne Orta Doğu buhranı, ne de zamanımızın çözüm bekleyen binbir sorunu hakkında sizlere arzedebileceğim sihirli teklif'im var. Sadece şuna inanıyorum: sendikacılık hareketi mücadelesine devam etmelidir; fedakârlıkla, medeniyeti daha insanî şekle kavuşturmak için çalışılmalıdır.»

çekilmesi sağlanmaksızın barışın sağlanabileceğine inanmadığını» belirtmiştir. ICFTU İcra Kurulu ayrıca, Güney Vietnam ile Kuzey Vietnam arasındaki anlaşmanın yürürlüğünü sağlayacak bir «kontrol mekanizması»nın kurulmasının lüzumlu olduğunu da öne sürmüştür.

IGF'E İHTAR VERİLDİ

Uluslararası Basım Sanayi İşçileri Federasyonu (IGF) nun komünist Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu (WFTU) na üye Fransız Basım İşçileri Sendikası'nı üyeliğe kabul etmesi de ICFTU İcra Kurulu'nda tartışılmış, oy birliği ile, Basım Sanayi Federasyonu'na «ihtar verilmesi»ni kararlaştırmıştır.

Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu'na üye kuruluşların ve bu Federasyon'un «özgür ve demokratik sendikacılığı temsil etmediği; bu gibi kuruluşlara, hür sendikacılık düzeni içinde yer ve-

rilemeyeceği» ileri sürülen kararında ICFTU, ayrıca, tutumunu değiştirmedeği takdirde Uluslararası Basım Sanayii Federasyonu ile ilişkisini keseceğini de açıklamıştır.

ICFTU'YA ÜYE OLANLAR

İcra Kurulu toplantısı'nın son günü Uluslararası Hür İşçi Hareketi'nin saflarına katılmak üzere müracaat eden çeşitli kuruluşların durumu incelenmiş demokratik sendikacılık hareketini temsil ettiği kabul edilen kuruluşlardan üçü, ICFTU üyeliğine kabul edilmiştir. Yeni ICFTU üyeleri şunlardır:

Honduras İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Jamaica İşçi Sendikaları Federasyonu

Singapur İşçi Sendikaları Kongresi

Filipin İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Endonezya İşçi Sendikaları Konfederasyonu

ICFTU saflarına katılan kuruluşların üye sayısı 1 milyon 300 binin üzerindedir.

ICFTU İCRA KURULU KARARLARI U THANT'A DUYURULDU

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) nun son İcra Kurulu toplantısında alınan kararlar bir muhtıra ile Birleşmiş Milletler Teşkilâtı Genel Sekreteri U Thant'a sunulmuştur.

ICFTU Genel Sekreteri Harm Buiter imzasını taşıyan muhtıradan özellikle «Vietnam savaşı, Orta Doğu buhranı, silâhsızlanma sorununa» değinilmekte, hür işçi hareketinin bu konular hakkındaki görüşleri açıklanmaktadır.

İktisadi Devlet Teşekkülleri Kanunu ile ilgili seminer yapıldı

440 sayılı Kanun hedefleri ve Türk-İş'in görüşü konulu seminer Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç'un yaptığı konuşma ile açılmıştır.

«İktisadi Devlet Teşekkülleri yönetim kurulu işçi üyelerinin, 440 sayılı Kanun hedefleri ve Türk-İş'in görüşü» konulu seminer geçtiğimiz ay içinde Türk-İş Genel merkezi toplantı salonunda yapılmıştır. Dört gün devam eden ve 19 yönetim kurulu ve komitesi işçi üyesinin katıldığı seminer Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç'un, 440 sayılı kanun hedefleri ve Türk-İş görüşü hakkında yaptığı konuşma ile açılmış, diğer günlerde de Salahaddin Özmen dünyanın muhtelif ülkelerinde iktisadi devlet teşekküllerinin varolma sebepleri ve aldıkları sonuçlar hakkında, Gül Neş'e Erel, işçinin işyerinin sevk ve idaresine katılması ve muhtelif ülkelerdeki tatbikatı konusu üzerinde durmuş, Mecdettin Akın da, iktisadi devlet teşekküllerinin ne gibi tedbirlerle rantabl bir şekilde sokulabileceği görüşünü açıklamışlardır.

Panel çalışmalarının da yapıldığı seminer sonunda, ortak bir rapor düzenlenmiş ve ülkemizdeki şartlara değinilerek alınması gereken tedbirler tespit edilmiştir.

Raporda şöyle denilmektedir :

«Memleketimizin özel şartları da göz önünde tuttuğumuz bu seminer çalışmalarında, İktisadi Devlet Teşekküllerinin Türkiye'mizin ekonomik ve sosyal hayatın daki önemli yerini ve bu teşekkül-

lerin varoluşlarının kaçınılmazlığını bir kere daha idrâk etmiş durumdayız. Yurt kalkınmasında ve bazı temel hizmetlerin görülmesinde büyük rol oynayan İktisadi Devlet Teşekküllerinin yönetimine, faal nüfusumuzun büyük bir kısmını teşkil eden işçilerimizin iştirâkinin kanallıze eden 440 sayılı Kanunun çıkarılmasında ve yürürlüğe konulmasındaki isabete ısrar etmek isteriz.

440 sayılı Kanunla birlikte girilen yeni düzende, çeşitli aksaklıkların meydana geldiğini görüyor ve fakat bu kabil aksaklıkların, düzeninin gereği gibi yerleşmemiş olmasından ileri geldiğine ve zamanla bu pürüzlerin ortadan kalkacağına ve ayrıca ilgili tarafların sistemi benimseyerek çeşitli anlaşmazlıklara mahal bırakmayacaklarına inanıyoruz.

Bu anlayış içinde, teşebbüslerle ilgili olarak çeşitli konuların dile getirildiği seminerimizde aşağıdaki hususlarda fikir birliğine varmış bulunuyoruz :

1 - Bugünkü tatbikat itibariyle, yönetim kurullarında ve komitelerinde vazifeli işçi temsilcilerinin faaliyetleri arasında tam bir koordinasyonun mevcudiyetinden bahs olunmaz. Bu koor-

dinasyonun temini için genel bir politikanın tayinine ihtiyaç vardır. Bu cümleden olarak, üst kuruluş Türk-İş, işçinin idareye iştirâki ile ilgili olarak genel bir politika tayin etmeli ve bu politikayı yönetim kurulu ve komite üyesi işçi temsilcilerine iletmelidir. Yönetim Kurul ve Komitelerindeki işçi temsilcilerinin tespit edilen esaslar dahilinde hareket edeceği şüphesizdir. Ancak, böyle bir politikanın tayininde yönetim kurulu ve komite üyesi için temsilcilerinin de görüşlerinin alınmasında fayda olduğu inancındayız.

2 - 440 sayılı kanunda İktisadi Devlet Teşekküllerinin kârîlık amacı gütmesi öngörülmüş bulunmaktadır. Ancak, bugüne kadar olan tatbikat bizlere teşebbüslerin yönetiminde önemli aksaklıkların bulunduğunu göstermiştir. Yönetim Kurul ve Komitelerindeki işçi üyelerinin bu kabil idari aksaklıkları dile getirmeleri, «olumsuz» ve «menfi» bir insan olarak vasıflandırılmalarına yol açmakta, bu bakımdan zaman zaman bazı ithamlara hedef tutuldukları görülmektedir. Diğer taraftan, vasıfsız ve bazan yapılmakta olan işle hiç alâkâsı bulunmayan kimselerin, teşebbüslerin idaresinde kilit noktalara yerleşmiş bulunmaları iktisadi Devlet

İktisadi Devlet Teşekkülleri Yönetim Kurulu işçi üyeleri Türk-İş'in düzenlediği seminerde.

Teşekküllerinin hizmet ve istihsalde kalitesizliğe sebep olmakta bu yüzden müstehlık mecbur kalmadıkça özel teşebbüs mamulleri ni tercih etmektedir. Bu hâl ise, teşebbüslerin kârlılık amaçlarıyla bağdaşamamaktadır. Netice itibarıyla, teşebbüslerde işin yönetimiyle ilgili kimselerin ehil ve mütehassıs elemanlar olmalarının gerektiğine ve bu idarecilerin modern işletmecilik anlayışıyla mücehhez bulunmalarının kaçınılmazlığına inanmaktayız.

3 440 Sayılı kanun uyarınca işçinin idareye iştirâkinin memleket ekonomisine büyük faydalar sağladığı inancındayız. An-

cak, İktisadi Devlet Teşebbüslerinin yönetiminde söz sahibi olan işçi temsilcilerinin konularıyla ilgili olarak esaslı bir eğitime tâbi tutulmaları gereklidir. Bu şekilde hizmetin ifası daha kolaylıkla mümkün olacaktır. Eğitim konusunda, bu seminerle ilk adımı atan Konfederasyonumuzun çabasını devam ettirmesini temenni etmekteyiz. Düzenin verimli bir şekilde yürütümünü temin gayesiyle işçi temsilcileri gibi müesseseler müdürlerinin de bu konuda eğitime tabi tutulmalarında büyük fayda olduğu inancındayız.

4 İktisadi Devlet Teşekküllerinin faaliyetleri sırasında yapmış oldukları alım ve satımların, ayrıca bazı ufak yatırım harcamalarının isabet ve verimliliği bizlerde şüphe uyandırmaktadır. Yukarıda bahsi geçen faaliyetlerin yürütümüyle ilgili kimselelere daha fazla mesuliyet yüklenmesinin, teşebbüslerin alım ve satımlarında ve çeşitli harcamaların da daha sorumlu bir politikanın takibine yol açacağına inanmaktayız. Bu şekilde teşebbüslerin kâr eden müesseseler haline gelmesine veya kârlılık hallerinin devamına yardım edilmiş olunacaktır.

5 440 Sayılı Kanunun 24 ve Tüzüğün 8 inci maddesinin tam olarak uygulanmasında zaruret vardır. Ancak bu hükümlerin tatbikinden sonra teşekküllerin karlılığından ve rantabl çalışmasından bahsolunabilir.

6 Gerek 440 Sayılı Kanunun 30 uncu maddesi, gerekse Tüzüğün 107 nci maddesi uyarınca, teşekküllerce sağlanacak kârların dağıtım, ilgili idare meclislerinden geçirildikten sonra alâkalı Bakanlığın tasdikine, Maliye Bakanlığının uygun mütalâasına ve T.B.M.M. İktisadi Devlet Teşekkülleri Karma Komisyonunun da tasdiki şartına bağlıdır. Bu hâl ise kârın tevzi yönünde çeşitli zorluklara yol açmaktadır.

7 Diğer taraftan, yönetim kurulu ve komitelerinde ele alınacak meseleler tatbikatta ancak oturumdan 24 saat evvel işçi üyelerin eline geçmekte, 24 saatlik zaman ise gündemdeki bütün konuları tetkike yetmemektedir.

8 Yine bugüne kadar olan tatbikat yönetim kurulu veya komitesi işçi üyelerinin iş teminatından yoksun olduğunu ortaya koymaktadır. Kanunda ya pılacak bir değişiklik veya Türk-İş'in aracılığıyla imzalanacak genel bir protokolla kurul ve komite işçi üyelerinin iş teminatının garanti altına alınması bu görevlerdeki kimselerin daha rahat ve daha verimli çalışmalarını sağlayacaktır.

9 Üst kuruluş Türk-İş'in önemli konular üzerinde hassasiyetle durması gerektiğine inanıyor, düzenin yerleşmesi ve müspet bir şekilde gelişmesi yolunda etkili bir politika takip etmesini temenni edivorumuz.»

Seminerden sonra düzenlenen raporda, Türk-İş'in işçinin idareye iştirâkı ile ilgili genel politika tayin etmesi temennisinde bu lunuldu.

Dün ne

diyorlardı,

bugün ne

yapıyorlar!

Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokav Kanunu'nun Millet Meclisi'nde görülmesi sırasında, milli güvenliği ve sağlığı tehdit etmesi halinde Bakanlar Kurulu'na grevi belirli bir süre için erteleme yetkisi veren madde uzun uzun tartışılmıştı... Bugünün iktidar partisi, o tarihlerde muhalefetteydi. Muhalefet Partisi'nin başta gelen üyeleri toplu sözleşme ve grev hakkının kullanılmasıyla ilgili görüşlerini öne sürüyor, özellikle grevlerin Bakanlar Kurulu kararıyla ertelenebilmesini yeriordu... Türk işçi hareketinin tümünün desteğini kazanan bu haklı çıkışı, o tarihte, muhalefette bulunan bugünün iktidar partisi üyeleri, şu sözlerle yapıyorlardı:

«Bakanlar kuruluna, beklenen veya ilân edilen kanunî bir grevi önce 32 gün ve sonra da Yüksek Hakem Kurulu'nun bağlayıcı olmayan mütalaasının alınmasıyla 60 gün, yani toplam olarak 92 gün geciktirme yetkisi tanınmaktadır. Yalnız Amerika'da görülen buna benzer mevzuat ve tatbikat sendikacılık tarihinde bir -gericilik örneği- olarak tanınmaktadır. Kanun,, bu kötü örneği, Türk mevzuatına getirmekle büyük bir hataya düşmektedir. Bakanlar Kurulu'na, çok indî değerlendirmelere dayanarak, grev hakkını kullanmayı imkânsız hale getirme yetkisi tanımak, bu hakkın temel ilkelerine ve amaçlarına aykırıdır. Her grev, iktisadî hayatta bazı problemler yaratacaktır. Bu hakkın kullanılmasını problem yaratmama şartına bağlamak, grev hakkını istememek demektir. Bu bakımdan, Bakanlar Kuruluna bir müdahale yetkisi tanımak Anayasa ilkelerine aykırıdır. Bu sebeple 21 inci maddenin 1 inci bendinin tasarıdan çıkarılmasını teklif ediyoruz»

Muhalefette iken yaptıkları konuşmalarla olsun, önerge vererek olsun, grev hakkının kullanılmasını «gerici bir uygulamadan» kurtarmak isteyenler, bunun için mücadele edenler bugün iktidardadırlar ve susmaktadırlar.

Bu bir yana, birtakım grevler Hükümet kararıyla ertelenmekte ve «Anayasa ilkelerine aykırı olarak Bakanlar Kurulu grevlere müdahale» etmektedir. Muhalefette söylenenler, iktidara gelince unutul-

masa...

Olaylar

Harb-İş grevi başarıyla sonuçlandı

Harp-İş Federasyonu'nun geçtiğimiz ayın ortalarında, Amerikan askeri işyerlerinde, işveren durumunda olan Tumpene şirketinde uyguladığı grev, tarafların Yüksek Uzlaştırma Kurulu kararını kabul etmelerinden sonra anlaşma ile sonuçlanmış ve grev 6 Ekim'de sona ermiştir.

DANIŞTAY ERTELEME KARARINI BOZDU

Grevin altıncı gününde, Bakanlar Kurulu tarafından «**Millî güvenliğimizi tehlikeye düşürdüğü**» gerekçesi ile ertelenen grev, Federasyon tarafından Danıştay'a intikal ettirilmiş ve Danıştay, grevin devamına karar vermiştir.

GREV YENİDEN BAŞLIYOR

Harp-İş Federasyonu, Danıştay'ın lehine verdiği karardan sonra greve yeniden başlamış ve mücadeleyi sonuna kadar devam ettireceğini kamuoyuna duyurmuştur.

YÜKSEK UZLAŞTIRMA KURULU TOPLANİYOR

Grev devam ederken, Yüksek Uzlaştırma Kurulu 4-5 Ekim günleri, aralıksız yaptığı çalışmalarından sonra her iki tarafın da kabul ettiği bir karar almış, İşveren Tumpene şirketi, bir günlük mühletten sonra kararı kabul ettiğini bildirerek grev sone ermiştir.

İŞÇİ 13 MİLYON LİRALIK ÜCRET ARTIŞI ELDE ETTİ

Harp-İş Federasyonu'nun Tumpene şirketi ile imzaladığı ikinci dönem toplu sözleşmede, işçiler bir yılda tüm olarak 13 milyon liralık ücret artışı sağlamışlardır.

Sözleşme, özellikle iş güvenliği-

KASIM 1967 TÜRK-İŞ

Toprak Mahsulleri Ofisi depo ve silolarında grev yapan işçiler başarıya ulaştıracakları gayelerini şöyle belirtiyorlardı: KANUN DIYE, KANUNLARI ÇIĞNEYENLERİ KANUNLA DİZE GETİRECEĞİZ...

ni ön plânda tutmuş ve kurulan bir «Disiplin Komitesi» ile işçinin işyerindeki uyuşmazlıklarının çözümlenmesi sağlanmıştır.

1 Temmuz'dan itibaren geçerli olan sözleşme ile işçiler 1 Ekim 1967 den itibaren saatte 50, 1 Temmuz 1968'den sonra da saatte 35 kuruş ücret zammı almışlardır. Ayrıca çocuk parası da 10 liradan 15 liraya yükseltilmiş, yemek ücreti de 300 kuruşa çıkarılmıştır. Yılda 500-650 lira olan ikramiyeler 825-875 lira olarak kabul edilmiş, kıdem tazminatları da arttırılmıştır.

Nejat Karacagil
Türk-İş Birinci
Bölge temsilcisi
oldu

Türk-İş Birinci Bölge Temsilciliğine Dok-Gemi-İş Sendikası Mali Sekreteri Nejat Karacagil atanmıştır. Karacagil, görevine başlamıştır.

Toprak Mahsulleri Ofisinde grev...

Türkiye Liman ve Kara Tahmil-Tahliye İşçileri Sendikası (LİKAT-İŞ) Toprak Mahsulleri Ofisi idarecilerinin, işçilerin kanunî haklarını vermemeleri karşısında, 24 Ekim'de Trabzon, Hava ve Samsun depo ve silolarında greve başlamıştır.

Sendika; halkın ekmeksiz kalmaması, köylünün tohumluk buğday alamaması nedenleri karşısında, hükümetin bu konuda aracı olması isteğinde bulunmuş ve geçtiğimiz ayın ortalarında Devlet Bakanı Seyfi Öztürk, Devlet Bakanı Sadık Tekin Müftüoğlu ve Çalışma Bakanı Ali Naili Erdem'in de hazır bulunduğu toplantıda, Ofis yetkililerinin sendika taleplerini kabul edip daha sonra inkâr yoluna sapmaları yüzünden evvelce ilân ettiği grevi uygulamaya başlamıştır.

Toprak Mahsulleri Ofisi idarecileri, greve katılan işçilerin, işçi

kapsamına dahil edilmeyeceği iddialarını ileri atmakta, bu konuda mahkeme kararına da karşı çıkarak kanunları hiçe saymak istemektedirler.

Likat-İş Sendikası Genel Başkanı Mehmet Ali Sarı, bu konu ile ilgili olarak yaptığı basın toplantısında, Ofis idarecilerinin sorumsuz davranışını açıklamış ve şöyle demiştir :

HALKIN SIKINTIYA DÜŞMEMESİ İÇİN

«Toprak Mahsulleri Ofisi idarecilerinin, çalıştırdıkları işçilere kanunların bahsettiği hakları tanımamaları sebebiyle grev kararı almak mecburiyetinde kaldığımızı 18 Ağustos 1967 tarihinde bildirmiştik. Türkiye çapında ve Ofisin bütün işyerlerinde girişeceğimiz grev hareketinin, binlerce işçinin çalışmaması, halkın ekmek sıkıntısı çekmesi, köylümüzün to

humluk bugday alamaması gibi büyük kayıplara ve sıkıntılara yol açacağı şüphesizdir. Bu sebeple, sendikamız, uyuşmazlığı çözümleme çareleri aramış ve son çare olarak hükümetin arabuluculuğunu talep etmiştir.»

Likat-İş Sendikası Başkanı Mehmet Ali Sarı, daha sonra hükümet üyeleri ile yapılan toplantı hakkında açıklamalarda bulunarak, Toprak Mahsulleri Ofisi yöneticilerinin bu toplantıda, sendika taleplerini kabul ettiklerini, ancak daha sonra inkâr yoluna saptıklarını belirtmiş, şöyle demiştir :

«Sendikamız, uyuşmazlığın anlaşma yolu ile çözümlenebilmesi için gerekli bütün mercileri tüketmiş bulunduğundan en son çare olarak almış olduğu grev kararını fiilen uygulamak mecburiyetinde, kaldığı için, memleket çapında

uğranılacak sıkıntı ve zararları düşünerek üzgündür. Fakat greve başvurmamak için elinden gelen bütün gayret ve cefakârlığı yaptığı için de müsterihtir.»

Mehmet Ali Sarı, Ofis idarecilerinin işçileri, işçi saymadıklarını, ancak bu konuda mahkeme ve Yargıtay kararı olduğunu, hükümetin de sendika taleplerini olumlu karşılaması karşısında, Ofisin tutumunu hayretle karşıladığını belirterek konuşmasını şöyle bitirmiştir :

«Ofis idarecileri işi o kadar ileri götürdüler ki, mahkeme kararı ile işçi oldukları kesin hükme bağlanan kişilerin greve katılamayacaklarını, greve katıldıkları takdirde iş akidlerini derhal feshedeceklerini üyelerimize tebliğ cüründe bulundular, Oysaki Anayasamızın 47 nci maddesi ile işçilerin grev hakkı teminat altına alın-

dığı gibi, 275 sayılı kanun 27 nci maddesiyle hizmet akidleri de teminat altına alınmış bulunmaktadır. Hükümet tarafından yapılan incelemede, mevcut kanunlar ve mevzuat muvacehesinde Ofiste çalışanların işçi olduğu netice ve kanaatine varılmış ve uyuşmazlığın bu tavsiyeye uygun olarak çözümlenmesi Ofis'e tavsiye edilmiştir. Mahkemeleri, kanunları, hak ve hukuku tanımayan Ofis idarecilerini, hükümetin hukuk devleti olduğunu gösterme si gerekmektedir.»

TÜRK-İŞ LİKAT-İŞ GREVİNİ DESTEKLİYOR

Grev kararının uygulanmasından bir gün sonra, Türk-İş bir bildiri yayınlayarak, Türk-İş ve Türk-İş'e bağlı işçi kuruluşlarının Likat-İş grevini tamamen desteklediklerini ve grevin işçi hakları alınıncaya kadar devam edeceğini açıklamıştır.

Türk-İş'in bildirisi şudur :

«Türk-İş bünyesinde bulunan Likat-İş Sendikası 24 Ekim 1967 sabahından itibaren Toprak Mahsulleri Ofisinin Trabzon, Havza ve Samsundaki depo, silo ve ambarlarında greve başlamıştır.

Aylarca devam eden toplu sözleşme görüşmelerini sudan bahanelerle baltalayan, Sendikanın anlaşmaya varabilmek için gösterdiği iyi niyeti, eşi ender görülür bir sorumsuzluk içinde kötüye kullanmak isteyen Toprak Mahsulleri Ofisi yöneticileri grevi kaçınılmaz kılmışlardır.

Ofis yöneticilerinin işçi haklarını vermemek amacıyla toplu sözleşme yapmamak için ileri sürdüğü, «sendikanın toplu sözleşme yapmaya yetkili olmadığı, kanunun öngördüğü şartlara uymadığı» yolundaki bütün iddiaları yargı organları tarafından reddedilmiştir.

Uzlaştırma Kurulu, kararına işçiler uymuş, Ofis yöneticileri bu kararları da kabule yanaşmamışlardır.

Sendikanın grev yapma hakkı bundan çok önce doğmuş olduğu halde, hububat alım mevsiminde olunması dolayısıyla üreticiyi za-

Likat-İş'in 24 Ekiminde Trabzon, Havza ve Samsun'da ilân edilen grevinden sonra ikinci safha olarak çeşitli illerde ve bu arada Ankara depo ve silolarında da greve başlandı. Görüşmelerin başından beri, anlaşmaya yanaşmayan TMO yöneticilerinin işçiyi korkutmak için yaptıkları bütün baskılar faydasız kaldı ve işçi her tarafta greve eksiksiz katıldı. Grevciler haklarını almak için kararlıydılar.

rara sokmamak amacıyla grevin başlama tarihi geri bırakılmıştır. Bu arada, Hükümet de durumla ilgilenmiş ve arabulucukla görevlendirilen Devlet Bakam Seyfi Öztürk'ün iki tarafı anlaştırmak için düzenlediği toplantıda, taraflar bir anlaşmaya varmışlardır. Ancak, Ofis yöneticileri, ciddiyetten uzak davranışlarını toplantıdan sonra da devam ettirmiş ve toplantıda kabul ettikleri şartlara uy mayacaklarını açıklamışlardır. Ofis yöneticileri bir yandan da işçiye baskı yaparak, onları greve katılmamaya zorlamışlardır.

Bütün bu davranışlar, grevi vaz geçilmez hale getirmiş ve tam bir bilince sahip olduklarını ispat eden işçiler greve başlamışlardır.

Greve işyerinde çalışan bütün işçiler katılmış olup, Ofisin Trabzon, Samsun ve Havzadaki işleri tamamen durmuştur.

İlk uyarma niteliğinde başlatılan bu grev dahi Ofis Yöneticilerine işçilerin ve işçi hareketinin gücünü göstermek için yeterli olmazsa, birkaç gün içinde Türkiye'nin her yerinde ofis, silo, ambar ve depolarında her türlü çalışmaya durdurularak, greve gidilecektir.

Halkımızın ekmeksiz kalması için Likat-İş Sendikası bütün iyi niyetini göstermiş, arabulucu kurulların kararlarını kabul etmiştir. Ofis yöneticileri ise, adeta kasıtlı bir davranışla anlaşmaya hiçbir şekilde yanaşmamışlardır.

Bu yüzden de halkımızın ekmeksiz kalmasının bütün sorumluluğu Toprak Mahsulleri Ofisi yöneticilerinin ve Hükümetin kakararmı dinlememekte ısrar eden Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürünü görev başında tutan Ticaret Bakanının olacaktır.

Türk-İş ve Türk-İş'e bağlı işçi kuruluşları Likat-İş'in grevini tamamen desteklemektedirler. Grev işçi hakları tanınmaya kadar devam edecektir. Türk İşçi Hareketi, işçileri baskıyla sindirip, haklarını almaktan vazgeçirebileceklerini sananlara gerekli dersi verecektir.»

Milli Prodüktivite Merkezi olağanüstü kongresinde hükümet temsilcilerinin aldıkları talimat uyarınca yönetim kurulunu düşürmek için çeşitli oyunlara girdikleri görüldü. Başarısız kalmaya mahkûm ufak hesaplı oyunlardı bunlar. Genel Kurulun çoğunluğu bu ufak hesapları kınadığını oylarıyla gösterdi.

Milli Prodüktivite için ufak hesaplar gene işe yaramadı

Milli Prodüktivite Merkezinin iş programı hakkında karar vermek üzere olağanüstü toplanan genel kurulunda, Yönetim Kurulunu devirmek için çeşitli oyunlar çevirildi. Hükümet temsilcileri kongreden bir gün önce değiştirildi.

İş programını uygulamak amacı ile geçtiğimiz ay içinde yapılan Milli Prodüktivite Merkezi (MPM) olağanüstü toplantısı oldukça tartışmalı geçmiş, hükümet üyelerinin yönetim kurulunu düşürme gayretleri bir sonuç vermemiştir.

Sosyal Sigortalar Kurumu salonunda yapılan toplantıda, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı Turgut Özal, Odalar Birliği Genel Sekreteri Necmettin Erbakan, Ticaret Bakanlığı temsilcisi Mehmet Aydın, Türkiye Petrolleri Genel Müdürü Korkut Özal ve Sanayi Bakanlığı temsilcisi Naci Tuncer'in

in yönettikleri kulis faaliyeti toplantının hararetliliğine sebep olmuştur.

Kulisi idare eden hükümet üyeleri, yönetim kuruluna iş programı üzerinde açılan görüşmeler sırasında güven-sizlik göstererek devirmek ve yeniden seçime gitmek istemişler, ancak bu istekleri kabul edilmemiştir.

Yönetim kurulu Adnan Bensele Başkanlığında, Halil Tunç, Erhan Işıl, Ekrem Özölçer, Aydın Deniz ve Haydar Okaner'den kurulu olarak çalışmalara devam etmektedir.

On altı ay önce Türk-İş Dergisinin başyazarı «Millî Prodüktivite Merkezi neden sabote edilir...» başlığını taşıyor ve oynanan oyunun içyüzünü belirtiyordu.

MPM'ye uzanan eller

Millî Prodüktivite Merkezi'nin Ekim ayında yapılan kongresinde oynamak istenen oyunların içyüzünü anlamak için biraz geriye gitmek gerek.

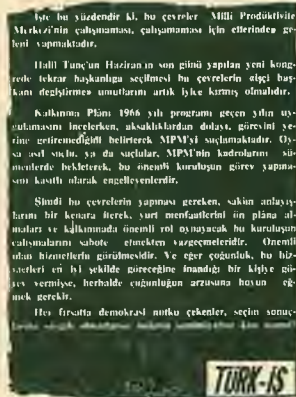
Bundan bir yıldan fazla süre önce Türk-İş Dergisi «Millî Prodüktivite Merkezi neden sabote edilir» başlığıyla yayımladığı başyazarında (Temmuz 1966), bir takım çevrelerin anlayış ve niyetini gözler önüne seriyor ve diyordu ki:

«Millî Prodüktivite Merkezi'nin Başkanlığına Halil Tunç seçilmiştir ve bazı çevrelerin atıkları, bir işçinin, bir işçi kuruluşu yöneticisinin böylesine önemli bir teşekkülün başında bulunmasını almamakta, bunu hazmedememektedir.»

Türkiye için büyük önem taşıyan Millî Prodüktivite Merkezinin daha fazla baltalanmaması için, Halil Tunç başkanlık görevinden ayrılmış, sadece yönetim kurulu üyesi olarak kalmıştır. Ama, bu kuruluşun da emir altında çalışmasını, Hükümetin sözünden çıkmamasını arzulayanlar görmüşlerdir ki, bu, gene mümkün olmamaktadır.

Ve bu yüzden yeni oyunlara girilmiş, «sadık adamlar» yönetim kurulu seçtirilmek istenmiştir.

Görünüş odur ki, MPM, baskı heveslilerinin müdahalesinden kurtulamayacaktır. Ama, bu kuruluşun yurt ekonomisi için önemini bilenler de vardır ve bilinmelidir ki, baskıya boyun eğmeyeceklerin sayısı, baskı karşısında susanlardan daha fazladır.

Türk-İş MPM'nin özerkliğine el uzatılmamasını tavsiye etmiştir.

Ortak Pazar ülkelerinin ekonomik durumu

Ortak Pazar ülkelerinin ekonomileri, geçen yılki durgunluk devresinden sonra, bu yıl biraz düzelmiş ve hattâ bir kaç üye hesabına önemli bir hamle kaydetmeye başlamıştır.

Bir Ortak Pazar Komisyonunca hazırlanan rapora göre, bu yıl ekonominin en iyi şekilde düzelten ülke İtalya olmuştur. İtalya'yı geçen yılki durgunluğu başarılı bir şekilde atlatan Fransa izlemektedir. Buna karşılık Batı Almanya, Hollanda, Belçika ve Lüksemburg, ekonomik bakımdan beklendiği kadar ilerleme kaydedememişlerdir.

Raporda, Batı Almanya'nın gayri safi millî hasılasının bu yıl, 1966'daki rakamdan % yarım nisbetinde düşük olacağı açıklanmıştır.

Altı ülkenin toplam kalkınma hızı ise, 1966'daki rakamdan % 2,5 fazladır.

Altıların, Ortak Pazara üye olmayan ülkelere ihracatı bu yıl, 1966'daki rakamın % 8,5 nisbetinde artarak 29 milyar 400 milyon dolara çıkmıştır. Bununla beraber ithalat sadece % 8 artmış, 30 milyar 700 milyon dolara yükselmiştir.

Topluluğun endüstriyel üretimi, yıl başlarında bir hayli yavaş gittikten sonra ikinci yarıda canlanmıştır. Bu hız en çok İtalya'da kendini göstermektedir. Batı Almanya'da ise durgunluk devresi sona ermiş gibidir.

Belçika ve Hollanda'da işsizlik artarken, İtalya'da işsizlik azalmaya başlamıştır. Uzmanlara göre, Alman sanayii ilk bahara doğru eski hızına kavuşacaktır.

İktisadi Araştırmalar Tesisi (İAT) nin düzenlediği «Türkiye'de Sermaye-Emek ilişkileri» konulu uluslararası seminer geçtiğimiz ay içinde İstanbul'da yapılmıştır.

Yerli ve yabancı ilim adamlarıyla uzmanların, ilgili Bakanlık ve teşekküllerin temsilcilerinden 123 kişinin katıldığı seminer bir hafta devam etmiş, verilen tebliğler ilgi ile izlenmiştir. Özellikle Uluslararası çalışma teşkilatı proje şefi Dr. Hans Wahner'in «Toplu sözleşme ve ücret haddi» konusundaki tebliği dikkatle takip edilmiştir. Hans Wahner, iş değerlendirme metodlarını zamana göre ücret ile teşvik edici sistemleri anlatmış ve «iş değerlendirmesi ve teşvik sistemleri gibi ücret tayinlerinin uygulamasında başarının en önemli unsuru iyi işçi ve işletme ilişkileridir» demiştir.

İşçi-işveren ilişkilerinin tartışıldığı seminerin ilk gününde, Başbakan Süleyman Demirel'in gönderdiği bir mesaj okunmuştur. Bu konuda ilk defa olarak görüşlerini açıklayan Başbakan, özellikle işçilerin çalıştıkları işyerine ortak edilmesi gerektiğini savunmuştur. «basiretli işletmecilik zihniyeti içinde, işçinin işletmeye ortak edilmesi faydalıdır. Böyle bir durumda sermaye-emek birliğinin huzur verici havası daha iyi hissedilir» demiştir. Demirel'in mesajı şöyledir:

SERMAYE-EMEK İLİŞKİLERİ KONUSUNDA BAŞBAKAN DİYOR Kİ

«İktisadi Araştırmalar Tesisi tarafından tertip edilen «Türkiye'de Sermaye - Emek Münasebetleri» konulu Milletlerarası semineri açıyorum.

Memleketimizin iktisadi ve sosyal kalkınması bakımından çok mühim problemleri içine alan bu konuda mevzuat ve tatbikatımız için faydalı olabilecek yeni düşünceleri harekete geçireceğini ümit ettiğim bu seminere katılan yerli ve yabancı değerli uzmanları en iyi dileklerle selamlıyorum.

Her memleketin iktisadi ve sosyal yapısında iki temel unsur olan sermaye ve emek, bilhassa sanayileşen ve kalkınma halinde bulunan memleketlerde mühim ve düzenlenmeye muhtaç münasebetlerin zeminini teşkil eder. Özel teşebbüs kabul eden demokratik memleketlerde iktisadi bakımdan millî istihsalin teşviki ve sosyal bakımdan çalışan kitlelere huzur ve refah sağlaması sermaye ve emek menfaatleri arasında devletin düzenleyici ve uzlaştırıcı müdahalesine ihtiyaç gösterir. Bu müdahalenin ölçüsü ve hedefleri, siyasî tercihlere göre değişebilir. Fakat istihsalin ve iktisadi işletmenin verimlilik şartları ve çalışan insanın temel ihtiyaçları büyük değişiklik göstermez. Türkiye'de sermaye - emek münasebetlerini düzenlemeye esas olan siyasî felsefe, kaynağını büyük önder Atatürk'ten, O'nun millî dayanışmaya en büyük önemi veren siyasî görüşünden mülhem bir geleneğe sahiptir. «Yurtta sulh, cihanda sulh» formülü içinde her türlü sınıf kavgasını da reddeden bu görüş millî istihsalin sermaye ve emek unsurları arasında devletin dayanışmacı bir müdahalesini temsil ve ifade etmektedir.

“ Türkiye'de Sermaye-Emek ilişkileri,, Seminerine mesaj gönderen Başbakan :

“İşçi işletmeye ortak edilmelidir,,

ATATÜRK ve İŞÇİ . İŞVEREN İLİŞKİLERİ

İstiklâl Harbimizin ölüm - kalım mücadelesi içinde 1921 de Zonguldak kömür havzasındaki işçilerin haklarını korumak üzere çıkarılan 151 numaralı kanun bu sosyal görüşün ilk işaretidir. Atatürk'ün liderliği altındaki Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetinin, harp zamanı şartlarından doğan bütün güçlüklerle rağmen, sermaye emek münasebetlerini millî dayanışmaya yakışır şekilde, devlet müdahalesiyle düzenlemek üzere bu ilk iş kanununu çıkarması, bu davaya verdiği önemi göstermektedir.

İstiklâl Harbinin sona ermesini müteakip İzmir'de 1923 de toplanan iktisat kongresinde Atatürk iktisadi kalkınmanın lüzumuna ehemmiyetle işaret etmiş ve bu kongreye bir çok iktisadi meseleler arasında işçi ve işveren münasebetlerini alâkadar eden çeşitli konular üzerinde prensipler ortaya atılmıştı. Cumhuriyetin ilk yıllarında sanayiî teşviki yanında, sermaye - emek münasebetlerini düzenleyecek geniş şümüllü bir iş kanununun hazırlıklarına geçilmiştir. Nihayet 1936 tarihli İş Kanunumuz, sınıf mücadelesi zihniyetini reddeden ve sermaye - emek arasında âhenk tesis ederek «ulusal çalışma bütünlüğümüzün düzen altında yürütülmesini» sağlamak ödevini devlete veren hükümleriyle bir millî dayanışma felsefesini tatbikata hakim kılmıştır.

HARB SONRASI DEVRESİ

İkinci Dünya Harbinden sonra iktisadi ve sosyal politika alanında bütün hür dünyaya yayılan yeni hedefler

En büyük adaletsizlik ve eşitsizliğin, işsizlik oldu-
guna şüphe yoktur. Bimencane iş hacmi yaratan, kit-
lelere iş imkanı açan bir politikanın, toplumumuzda en
büyük isdihar kaynağı ve en büyük eşitsizlik vesilesi teş-
kil eden işsizliği durdurmak olduğuna inanıyoruz.
Hükümet Programımızın yukarıda işareti ettiğimiz
prensiplerini, ekonomik ve sosyal kalkınmaya yönelmiş
tecratımızın her safhasında baskınsızlıkla takip etmekteyiz.

İŞSİZLİĞİ DURDURMA ÇABALARI

Bir gelir ve servet dağılımını mümkün kılınıştır.
Zanaat unsurlarından bahkalamadan ferdler arasında daba adil
yayan eşitli tedbirler, memleketin üretim gerimini ve ka-
mevuttur. Mülikiyet imkânlarını genis kitleler
lemin tesbiti ve kârdan pay alınması gibi bir çok vasıtalar
faaliyetleri, birt sendikacılık ve kollektif pazarlıkla ücret-
mütterakki verileri, halk kitleleri yarattığı genişleyen kamu
yal adaleti gerçekleştirilmek için modern devletin elinde
ları, bugün en doktriner ülkelerde bile terk edilmiştir. Sos-
arasında bönmeğe kalıkarak, sosyal adaleti sağlama gaba-
ratarak birtiken gelir ve sermayeyi devlet zoru ile ferdler
Mülikiyeti ortadan kaldırarak, servet dşmanlığı ya-
dır.

meletri değı, artan gelir ve yükselen refahın herkesin ka-
bilyeli ve gördüğü hizmet oranında adil bir pay olması-
dağların eşit durumunda olmaları veya bu duruma geçitri-
rum:

«Bize göre sosyal adaleti faktirlik ve sefalete vatan-
alan bazı görümleri burada belirtmeyi faydalı görüyo-
diren meseleler hakkında Hükümet Programımızda yer
Bu vesile ile işçi ve işveren münasebetlerini ilgilien-
isihalsal etmeye mecburuz.

adil dağılımını isteyeceğimiz serveti de hergeyden evvel
veti isihalsal etmeden dağıtmaya imkanı olmadığımıza göre
garıların ileri götürülmesine dayanmaktadır. Çünkü ser-
ları, tam gelişme ve hıun mümkün kılacak verimlilik
mesi için başlıca kaynak iktisadi gelişmenin, mali imkân-
teketimizde de çalışanların sosyal haklarının genişletil-
desiler, bütün dünya memleketlerinde olduğu gibi mem-
Sorumuz sınırlı mücadaleleri tabirlikleri ne derlese
rumluyle geçitri.

beklenen hayali faydaların yerine bilakis darlık ve mab-
rın satılma gücünü azaltır ve bol rakamlı ücretlerden
düşmesiyle yükselicek hayat pahalılığı karşısında ücretle-
gılanması hali de, enflasyona sebep olarak, para değeri-
Devletin aşırı ücretten doğan zararları aciktan kar-

AŞIRI ÜCRET TALEPLERİ VE SONRASI

Yol açar.
den mahrum kılması gibi, sosyal adalete aykırı neticelere
dağılımındaki adaletin bir vasıtası olan kamu hizmetleri-
hizmetleri yapamamasına, bir kısım vatandaşların gelir
gılanmasına aktarmak icap eder ki, bu da devletin bazı
başka hizmetlere tahsis edilebilecek mali kaynakların kar-
le karşılanamayan ücretleri, devlet yardımıyla ödemek,

gerimi alt üst ederek işverinin kapamamasına, işçilerin işsiz
ret zammı talepleri, özel teşebbüste münasibin mali den-
Çerçekten aslında isihalsal karşılanamayan aşırı uc-
leri ile baktı göstermeye imkanı yoktur.

isihalsalını bozacak aşırı ücret taleplerini Anayasa hüküm-
edecek işsizliğe yol açacak, özel teşebbüsün güvenlik ve
ye ve emek münasebetlerinde işleme verimliliğini tabirip
olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Bu bakımdan, serma-
sına olduğu kadar ayrıca tam gelişme esasına da uygun
sahih haysiyetine yarayan bir yaşayış ve herkes için in-
başka iktisadi ve sosyal hayatın, adalete ve herkes için in-
lerin devlete alınması da kabul edilmektedir. Bundan
venlik ve kararlilik içinde gelişmesini sağlayacak tedbir-
din gereklilik ve sosyal amaçlara uygun yürütülmesi, gü-
bütler kurma serbestliği ve özel teşebbüslerin milli iktisa-
ti sosyal bakımdan yanında, sermaye için de özel teşeb-
işe uygun, insan haysiyetine yarayan ücret seviyesi ve eşit-
leri de aksettirmektedir. Çerçekten çalışanların yaptıkları
çok taraflı esaslara yer vermekle hür dünyadaki gelişme-
cereyanların tek taraflı yorumlarına bak kazarandırmanın
sosyal temayülleri bu kuki esaslara bağlatırken, ideolojik
Anayasamızın, harp sonrası devresinin iktisadi ve

miştir.
imkânların sınırlı olarak yerine getirilebileceğini aklıla-
tısladı ve sosyal ödevlerin ancak iktisadi gelişme ve mali
bedelde yeni bir dengeli meydana getirirken devletin ik-
te veren bu ilkelere, sermaye ve emek arasındaki münase-
yüksük bir hayat seviyesi sağlamak sorumluluğunu devle-
Anayasamızın fırsat eşitliği içinde vatandaşlara daba
öçüleri ortaya çıkarmıştır.

hellerinin düzenlenmesine müessir yeni kuvvelleri ve yeni
ret seviyesi gibi esasların kabulü, emek ve sermaye münase-
sosyal adaleti, insan haysiyetine yakışır bir yaşayış ve uc-
yal ve kültürel kalkınmanın plâna dayanması tam gelişme,
leşme ve grev hakkı, refah devleti prensibi, iktisadi, sos-
Anayasa teminatına bağlanan sendika hürriyeti, toplu söz-
1961 Anayasası ile girdiğimiz yeni devre içinde ise,

irimesine imkanı vermiştir.
nasebetlerinde de, girdiğimiz büyüyen bir kuvvetin sesini iş-
gidilmesine paralel olarak, iş hayatında işçi - işveren mün-
siyasi hayatta tek dereceli seçime ve çok partili rejime
(emsi) organları sıfatıyla kurulumasına izin verilmesi,
rulmuş, bir taraftan da sendikaların sermaye ve emek in-
cesi olarak, memleketimizde de bir Çabşma Bakanlığı ku-
rası cereyanlarının ve sosyal politika gelişmelerinin neti-
Harp sonrası devresinin bütün dünyaya gamil demok-

luluklarına da yeni bir istikamet vermiştir.
sosyal haklarına olduğu kadar devletin ödev ve sorum-
içinde refah devleti fikrini ortaya çıkışı, vatandaşların
münasibiyetini genişletmiş, modern anayasa cereyanları
sendikaların emek - sermaye münasebetleri üzerindeki
san bakları anlayışının gelişmesi, sendika hürriyetini ve
ve işçi - işveren münasebetlerini de etkileyen yeni bir in-

SERMAYE-EMEK
İİŞKİLERİ
KONUSUNDA
BAŞBAKAN DİYOR Kİ

SERMAVE-EMEK İLİŞKİLERİ KONUSUNDA BAŞBAKAN DİYOR Kİ

Memeketimizin sermaye, tabiat ve insangücü kaynaklarından azamî faydalanarak her yıl artan işgücüne verimli iş imkânlarını açmak, siyaseti ve kamu düzenini bozmak isteyen her türlü cereyanların dışında kalan hür sendikaları haklı isteklerinde desteklemek, çalışanlarla çalıştıranlar arasında anlaşmazlıkların barış yoluyla çözülmesinde tarafsız ve iyi niyetli bir aracı gibi davranmak hükümet olarak takip ettiğimiz politikada şiarımız olmuştur.

İşçinin sosyal durumunun ıslâhı için reçete hazırlamak iddiasında olan aşırı devletçilik taraflarları işçi - işveren münasebetlerinin gerçek manasıyla ancak özel teşebbüsü kabul eden hürriyet rejimlerinde mevcut olduğunu görmemezlikten gelirler.

Sağduyu sahibi işçiler, tek işverenin devlet olduğu iktisadî ve hukukî bakımdan işçi lehine dengeyi kimin temin edebileceğini haklı olarak soracaklardır. Özel teşebbüsün haksız davranışları karşısında işçiler, devletin tarafsız hakemliğine başvurarak haklarını alabilirler. Her şeyi devlet elinde olduğu bir iktisadî düzen içinde, işçi - işveren münasebetleri tek taraflı olarak muamele görür. Unutmamak lâzımdır ki karma ekonomiyi devletçiliğin aşırı hududuna götürdüğümüz zaman eninde sonunda bir sermaye - emek münasebeti kalmaz. İşveren - işçi münasebetlerindeki adalet bir hürriyet meselesidir ve bu adalet ancak hür rejimin varlığı içinde vücut bulur ve yaşayabilir.

SERMAVE - EMEK İLİŞKİLERİ

Sermaye - emek münasebetlerinde iktisadî ve sosyal icaplar ayrılmaz şekilde birbirine bağlıdır. İşveren ve işçinin menfaat ortaklığı iş mefhumunun mahiyetinde mündemiçtir. Bu bakımdan işverenin sosyal şartlara riayet etmesi sadece kanunî hükümlerin değil, bizzat kendisinin uzun vadeli iktisadî menfaatlerinin de icabıdır.

İşveren bu bakımdan üzerine düşen vazifeleri kavrayarak hareket etmeli, işçiyi kendi varlığını devam ettirmenin bir şartı ve unsuru saymalıdır. Şüphesiz iktisadî bir teşebbüsün tek unsuru emek değildir. Fakat müteşebbis, işletmenin işçisiz, onun gönüllü ve verimli iştiraki olmaksızın var olmayacağını bilmeli, işçiyi ucuzluğu pazarlık konusu olan bir ticaret metayı değil, çalışmasıyla refah ve huzuru ile kendisine refah ve huzur verecek bir varlık ve işyerinin hayatî, zarurî, vazgeçilmez bir unsuru saymalıdır.

Burada sermaye - emek münasebetlerinin işbirliği ve karşılıklı huzur içinde gelişmesinde faydalı bir sisteme de kısaca işaret etmek isterim :

Birçok batı ülkelerinde de tatbik edildiği gibi, işçilerin bir çeşit halk kapitalizmi şeklinde, işletmenin sermayesine ve kârına ortak edilmeleri usulü, sermaye ve emek arasında daha âhenkli münasebetler kurulmasına yardımcı olmaktadır.

İŞÇİNİN İŞLETMEYE ORTAK EDİLMESİ FAYDALIDIR

Filhakika basiretli bir işletmecilik zihniyeti, işletmenin bir devamı saydığı işçiye, tercihan ortaklık imkânını vermekte fayda görmelidir. Böylece işçi artan gayretlerinin neticesini yalnız ücretlerinde değil, aynı zamanda teşebbüsün kârından alacağı paydan da bulmuş olacak ve kendisini bir patronun emrinde olmaktan ziyade, varlığına katıldığı müşterek bir işletmenin sahipliğinde ve hizmetinde görmekle mânen de sermaye - emek birliğinin huzur verici havasını hissedecektir.

İşçilerin ortaklıklara iştiraki fikrini Hükümet Programımızda da aşağıdaki şekilde ifade etmiş bulunuyoruz :

«İşçilerin gelirlerini hisse senedi gibi kaynaklardan gelecek kazançlarla takviye etmelerini ve servetin toplam içinde tıpkı batı dünyasında olduğu gibi, daha geniş vatandaş zümreleri arasında dağılmasını uygun bulmaktayız. Bunun için işçilerimizin anonim şirket ortaklıklarına katılmalarını, toplu sözleşmelerle kârden kendilerine hisse verilmesini, bu hisselerin nakit hisse senedi veya tahvil gibi karşılıklarla ödenmesi usullerini denemenin isabetli bir yol olacağına kaniiz.

Hükümet olarak icraatımıza esas teşkil eden bütün bu düşünceler kalkınma plânımızın hazırlanmasında da geniş ölçüde nazara alınmış ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin tasvibinden geçerek kesin şeklini alan ikinci 5 yıllık kalkınma plânında sosyal politika bakımından ileri adımlar atılmış bulunmaktadır.

DÖRT ANA İLKE

Bu hususta kabul edilmiş olan 4 ilkeyi bilhassa belirtmek isterim :

a) Gelirleri ücretlerinden doğan ve yalnız emeği ile geçinenlerin toplumun diğer grupları ile kendi aralarında bulunan iktisadî ve sosyal dengesizlikleri gidermek amacıyla çalışma şartları iyileştirilecek, sosyal güvenlikleri ve eğitimleri sağlanacak, haklarını Anayasanın öngördüğü düzende teşkilâtlanarak elde etmeleri teşvik edilecektir.

b) Asgarî ücretlerin işçinin geçimini ve refahını sağlayacak bir hayat seviyesini verecek bir duruma getirilmesine gayret sarfedilecektir. Asgarî ücretler üzerindeki gerçek ücret artışları, verim artışları ile orantılı olacak, böylece ücretler kalkınmayı engelliyen ve ekonomideki istikrarı bozan bir nitelik taşımayacaktır. Bu anlayışla ücret politikası istihdam imkânlarının artırılması yanında, adaletli bir gelir dağılımı sağlamanın başlıca aracı olarak kullanılacaktır.

c) Tarım, küçük sanatlarda ve küçük hizmetlerde kendi hesabına veya ücret karşılığı çalışanların çalışma şartları düzenlenecektir.

d. Bugünkü işçi - işveren ilişkileri düzeni içinde çalışma hayatında ortaya çıkan sorunların çözülmesine çalışanların katılmalarının sağlanması ve bu yöndeki teşkilâtlanmanın kapsamının genişletilmesi desteklenecektir.

Haberler

TÜRK-İŞ'e bağlı işçi kuruluşları araştırma uzmanları toplandı

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ) na bağlı işçi kuruluşlarının araştırma büroları uzmanları, 16 Ekim'de Konfederasyon merkezinde bir toplantı yapmışlardır.

İşçi Kuruluşlarının yapacakları araştırmalarda koordinasyonun sağlanması amacı ile düzenlenen toplantıda ayrıca, hükümetin genel iktisadi politikası ve özellikle; ücretler, vergi ve istihdam tutumu izlenmiş ve yöneticilerin istifadesine sunulmak üzere bir rapor hazırlanmıştır.

Türk-İş Araştırma uzmanları, üye kuruluşlar araştırmacılarına Türk-İş'in halen üzerinde çalışmakta olduğu konular hakkında da bilgi vermişler ve bundan sonra yapılması gerekli araştırmaları plânlamışlardır.

★ ŞEKER-İŞ, PANCAR EKİCİLERİ KOOPERATİFİ İLE SÖZLEŞME YAPTI

Şeker-İş Sendikası ile Pancar Ekiçileri Kooperatifi arasında bir süreden beri devam etmekte olan toplu sözleşme görüşmeleri olumlu sonuçlanmış ve anlaşmaya varılmıştır.

Geçtiğimiz ayın ortalarında imzalanan toplu sözleşme ile Şeker-İş üyesi işçilere ücret artışı sağlandığı gibi, yeni sosyal haklar da elde edilmiştir.

TEKSİF'İN TOPLU SÖZLEŞMELERİ

Teksif sendikası geçtiğimiz ay içinde Bursa'da iki işyerinde daha toplu sözleşme imzalamıştır.

Hacı Resul İpekçi ve Mehmet İpekçi dokuma ve büküm fabrikalarında iki yıl süreli yapılan sözleşmelerle, işçilere ücret artışı ve sosyal haklar sağlanmıştır.

★ SAĞLIK-İŞ İLE ANKARA BELEDİYESİ ARASINDA TOPLU SÖZLEŞME

Türkiye Sağlık İşçileri Sendikası (Sağlık-İş) ile Ankara Belediyesi arasında belediyeye bağlı beş sağlık tesisini kapsayan birinci dönem toplu sözleşme Ekim ayı başında imzalanmıştır.

Toplu sözleşme ile günlük çalışma süresi 8 saate indirilmiş, 10 lira çocuk zammı, işçinin ölümlü halinde ailesine 500 lira, kad-

rolu işçilere birer üst derece, yevmiyeli işçilere de yüzde 30 zammı ve yılda bir maaş ikramiye verilmesi kabul edilmiştir. Ayrıca işveren ve işçilerin bulunduğu bir Disiplin Kurulu da kurulmuştur.

★ İŞ GÜVENLİĞİ SEMİNERİ

Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu tarafından düzenlenen «Sana-yide eğitim, iş güvenliği ve iş sağlığı» konulu seminer geçtiğimiz ay içinde Zonguldak'ta yapılmıştır.

T.K.İ. bünyesinde, Garp Linyitleri işletmesi kömür müessesesi Ereğli Kömür İşletmesi ve Demir-Çelik işletmeleri ile özel sektör temsilcilerinin katıldığı seminer üç gün devam etmiş uzmanlar tarafından bilgi verilmiştir.

Plân istatistik ve eğitim filmleri üzerinde incelemeler yapıldık

Türk-İş'e bağlı işçi kuruluşları araştırma uzmanları 16 Ekim'de Türk-İş Genel merkezinde toplanmışlardır. İşçi kuruluşlarının yapacakları araştırmalarda koordinasyonu sağlamak amacı ile yapılan toplantılar sık sık devam edecektir. Resimde araştırma uzmanları toplantı sırasında görülmüştür.

tan başka, Zoguldak kömür havzasının yeraltı ve yerüstü tesislerinde de tetkiklerde bulunulmuş, iş güvenliği ve sosyal hizmetler üzerinde çalışılmıştır.

Seminerde, Türkiye Maden İşçileri Sendikaları Federasyonu Başkanı Kemal Özer de bir konuşma yaparak «İş kazaları ve işçi eğitimi bu seminerde belirtildiği gibi değildir. Türkiye'de madencilik, modern işletmecilik yanında ve bir çok yerde maalesef çok iptidai haldedir. Hükümetin bu gibi seminerleri o işyerlerine de aksettirmesi temennimiz arasındadır» demiştir.

Maden-İş

Federasyonunun

bildirisi

Türkiye Maden İşçileri Sendikaları Federasyonu Yönetim Kurulu 12 ve 13 ekim günleri yaptığı toplantıda Federasyon çalışmalarını, maden iş kolunun durumunu gözden geçirmiş, ekonomik ve sosyal sorunlar üzerinde durmuştur. Ereğli kömür İşletmeleri ve Türkiye Kömür İşletmelerinin çalışmaları ve bu İşletmeler yöneticilerinin tutumları üzerinde ilgili sendikaların verdiği raporları da inceleyen Federasyon yönetim kurulu çalışmaları sonunda şu hususların kamuoyuna açıklanmasına karar verilmiştir.

«1 — Türkiye ve Ereğli kömürleri İşletmelerinde işçiler arasında başlayan huzursuzluk bu İşletmeler yöneticilerinin tutumu yüzünden had safhaya gelmiştir.

Toplu sözleşme görüşmeleri arefesinde işçileri kamplara ayırarak, sendikaları zayıf düşürmek, bu suretle işçi haklarını kısıtlamak isteyen yöneticilerin çabaları, bu İşletmeleri sadece kaynayan bir kazan haline getirmekle kalmamakta, verimin artmasını da önleyerek, yurt ekonomisini büyük zararlara sokmaktadır.

İŞÇİYE BASKI

Kendi koltuklarını sağlamlaştı-

tırmak, işçi haklarını kısıtlamak isteyen yöneticiler, işçilere her çeşit baskıyı yapmakta, İşletmeye partizanlığı sokup, işçileri kamplara ayırmaya, yeni sendikalar kurdurup, sendikaları zayıf düşürmeye çalışmaktadırlar.

Zoguldak'ta, işçinin hakkını arayan güçlü sendikaları parçalayarak, yeni sendikalar kurdurmak, isteyen İşletme Yöneticileri kandırdıkları bir takım kişileri bu iş için kullanmakta ve bunlara mükafaat olarak zamlar yapmaktadırlar.

İşçi, sendikalarından ayrılmaya zorlanmaktadır. Federasyonu muzun bugüne kadar yaptığı bütün uyarmalar sonuç vermemiştir.

Kömür İşletmeleri yöneticileri boş bulduklarını sandıkları meydana bildikleri gibi at oynatmaya devam etmektedirler.

TEDBİRLER ALINDI

Federasyonumuz, bu İşletmelerde derhal soruşturma açılmasını ve iş yerlerinde huzursuzluğu giderici tedbirlerin alınması gereğini en acil konu olarak, bütün ilgililere duyurur. Bu yapılmadığı takdirde, doğabilecek bütün olayların sorumluluğu sadece işçiyi tahrik edenlerde değil, bu tahrikçilere müsamaha ile göz yuman bütün yetkililerde olacaktır.

FUEL OİL MESELESİ

2 — Türkiye Maden İş Federasyonunun daha öncede belirttiği gibi fabrika ve kaloriferlerde kömür yerine fuel — oil kullanılması yüzünden birçok kömür işletmeleri çalışmalarını durdurmak zorunda kalmıştır.

Fuel — Oil tüketimi ile dövizimiz yurt dışına aktığı gibi, kapanan kömür ocaklarında binlerce işçi işsiz kalmakta, işsiz sayısı gittikçe artmaktadır.

Bu konuda bugüne kadar alınan tedbirler yetersiz kalmıştır. Federasyon Yönetim Kurulu Hükümetin bu konuya gereken hassasiyetle eğilmesi deliğinde bulunmuştur.

İŞÇİ HAKLARI KISITLANAMAZ

3 — Toplu Sözleşme ve Grev Kanunu ile Sendikalar Kanunu ile kısıtlamak amacıyla Çalışma Bakanlığı tarafından yapılan çalışmalarını gözden geçiren Federasyon Yönetim Kurulu, Anayasa teminatı altındaki işçi haklarını yok etme çabalarına karşı her türlü mücadele ve direnmenin işçinin en meşru hakkı olduğu inancındadır.

Bu inancın tabii bir sonucu olarak işçilerin, haklarının yok edilmesine ya da kısıtlanmasına asla müsaade etmeyeceklerinin kamu oyuna duyurulması faydalı görülmüştür.»

DYF-İŞ'in

işçi sorunları ile

ilgili bildirisi

Geçtiğimiz ay içinde toplanan Türkiye Demiryolları İşçi Sendikaları Federasyonu (DYF-İŞ) İcra ve Yönetim Kurulları, bir hafta devam eden toplantı sonucunda, çalışma hayatımızla ilgili sorunları kapsayan bir bildiri yayınlamıştır.

Bildiride özetle şöyle denilmektedir:

«★ Çalışma Bakanlığınca hazırlanan ve 274, 275 sayılı Kanunlarda geniş değişiklik yapmayı ön gören yeni tasarının, işçi ve sendikalar lehine hiç bir şey getirmediği ve hatta aksine olarak sendikaların fiilen yok olmasını ve eskiden olduğu gibi işçinin hiç bir dayanağının ve teminatının kalmaması esaslarına amaç edindiği kesin olarak anlaşılmıştır.

275,275 sayılı kanunlarda yapılacak bu tarz bir değişikliğe kurulumuz bütün güç ve varlığı ile karşı çıkacağını açıklar.

İŞSİZLİK SİGORTASI

★ Yıllardan beri işçilerin hasretini çektiği ve politikacıların da vaad ederek yapmadığı işsizlik sigortasının artık teessüs et-

tirilmesi zaruret haline gelmiştir. Bunun için gerekli ortam ve mali imkan ülkemizde mevcuttur. Çalışanların yarınına güvenle bakabilmesi ve huzur içinde verimli bir şekilde çalışabilmesi buna bağlıdır.

Hükümetin işsizliği önlemek için objektif tedbirler alması gerektiğini de ayrıca belirtmeyi lüzumlu görmüştür.

TCDD'NİN DURUMU

★ İkinci beş yıllık plâna TCDD. bünyesindeki imalatçı tesisleri işletme bünyesinden ayırmak suretiyle Ulaştırma Bakanlığına bağlı bağımsız hale getirilmesi esası, TCDD. nin daha çok zarara uğramasına sebep olacaktır. Hiçbir ekonomik, idare ve işletmecilik esası sebep gösterilmeden yapılmak istenen bu değişiklik kurulumuzca detaylı şekilde görüşülmüş ve mevcut işletmeciliği daha da aksatacak olan bu tasavvurun yerinde olmadığı konusunda ilgililerle temasa geçilmesi kararlaştırılmıştır.

BEKLENEN KANUN

★ TCDD. İşçileri Emekli Sandığının Sosyal Sigortalar Kurumu na devri için gereken tasarı halen kanunlaşmamıştır. Bu tasarrın kanunlaşmasıyla 10 binlerce işçi, dul ve yetimler sosyal güvenliğe kavuşturulacaktır. Hükümetin bu hususu nazarı itibare alarak harekete geçmesini öncelikle beklemektedir.

İKRAMİYELER

★ İşçilere 6722 sayılı kanunla verilmekte olan ikramiyelerin aslında ücret mahiyetinde olması sebebiyle işçi ücretlerine ilâvesi kurulca temenni edilmektedir.

PARTİZANCA TAYİNLER

★ Devlet veya İktisadi Devlet Teşekküllerinde yapılmakta olan partizanca tayinler teşekküllerin çalışmalarına ve verimliliğine menfi yönden etki yapmaktadır.

TOLEYİS Federasyonu'nun Turizm Bakanına verdiği muhtıra

TOLEYİS Federasyonu Başkanı İsmail Aras, geçtiğimiz ayın başlarında, Turizm ve Tanıtma Bakanı Nihat Kürşat'a bir muhtıra vererek, Bakanlık içindeki şahsi ve hissi mücadelelerin, Federasyonla ilişkiler yönünden köstekleyici yönde geliştiğini, Bakanlık olarak turistik tesislerde yapılan kontrollerin rüşvet derecesine vardığını, bildirmiştir.

«Biz teşkilât olarak her türlü hissi ve şahsi düşüncelerden uzak, samimi bir inanca bu davaya hizmet etmek isterken, çeşitli yollardan zaman zaman davanın resmi yoldan yürütülme sorumluluğunu taşıyanlar tarafından adeta sabote edilmişizdir. Turizm davasının halli Türk ekonomisinin gelişmesinde büyük rol oynayacağı inancı içinde olan federasyonumuz, bütün kösteklemelere rağmen samimiyetle çizdiği yoldan dönüş yapmamış ve kendi imkanları ile çalışmalarına devam etmiştir» diyerek başlayan muhtıra da, Bakanlık iç bünyesindeki çekişmelerden de söz edilerek şöyle denmektedir :

«Bakanlığımızın iç bünyesinde vuku bulan ve hiç de malumunuz olmayan şahsi ve hissi mücadelelerin son safhaya geliş, Bakanlığınız ile Federasyonumuz arasındaki münasebetlerin gelişmesini köstekleyen başlıca sebeplerdendir. Daireler ve şahıslar arasındaki hissi çekişmeler ve birbirini kösteklemelerin zararı, dolayısıyla Türk turizminin gelişmesine dokunmakta ve hatta sizin, iyi niyetli bütün davranışlarınıza rağmen, muvaffakiyetiniz zedelemekte ve muvaffakiyetsizliğinizi görmek isteyenlerin malzemesini teşkil etmektedir.»

Muhtırada daha sonra turistik tesislerde yapılan kontroller hak-

kında şöyle denmektedir :

«Federasyonumuzun işlettiği Kızılcahamam ve Sinop işletmeleri bütün imkansızlıklara rağmen sırf Federasyonumuzun fedakarlığı ile otelcilik tekniğinin en mükemmel usulleri ile idare edilmek te ve bu husus başta Sayın Devlet Başkanı Cevdet Sunay olmak üzere tesislerde kalan yerli ve yabancı bütün şahıs ve firmaların takdirlerine mazhar olmaktadır. Bakanlığımızın temsilcileri, Sinop otelini teftişlerinde gördükleri mükemmel işletmecilikten dolayı resmi takdirnameler gönderirken, Kızılcahamam otelini teftiş giden bir bayan ve bir bay denetçiniz tamamen hissi sebeplere dayanan bir raporla işletmenin idam fermam olan turistik belgenin geri alınabilmesi için ne lazım sa yapmışlardır.»

Muhtıra, Bakanın, ileri sürülen konuları titizlikle incelemesi temennisi ile son bulmaktadır.

SOSYAL-İŞ SENDİKASININ AÇIKLAMASI

Geçen sayımızda yayınlanan bir haber ile ilgili olarak Sosyal-İş Sendikası'ndan bir mektup almış bulunuyoruz. Mektupta şöyle denilmektedir:

«Sendikamız merkez yönetim kurulu, grev sonrası Türk-İş'i ziyaret ederek Genel Sekreter Halil Tunç'a ve Genel Başkan Seyfi Demirsoy'a birer buket vererek Türk sendikacılık hareketine Sosyal-İş'in bağlılığını bildirmiştir.

Sayın Halil Tunç'la yapılan hasbihal anında karşılıklı iyi niyet dileklerinde bulunulmuş, bu arada sitemler yapılmıştır.

Ancak, sendikamızın uyguladığı grev anında Türk-İş Genel Merkezine konan «İşçi bizden yana, siz kimden yana?» ibareli çelengin bir düşüncesizlik eseri konduğu katıyen ifade edilmemiş, bilakis grev anında yapılan bu davranışın, o günkü şartlar altında haklı ve yerinde olduğu belirtilerek bu hadisenin grevden sonra bir mesele haline getirilmesinin izlenecek yol ve sendikal faaliyetlere zarar getireceği üzerinde durulmuştur.»

Dünyadan Haberler

Ford grevinde büyük başarı...

Detroit'te Ford fabrikalarında Amerikan Otomobil, Uçak ve Tarımsal Aletler İşçileri Sendikası (UAW) tarafından 46 gün uygulanan dev grev, geçtiğimiz ayın 20'sinde büyük bir başarı ile sona ermiştir. 160 bin işçi adına üç yıl süreli imzalanan sözleşmeye göre işçilerin saat ücretleri derhal 20 sent (yaklaşık olarak 180 kuruş) yükseltilecektir. Ücret artışı sözleşmenin ikinci ve üçüncü yıllarında da devam edecek, saat ücretleri 23 sent (yaklaşık olarak 207) kuruş daha artacaktır.

Ford'da çalışan işçilerin saat ücretleri halen 4 dolar 68 sent (yaklaşık olarak 39 lira 12 kuruş) tir. Yeni sözleşmeye göre yapılan zamlarla, Ford işçilerinin saat ücretleri üç yıl içinde 1 dolar kadar artırılmaktadır.

Amerikan sendikacılık hareketinin en «ileri» sözleşmesi kabul edilen yeni sözleşmede tensikata tabi tutulan işçilerin ücretleri de teminat altına alınmıştır. İşveren, tensikata uğrayan işçiye yıllık çıplak ücretinin yüzde 95'ini ödeyecektir.

Sözleşmede ayrıca hayat pahalılığına göre ücretlerin yeniden gözden geçirilmesini öngören hükümler yer almakta, yıllık ücretli izinler, sosyal yardımlar çoğaltılmaktadır.

Amerikan Otomobil İşçileri Sendikası öte yandan Chrysler fabrikası, Ford kadar uzlaşıcı olmadığı takdirde 48 saate kadar greve gideceğini bildirmiştir. Ancak Chrysler Şirketi ile işçiler arasındaki görüşmelerde ilerleme kaydedildiği anlaşılmaktadır.

FORD'DA GREVCİLER

Lord Collison: Tarım işçilerinin ücretleri arttırılmalı!...

İNGİLİZ TARIM İŞÇİLERİNİN ÜCRETLERİ ARTTIRILACAK

Uluslararası Tarım ve Plantasyon İşçileri Federasyonu Başkanı Lord Collison İngiliz Tarım İşçileri Sendikasının Yorkshire'deki olağan toplantısında bir konuşma yaparak, Plantasyon Federasyonunun hedefinin İngiliz tarım işçilerinin haftalık asgari ücretini 300 liraya çıkarmak olduğunu açıklamıştır.

Tarımda çalışanların sanayide göre haftada 125 lira kadar daha az ücret aldıklarına işaret eden Federasyon Genel Başkanı, son 11 yıl içinde bu sektör arasındaki ücret uçurumunun daha da genişlediğini belirtmiştir.

PAKİSTAN'LILAR «HAFTALIK ÇALIŞMA SAATLERİ İNDİRİLMELİ» DİYOR

Pakistan İşçi Sendikaları Milli Federasyonu 27 Eylül tarihinde Batı Pakistan hükümetine sunduğu bir muhtıradaki «Haftalık çalışma saatlerinin 40'a indirilmesi» istemiştir.

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu üyesi Konfederasyonun, muhtırasında, Pakistan'da çalışma saatlerinin düzenleyen kanunun, 1934 tarihli «fabrikalar kanunu», zamanın ihtiyaçlarına cevap vermekten uzak olduğunu ileri sürmüş, Pakistanlı işçilerin haftada en çok 40 saat çalıştırılmalarını istemiştir.

Halen yürürlükte bulunan kanuna göre Pakistanlı işçiler 48 saat çalışmaktadırlar.

KOMÜNİSTLER İNGİLTERE'DE DE SENDİKACILIĞI BÖLMEK İSTİYOR

İngiltere'nin en büyük tirajlı gazetelerinden «Daily Mirror»'ın 30 Ekim günü verdiği bir habere göre, İngiltere'deki komünistler, önümüzdeki yıl, İngiltere İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TUC) nun karşısında yer alacak ikinci bir konfederasyon kuracaklardır.

İngiltere İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TUC) nun önceki ay Brighton'da yapılan olağan kongresinde su yüzüne çıkan anlaşmazlıkların, ikinci bir konfederasyon kurulmasının kararlaştırılmasıyla sonuçlandığına işaret eden Daily Mirror, yeni kuruluşun «İşçi Partisi'nin ekonomik politikasına karşı koyacağını» da belirtmektedir.

Daily Mirror'a göre ikinci işçi kuruluşu, sendikal hak ve özgürlüklere ilişkin kanunların değiştirilmesinin karşısına dikilecek, Wilson Hükümeti'nin «ücretleri ve fiatları dondurma politikasının mutlaka değişmesini» isteyecektir.

Haberi, komünistlerin hakimiyetleri altında bulundurduğu «Sendikaları Koruma Komitesi» nin yaptığı bir açıklamaya göre veren Daily Mirror, yeni kuruluşun «İngiltere İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nu ve yöneticilerini bir çıkmaza sürüklemekte olduğuna» da işaret et-

«OECD İSTİHDAM KONFERANSI» YAPILDI

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı tarafından düzenlenen «istihdam» konulu konferans geçtiğimiz ay Münih'te yapılmıştır. İşçi, işveren, hükümet temsilcilerinden 150 delegenin katıldığı konferansda «ekonomik istikrarı sağlamada insan gücü sorunu», «mevsimlik işler», «istihdam politikası» konuları ele alınmıştır.

Konferansda Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu ve OECD nezdindeki Sendikalar Danışma Komitesi'ni ICFTU Avrupa Bölgesel Teşkilatı Genel Sekreteri Charles Ford temsil etmiştir.

PTT FEDERASYONU İSPANYOL İŞÇİLERİNE YARDIM ETTİ

Uluslararası Posta, Telefon, Telemünikasyon İşçileri Federasyonu (PTTI) İcra Kurulu, İspanya'da Franco rejimi ile mücadele etmekte olan hür sendikacılık ta-

raftarı İspanyol işçilerine 1000 dolar yardım yapılmasını kararlaştırılmıştır.

AVUSTURYA GENÇ İŞÇİLER KONGRESİ YAPILDI

Avusturya İşçi Sendikaları Konfederasyonuna bağlı «Genç İşçiler Teşkilatı» olağan kongresi geçtiğimiz ay içinde Viyana'da yapılmıştır.

76 bin genç işçi'yi temsilen 300 delegenin katıldığı kongrede Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonunun genç işçiler Komitesi Sekreteri Karl Hummel temsil etmiştir.

Hummel, kongrede yaptığı konuşmada hür sendikacılık hareketinin yarını bakımından genç işçiler teşkilatının gösterdiği önemi belirtmiş «hür sendikacılık hareketi ekonomik ve sosyal problemlerin çoğunu genç işçileri teşkilatlandırdıkça ve onlar arasında işbirliği sağladıkça çözümlenebilecektir. Biz Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfe-

Rebels launch new challenge to Woodcock and Co

ty
TOR

10.10.1967

COMMUNIST LEADERS SET UP A RIVAL 'TUC'

plan
back
quit

By BRIAN MORTON-SMITH

UNOFFICIAL trade union leaders including militant Communist trouble makers and outright wreckers—are to

İngiltere'nin en ünlü gazetelerinden «Daily Mirror», İngiliz komünistlerinin sendikacılık hareketini bölme çabalarına geniş bir yer vermiştir. Gazeteye göre komünist konfederasyon 1968'de faaliyete geçecektir. Resimde «bölünme» haberini veren Daily Mirror'un kupürü.

mektedir. Gazete, «yeni kuruluşun politikasıyla İngiltere İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun Brighton'da belirlenen ekonomik ve sosyal hedefleri arasında temelde bir fark yoktur» demekte «işçi liderlerinin bu ikinci kuruluşa engel olmak istemeleri halinde, kendi politikalarını inkâr etmiş duruma düşeceklerini» ileri sürmektedir.

derasyonu olarak bu alanda her türlü yardımı yapmağa hazırız» demiştir.

KANADALI İŞÇİLER GEMİ ADAMLARININ GREVİNİ DESTEKLİYOR

Kanada İşçi Sendikaları Konfederasyonu icra kurulunun Ottawa'da yapılan son toplantısında Kanada Gemi adamları grevinin desteklenmesi kararlaştırılmıştır.

Konfederasyon Mali Sekreteri Donald Mac. Donald bu konuda yaptığı açıklamada, greve haftalık çalışma saatlerinin indirilmesinin sebep olduğunu ileri sürmüş, Kanada hükümetini kanunlara uymamakla suçlamıştır.

Mali sekreter, «Hükümetin yü-rürlükte, bulunan kanunları dik-kate almadan işverenleri destek-ler şekilde hareket etmesi müsa-maha ile karşılanamaz. Sendika-lar 40 saatlik çalışma haftası elde edilinceye kadar yıllar süren bir mücadele yapmışlardır. Gemi a-damları bugün aynı mücadeleye devam etmektedirler» demiştir.

HERİBERT MAIER

"Üretim fazlası gıda yardımı yeterli değildir,"

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu Cenevre Bürosu'ndan Heribert Maier, geçtiğimiz ay Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi'nde bir konuşma yaparak, dünya açlık sorunu hakkında hür işçi hareketinin görüşlerini açıklamıştır. Heribert Maier'in bu konuşmasını veriyoruz.

Gelişmiş ülkelerde ve geri ekonomilerde sendikalar, gıda üretimi ile yakından ilgilenmektedirler. Gıda üretimi, ister gelişmiş, ister geliyor ya da geri kalmış olsun, ülkelerin ve buralardaki işçilerin yaşama standartları bakımından önem arzeder. Bu sebeple, Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU), Birleşmiş Milletler Sosyal ve Ekonomik Konseyi'nin gıda üretimine ilişkin çalışmalarını dikkatle izlemektedir.

Uluslararası hür işçi hareketi, özellikle az gelişmiş ülkelerde gıda üretiminin istenilen seviyeye erişmemesi karşısında büyük bir endişe duymaktadır. Bu ülkelerde gıda üretimi düşük seviyesini muhafaza ederken, nüfus, beklenilmeyecek bir hızla çoğalmaktadır. Gıda üretiminin arttırılama-

dığı ülkeler sayıca çok görülmebilir; ama bu ülkelerde yaşayanların sayısının bir milyardan üstünde olduğu düşünülecek olursa, konunun önemi ve neden hür sendikacılık çevrelerinde büyük bir endişe yarattığı daha iyi anlaşılabilir. Bir milyarı aşkın sayıda insan, bugün, açlığın feci neticeleri ile karşı karşıyadır.

ÜRETİM FAZLASI MALLAR

Geçen yıl gene burada görüşlerimizi açıklamış, problemin önemi karşısında acilen tedbir alınması gerektiğine işaret etmiştik. Bu arada «üretim fazlası gıda maddelerinin dağıtımının» açlık sorununu çözümlemeye yeterli olamayacağını da belirtmiştik. Açlıkla mücadelede herşeyden önce, gelişmiş ülkelerin tarım potansiyellerini, geri ekonomilerdeki tarım üretimini geliştirecek

Gıda üretimi, ister gelişmiş, ister geliyor durumda olsun, tüm ülkeleri yakından ilgilendirmektedir. Sendikacılık hareketi, özellikle geri kalmış ülkelerde gıda üretiminin istenilen seviyeye ulaştırılmaması karşısında endişelerini gizlemekte, bu durumun, pek yakın bir gelecekte insanlığı korkunç bir akıbete sürükleyeceğine işaret etmektedir. Zamanımızda, her gün açlıktan on bin kişi ölmektedir. Bu korkunç rakam, problemin önemini ortaya koymaktadır. Resimde açlığın feci duruma düşürdüğü bir Hindistan vatandaşı.

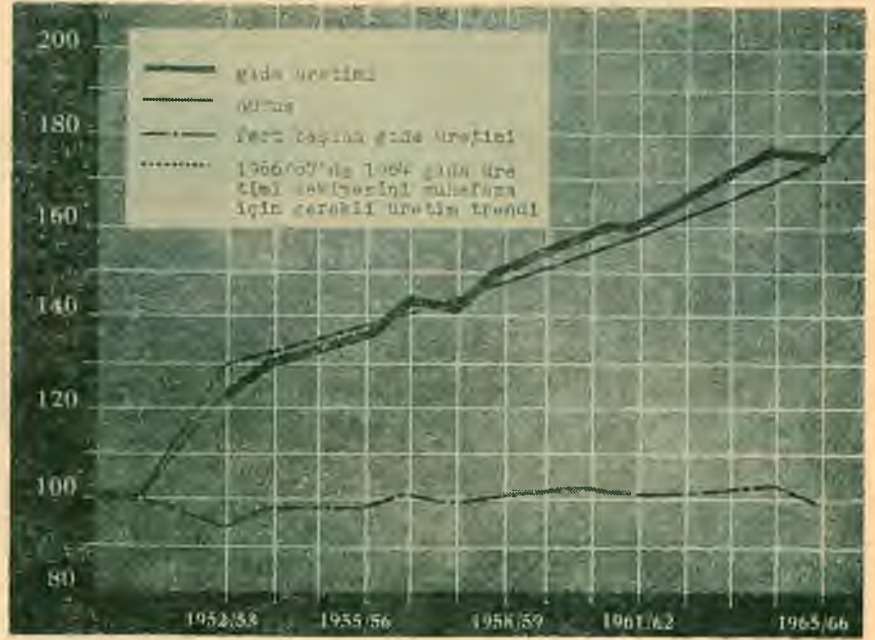
yönde kullanmaları gerektiğini, bu yıl da tekrarlıyoruz. İyi beslenememe ve açlık sorunu ancak böyle köklü tedbirler alınmak suretiyle bir çözüm yoluna kavuşabilir. Gelişmiş ülkelerin geri ekonomilere bu yönde yapacakları yardımın hedefi, bu ülkelerin ilkel metodlara dayanan tarımını, modernleştirmek olmalıdır.

1950 ortalarından bu yana gıda problemi, üretim fazlası olan ülkelerin, özellikle Birleşik Amerika Devletleri'nin yapageldiği gıda yardımı ile çözümlenmeğe, diğer bir deyişle, açlığın feci sonuçları önlemeğe çalışılmıştır. Bugün bu stokların eridiğini görüyor ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U'Thant'ın «...dünya gıda problemi çözümlenmek isteniyorsa, uluslararası alanda yeni bir işbirliği şekli bulunmalıdır...» sözüne candan katılıyoruz.

Önümüzdeki yıllarda ekonomik ve sosyal alanda yapılacak uluslararası işbirliği, herşeyden önce, gıda yardımı programları ile de ilgili olmalıdır. Daha açık bir deyişle, gıda yardımı yapılması, yardım alan ülkelerin gıda maddeleri üretiminin gelişmesini önlememeli, ertelememelidir. Aksine, yardım o şekilde yapılmalıdır ki, bu ülkelerde gıda üretimi gelişsinsin...

Açlığın ve kötü beslenmenin feci sonucu!... Dünyamızda, nüfus hızla artıp gıda üretimi bunu izleyemediğinden, her yıl bir milyara yakın insan bu korkunç akibete sürüklenmektedir.

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilatı (FAO) tarafından hazırlanan bu grafik, Uluslararası Hür. İşçi Hareketi'nin endişelerinin doğrulamaktadır. Dünyada nüfus hızla artmakta, fert başına düşen gıda üretimi bunu izleyememektedir. Harp sonrası ortalaması 100 olarak alınan grafikte nüfus, fert başına düşen üretim görülmektedir.

FAKİRLİĞİN SEBEBİ

Tarım, geri ekonomilerin bel kemiğini meydana getirmekte, nüfusun yarısından fazlası, hatta çok kere yüzde 80'i, hayatlarını çiftçilik yaparak kazanmaktadır. Bu ülkelerdeki sefaletin ve fakirliğin başta gelen sebebi tarım sektörünün de verimin düşüklüğüdür. Bu gerek, geri kalmış ekonomilerin kalkındırılması davasının, herşeyden önce, tarım sektöründe verimliliği arttırmaya bağlı olduğunu ortaya koymaktadır. Ne var ki, istatistikler, bunun aksini göstermekte, geri kalmış ülkelerde tarım sektöründeki verim artışının düşük olmakta devam ettiğini, sanayide ise, daha yüksek seviyelere ulaştığını belirtmektedir. Tarım da verimin düşüklüğünü, bu ülkelerde çeşitli müesseselerin ve teknik bilginin yokluğuna bağlamakta hata yoktur. Geri kalmış ülkelerde tarım sektöründe verimliliği arttırmak için, sendikacılığı, kooperatöfçülüğü ve diğer sosyal meseleleri teşvik etmek, ge-

liştirmek şarttır.

Çon yanlı gıda yardım programlarının başarıya ulaşması, geri ekonomilerde tarım sektörünün modern bir hüviyet kazanması, bu sosyal müesseselerin varlığını zaruri kılar. Tarım sektörünün de gelişme, ancak bu kuruluşların yardımıyla mümkün olabilir. Öte yandan, geri kalmış ülkelerin çoğunda çeşitli şekilleriyle toprak reformu uygulaması verimliliği artırabilmek bakımından kaçınılmaz bir nitelik taşımaktadır.

GIDA TEŞKİLATI KURULMALI

İki yanlı ve çok yanlı gıda yardım programlarının yürütülmesi gayesiyle bir Dünya Gıda Teşkilatı kurulmasını çeşitli zamanlarda teklif etmiştik. Böyle bir teşkilat, geri kalmış ülkelerin ekonomik ve sosyal gelişmesini sağlayacak gıda yardımı ile acilen gıda yardımı yapılmak gereken ülkelere belirlemede yetkili olacak, gıda maddeleri dağıtımının dengeli olmasını sağlayacaktır.

Birleşmiş Milletler Günü

Birleşmiş Milletler ve "barış, ekmek özgürlük,, sorunu...

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U'Thant'ın geçtiğimiz ay içinde, Teşkilatın kuruluşunun 22 nci yıldönümü münasebetiyle verdiği demeç, sadece hür işçi hareketinin yıllardır savunduğu temel prensiplerin tekrarı bakımından değil, işçilerin dünya sorunlarına ilişkin endişelerini doğrulaması bakımından da büyük bir önem taşımaktadır.

Genel Sekreter U'Thant demecine, «...dünyada, sosyal ve ekonomik kalkınma alanında olsun, uluslararası siyasal ilişkiler konusunda olsun, Birleşmiş Milletler Anayasasında söz verilen hususların yerine getirilmediğini görüyoruz...» diyerek başlamakta, servet farklarının yarattığı uçurumun uluslar arasında da, fertler arasında da, gün geçtikçe, derinleştiğine işaret etmektedir.

U'Thant'a göre, silahlı kuvvetlerin ortak çıkarlar dışında kullanılmayacağına dair 22 yıl önce verilen sözler, bugün unutulmuştur...

Dünya nüfusunun 2/3'si, açlık, yoksulluk ve hastalıkların tehdidi altındadır...

Tüm ulusların ekonomik ve sosyal refahının uluslararası alanda alınacak tedbirlerle sağlanacağına dair 22 yıl önce kararlaştırılanlar, zamanımızda uygulama kaabiliyetinden yoksun «vaad»ler durumundadır!

Genel Sekreter U'Thant'ın özetlediği ve insanlığı korkunç bir akibete sürükleyeceği şüphesiz olan bu haller, hür işçi hareketlerince daha ayrıntılı olarak yıllardır dünya kamuoyuna du-

yurulmaktadır.

Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) ve onu meydana getiren 65 milyon işçinin «barış, ekmek, özgürlük» mücadelesi, Birleşmiş Milletler Anayasasına imza koyan ülkeleri sorumluluğa ve 22 yıl önce verdikleri sözleri yerine getirmeye davet anlamını taşımaktadır.

ICFTU tarafından 1949'da başlatılan bu mücadelede,

Genel Sekreter U'Thantın da, kendi çalışma alanı içinde elde ettiği sonuçlara göre belirttiği gibi, henüz, kesin bir başarı elde edilememiştir. İşte bunun içindir ki, «barış, ekmek, özgürlük» mücadelesi, sosyal ve ekonomik eşitsizlikler, özgürlüğü yok eden rejimler dünya yüzünden kaldırılınca ya kadar, aynı inanç ve şiddetle devam ettirilecektir. İnsanlık için sevindirici olan, daha insanî dünya şartlarını yaratmaya çalışan ve bunun için yılmadan mücadele eden bir işçi hareketinin varlığıdır.

İnsanlık için daha iyi dünya şartlarını yaratmada, mücadeleciler unsur olarak, işçi hareketi zaruri ise de, başarıyı sağlayabilecek yegâne kuvvet olamayacağını teslim etmek gerekir. Her şeyden önce, ulusların, yarının özgür, sosyal ve ekonomik eşitsizliklerden uzak dünyasını yaratmada el ele vermeleri gerekmektedir.

U'Thant, demecinde, bu temel şartı, şu sözlerle açıklamaktadır:

«...Birleşmiş Milletler Anayasasında açıklanan hayat tarzının doğruluğunu, bugün, yeniden teyid

- Her şahsın çalışmaya işini serbestçe seçmeye, adil ve elverişli çalışma şartlarına ve işsizlikten korunmağa hakkı vardır.
- Herkesin, hiçbir fark gözetilmeksizin, eşit çalışma karşılığında eşit ücrete hakkı vardır.
- Çalışan her kimsenin kendisine ve ailesine insanlık haysiyetine uygun bir yaşayış sağlayan ve gerekirse her türlü sosyal koruma vasıtalarıyla da tamamlanan âdil ve elverişli bir ücrete hakkı vardır.
- Herkesin, menfaatlerinin korunması için sendikalar kurmaya ve bunlara katılmaya hakkı vardır. Herkesin grev hakkı vardır.
- Her şahsın dinlenmeğe eğlenmeye, bilhassa çalışma müddetinin makul surette tahdidine ve muayyen devrelerde ücretli tatillere hakkı vardır.

edip, bu hayat tarzını gerçekleştirmek için çabalarımızı tazelemeye azmedelim...»

Burada sorulacak soru, daha iyi bir dünya yaratmada izlenilecek ilkelerin neler olduğudur. Uluslararası işçi hareketinin değişmez prensipleri olan bu ilkeleri bir kez daha tekrarlamakta fayda vardır:

Birleşmiş Milletler Teşkilatınca öngörülen ilkeler şöyle sıralanabilir:

- Yaşamak, özgürlük ve kişi güvenliği, her ferdin hakkıdır.
- Hiç kimse kölelik veya kulluk altında bulundurulamaz; kölelik ve köle ticareti her türlü şekliyle, yasaktır.
- Hiç kimse işkenceye, zalimane gayri insanî, haysiyet kırıcı cezalara veya muamelelere tabi tutulamaz.
- Herkes, her nerede olursa olsun, hukuk kişiliğinin tanınması hakkına sahiptir.
- Kanun önünde herkes eşittir ve farksız olarak kanunun eşit korunmasından istifade hakkını haizdir.

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri U'Thant, Teşkilâtın kuruluşunun 22. nci yıldönümü münasebetiyle yayınladığı mesajında üye devletleri Birleşmiş Milletler Anayasasında yer alan prensiplere uymamakla suçlamıştır. U'Thant'ın mesajı şudur :

Genel Sekreter U'THANT

“Devletler sorumsuz hareket ediyorlar...,,”

«Bundan 22 yıl önce, Birleşmiş Milletler Anayasası hazırlanırken, Dünya Milletleri adına ve anayasaya imza koyanlar, gelecek nesilleri harp felâketinden korumaya ve onları geniş bir hürriyet havası içinde sosyal gelişmeye herkesin katıldığı ve daha iyi şartların hüküm sürdüğü bir dünyada yaşatmayı kendilerine esas gaye edinmişlerdir. Bu gayeye ulaşmak için uyulması gereken bazı kaideler koymuşlardır. Bunlar:

İyi komşuluk, müsamaha ve uluslararası münasebetlerde hukuki usullere riayettir.

Bugün, dünyamızda gerek sosyal ve ekonomik kalkınma sahasında, gerek uluslararası siyasî münasebetler konusunda, anayasada vad edilen hususların yerine getirilmiş olmaktan uzak olduğunu müşahade ediyoruz. 20 yıl önce, bütün halkların iktisadî ve sosyal refahını sağlamak için uluslararası tedbirlere baş vurulacağı hususunda dünya milletlerinin varmış olduğu mütabakata rağmen açlık, yoksulluk ve hastalık dünya nüfusunun 2/3 sinin tehdit etmeye devam etmekte ve zengin ile fakir arasında uçurum ümitsizlik yaratacak bir şekilde artmaktadır.

Buna ilâveten, silâhlı kuvvetlerin müşterek menfaatler dışında kullanılmayacağına dair 20 yıl önce girilen taahhüde rağmen milletler kendi şahsi menfaatlerini korumak veya sağlamak amacıyla harbe baş vurma yolunu terk edememiş olma bir yana, Birleşmiş Milletler Anayasasına olan inançlarını terketmek noktasına geldikleri ve bu anayasanın ön gördüğü dünya düzeninin geçerli ve kabili tatbik oldu-

ğu hususunda inançlarını yitirmekte oldukları görülmektedir.

Günümüzün üzücü ve patlamaya hazır durumu için belli başlı etken bir ruh ve daha doğrusu bir ahlâk haletidir.

Birleşmiş Milletler Anayasasının ilânından bugüne kadar geçen 22 yıl zarfında Milletler insanlığa hizmet ve mahvına sebep olacak türlü imkânlar elde etmişler fakat diğer Milletlere karşı bir sorumluluk hissine sahip olamamışlardır.

Birleşmiş Milletler Anayasasında ilân edilen vaatler ile büyük küçük milletlerin fiili tutumu arasındaki uygulama boşluğu bu manevî dengesizliğe sebep olmuş ve aradaki farkı artırmıştır.

Bu yıldönümü bize geçmişin maddi ve manevî bir muhasebesini yapma imkânı bahsetmiş 22 yıl önce ilân edilen prensipleri tekrar hatırlatarak bu prensiplerin bugünkü dünyamızda ifâde ettiği kıymeti yeniden değerlendirmeye fırsatını vermiştir.

Anayasanın çizdiği hayat tarzı basit bir felsefi rûya değildir. Uzun vadede iddialar, insanlığın en pratik ve en kıymetli varlıkları olmuşlardır.

Kütle halinde tahrip imkânları ile dolu bir dünyada bu gibi iddialar, kendi kendini yok etmeye karşı yegâne alternatif olmuştur.

Binaenaleyh, Birleşmiş Milletler Anayasasının açıklanan hayat tarzının doğruluğunu bugün yeniden teyid edip bu hayat tarzını gerçekleştirmek için çabalarımızı tazelemek hususunda azmedelim.»

- Her şahsın kendisine,, Anayasa ve kanunla tanınan temel haklara aykırı muamelelere karşı fiilî netice verecek şekilde millî mahkemelere müracaat hakkı vardır.
- Hiç kimse keyfî olarak tutulamaz,

alınulamaz veya sürülemez.

- Herkes, haklarının vecibelerinin veya kendisine karşı cezaî mahiyette herhangi bir isnadın tesbitinde tam bir eşitlikle, davasının bağımsız ve tarafsız bir mahke-

me tarafından nasafetle ve açık olarak görülmesi hakkına sahiptir. Bir suç işlemekten sanık herkes savunması için gerekli bütün tertibatını sağlamış bulunduğunu açık bir yargılanma ile kanunen suç-

lu olduğu tesbit edilmedikçe mâsum sayılır.

- Hiç kimse özel hayatı, ailesi, meskeni veya yazışmaları konularında keyfi karışmalara, şeref ve şöhretine karşı tecavüzlere maruz kalamaz. Herkesin bu karışma ve tecavüzlere karşı kanun ile korunmağa hakkı vardır.
- Herkes herhangi bir Devletin arazisi dahilinde serbestçe seyrüsefer ve ikamet eylemek hakkını haizdir. Herkes, kendi memleketi de dahil olduğu halde, herhangi bir memleketi terketmek ve memleketine tekrar dönmek hakkına haizdir.
- Her ferdin bir vatandaşlığa hakkı vardır.
- Her şahsın fikir ve söz hürriyetine hakkı vardır. Bu hak fikirlerinden ötürü memleket sınırları söz konusu olmaksızın malûmat ve fikirleri her vasıta ile aramak, elde etmek ve yaymak hakkını gerektirir.
- Her şahıs, doğrudan doğruya veya serbestçe seçilmiş temsilciler vasıtasıyla memleketinin kamu işleri yönetimine katılmak hakkını haizdir.

- Her şahıs, doğruya veya serbestçe seçilmiş temsilciler vasıtasıyla memleketinin kamu işleri yönetimine katılmak hakkını haizdir.
- Her şahıs, doğrudan doğruya veya serbestçe seçilmiş temsilciler vasıtasıyla memleketinin kamu işleri yönetimine katılmak hakkına haizdir.
- Her şahsın, cemiyetin bir üyesi olmak itibariyle, sosyal güvenliğe hakkı vardır.
- Her şahsın, gerek kendisi, gerekse ailesi için, yiyecek, giyim, mesken, tıbbî bakım, gerekli sosyal hizmetler dahil olmak üzere sağlığı ve refahını temin edecek uygun bir hayat seviyesine ve işsizlik, hastalık, sakatlık, dulluk, ihtiyarlık veya geçim imkânlarından iradesi dışında mahrum bırakacak diğer hallerde güvenliğe hakkı vardır.
- Analık ve çocukluk özel ihtimam ve yardım görmek hakkını haizdir.
- Herkes, topluluğun kültürel faaliyetine serbestçe katılmak, güzel sanatları tatmak, ilim alanındaki ilerlemeye katılmak ve bundan yararlanmak hakkına sahiptir.

- Her şahsın çalışmaya, işini serbestçe seçmeye, adil ve elverişli çalışma şartlarına ve işsizlikten korunmağa hakkı vardır.
- Herkesin, hiçbir fark gözetilmeksizin, eşit çalışma karşılığında, eşit ücrete hakkı vardır.
- Çalışan her kimsenin, kendisine ve ailesine, gerek insanlık haysiyetine uygun bir yaşayış sağlayan ve gerekse, her türlü sosyal koruma vasıtalarıyla da tamamlanan âdil ve elverişli bir ücrete hakkı vardır.
- Herkesin, çıkarlarının korunması için sendikalar kurmaya ve bunlara katılmaya hakkı vardır. Herkesin, grev hakkı vardır.
- Her şahsın dinlenmeğe, özellikle çalışma süresinin makul surette sınırlanmasına ve belirli devrelerde ücretli tatile hakkı vardır.

Birleşmiş Milletler Teşkilâtının kuruluşunun 22 nci yıldönümünde bu ilkelerden çoğunun henüz gerçekleştirilmediğini unutmamak ve Genel Sekreter U'Thant'ın olsun, hür sendikacılık hareketinin olsun, çağrılarını uyarak, iyi bir dünyanın yaratılması için elbirliğiyle çalışmak insanlığın yararının yegâne teminatıdır.

SAKİN GÖLGELER...

Batmak üzere olan güneş, kocaman bir yıldız gibi parlıyor. Can çekişen son ışınları, sanki Birleşmiş Milletler binasını ortadan ikiye bölmek için çırpınıyor...

O Birleşmiş Milletler ki güneşin yardımı olmadan da bölünmüşler!

İşte, 117 ülkenin temsilcisi bu kocaman binada dünya işlerini yoluna koymaya çalışıyorlar...

Ekonomi

bülteni

No:10

ATATÜRK'ÜN İKTİSADİ GÖRÜŞLERİ

Atatürk yalnız büyük bir asker, bir siyasetçi değil aynı zamanda büyük bir iktisatçı idi. Atatürk en büyük önemi memleketin iktisadiyatına veriyor mücadelenin sosyal yönünü sağlam bir iktisadî temel üzerine oturtmak istiyor ve her türlü toplum davasının neticede iktisadî olduğunu biliyordu. Bu görüşünü 17 Şubat 1923 de, İzmir İktisat Kongresini açış nutkunda şu sözlerle ifade etmişti:

«Siyasal, ordusal zaferler nedenli büyük olursa olsun, iktisat zaferleriyle taçlandırılmazlarsa elde edilen zaferler sürüp gidemez, az zamanda söner. Bu itibarla en kuvvetli ve parlak zaferimizin dahi sağlayabildiği ve daha sağlayabileceği faydalı verimleri tesbit için iktisat hayatımızın iktisat egemenliğimizin sağlanması, pekiştirilmesi ve genişletilmesi gerektir. Düşmanlara karşı en kuvvetli silâhımız iktisat hayatımızdaki genişleme, sağlamlık ve başarı olacaktır.»

Atatürk 30 Ağustos 1924'de Başkomutanlık Meydan Savaşı'nın ikinci yıldönümü münasebetiyle Dumlupınar'da yaptığı uzun konuşmanın sonlarında aynı konuyu tekrarlar:

«Ulusumuz burada elde ettiğimiz büyük zaferden daha önemli bir ödev peşindedir. O zaferin kazanılması, ulusumuzun iktisat alanındaki başarısıyla mümkün ola-

caktır. Hiçbir uygar devlet yoktur ki, ordu ve donanmasından önce iktisadını düşünmüş olmasın»

Bir başka konuşmasında şöyle diyordu:

«Bilirsiniz ki iktisaden zayıf bir millet sefaletten kurtulamaz, kuvvetli bir medeniyete, refaha ve saadete kavuşamaz, içtimai ve siyasi illetlerden yakasını kurtaramaz. Memleketin idaresindeki muvaffakiyet, iktisadi müktesebati derecesiyle mütenasip olur.

Hiçbir medeni devlet yoktur ki, ordu ve donanmadan evvel iktisadını düşünmüş olmasın.

Milletimizin kuvvetli seciyesi, sarsılmaz iradesi, ateşli milliyetçiliği, iktisadi muvaffakiyetinden doğacak feyizlerle de lâ-yık olduğu derecede takviye olunmak zaruridir.» 1924

Atatürk Türkiye'nin uygulayacağı iktisat politikasının kendi şartlarımıza uygun bir sistem olacağını belirtiyor ve yurdun kendine özgü bir tutumun olması gerektiği düşüncesini daha 1923'-de şöyle savunuyordu.

«Bilhassa iktisadî faaliyetimizi istinat ettireceğimiz esaslar her türlü bilgi ile beraber doğrudan doğruya memleketimizin topraklarını koklayarak ve bu topraklarda bizzat çalışan insanların sözlerini işiterek tesbit olunacaktır. Sanayi ve

ticaretimiz için dahi aynı mütalâa yapılacaktır. Yeni Türkiye Devleti temellerini süngü ile değil, süngünün dahi dayandığı iktisadiyatla kuracaktır.

Yeni Türkiye Devleti cihangir bir devlet olmayacaktır. Fakat yeni Türkiye Devleti iktisadi bir devlet olacaktır.

«Arkadaşlar iktisadiyat demek herşey demektir» diyor ve ilâve ediyordu: «Bence Yeni Devletimizin, yeni hükümetimizin bütün esaslar, bütün programları iktisat programından çıkmalıdır. Böyle olduğuna göre, evlâtlarımızı o suretle talim ve terbiye etmeliyiz, onlara o suretle ilim ve irfan ver-bütün bunların faaliyet alanında devamlı olsunlar, ameli bir uzuv olsunlar. Bunun için eğitim programımız gerek ilk öğretimde, gerek orta öğretimde verilecek bütün şeyler bu görüşe göre olmalıdır. Eğitim programlarımız gibi devlet şubeleri için tasavvur olunacak programlar dahi iktisat programına istinat etmekten kendini kurtaramazlar. Esaslı bir program tatbik etmek ve bu program üzerinde bütün milleti hemahenk olarak çalıştırmak lâzımdır.»

Atatürk iktisadi hayatın muvaffakiyetinde sınıflar arası dayanışma zorunluğunu şöyle anlatıyordu.

«Bizim halkımız menfaatleri yekdiğerinden ayrı sınıf halinde değil, bilakis mevcudiyetler ve muhasala-i mesai yekdiğerine lâzım olan sınıflardan ibarettir. Bu dakikada samilerim çiftçilerdir, sanatkârlardır, tüccarlardır ve amelelerdir. Bunların hangisi yekdiğerinin muarızı olabilir. Çiftçinin sanatkâra, sanatkârın çiftçiye ve çiftçinin tüccara ve bunların hepsinin yekdiğerine ve ameleye muhtaç olduğunu kim inkâr edebilir?»

Atatürkçü iktisadın ilkelerinden birisi muav-yen alanlarda devletçiliktir. Atatürk bu konudaki görüşünü şu sözlerle ifade ediyordu:

«İktisat politikamızın önemli amaçlarından biri de halkın çıkarlarını doğrudan doğruya ilgilendirecek iktisadi müessese ve teşebbüsleri malî ve fennî gücümüzün elverdiği oranda devletleştirmektedir.» Böylece Atatürk, bugün halâ tartışma konusu olan bu hususu, çok önceleri yukarıdaki sözleriyle açıklığa kavuşturmuştur.

YABANCI

SERMAYE

Atatürk yabancı sermaye hakkındaki düşüncelerini daha cumhuriyetin ilk yılında belirtmiştir. Osmanlı devrinde yabancı sermayenin büyük bir rahatlıkla memleketimize girip Türkiye'nin imkân ve kaynaklarını son derece insafsız-

lıkla kendi ülkeleri yararına kullanma temayül ve faaliyetleri Cumhuriyet sonrası Türkiye'nin memleket ekonomisini büyük güçlüklerle düzeltmesini gerektirmiş ve uzun süre Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı Devletinin hatalı idaresinin yükünü taşımıştır.

Atatürk bu kötü tecrübeleri gözönüne alarak yabancı sermayenin ancak bazı şartlarla Türkiye'ye girebileceğini ve bunların sorumsuz bir şekilde Türkiye içinde faaliyet gösteremeyeceğini aşağıda görüldüğü şekilde serahaten ifade etmiştir.

«Bizim memleketimiz vâsıdır, çok say ve sermayeye ihtiyacımız vardır. Binaenaleyh kanunlarımıza riayetkâr olmak şartıyla ecnebi sermayelerine lâzım gelen teminatı vermeğe her zaman hazırız. Ve şayanı arzudur ki ecnebi sermayesi sahit servetimize inzimam etsin ve bizim için onlar için faydalı neticeler versin. Fakat eskisi gibi değil.

Filhakika mazide ve bilhassa Tanzimat Devrinden sonra, ecnebi sermayesi memlekette müstesna bir mevkie malik oldu. İlmî mânası ile diyebilirim ki devlet ve hükümet ecnebi sermayesinin jandarmalığından başka bir şey yapmamıştır. Artık her medenî devlet gibi, millet gibi yeni Türkiye dahi buna muvafakat edemez. Burasını esir ülkesi yaptıramaz.»

Atatürk, «Ulusal Politika dediğim zaman kastettiğim anlam şudur:

Ulusal sınırlarımız içinde herşeyden önce kendi gücümüze dayanarak varlığımızı koruyup, memleketin gerçek mutluluğuna ve inancına çalışmak, geliş güzel aşırı emeller peşinde ulusu oyalayıp zarara sokmamak. Uygar dünyadan, uygarca ve insanca muamele ve karşılıklı dostluk beklemek» demekle (Ulusal Politika ile Dış Yardımlar arasında yakın bir ilişki kurmuş ve dış yardımların, ulusal politikayı zedelemesi ihtimaline değinerek buna milletçe izin vermemiz gerektiğini beirtmiştir.)

TARIM

Atatürk ölümünden bir yıl önce tarım politikasının ana hatlarını şöyle çizmişti:

«Milli ekononmimizin temeli ziraattir. Bunun içindir ki ziraatte kalkınmaya büyük önem vermekteyiz. Köylere kadar yayılacak programlı ve pratik çalışmalar bu maksada erişmeyi kolaylaştıracaktır. Fakat bu hayati işi isabetle amacına ulaştırabilmek için ilk önce ciddi ekiplere dayalı bir ziraat siyaseti tesbit etmek ve onun için de her köylünün ve bütün vatandaşların kolayca kavrayabileceği ve severek tatbik edebileceği bir ziraat rejimi kurmak lâzımdır.»

Atatürk ölümünden 29 sene ve Cumhuriyetin kuruluşundan 44 sene geçmiş olmasına rağmen Türk tarımı halen Türkiye'nin iktisadi ve sosyal gelişmesinde en önemli unsur olarak yerini muhafaza etmektedir. Atatürk'ün Türk çiftçisinin zirai ilerlemedeki rolünün büyüklüğü hakkındaki fikirleri aşağıda görülmektedir.

«Efendiler, milletimiz çiftçidir. Milletin çiftçilikteki emeklerini asrî iktisadî tedbirlerle azamî haddine çıkarmalıyız. Köylünün çalışmalarının netice ve semeresini kendi menfaati lehinde azamî haddine yükseltmek, iktisadî siyasetimizin temel taşıdır.

Onun için bir yandan çiftçinin emeğini artırmak ve semereli kılabacak bilgi, vasıta ve fennî âletlerin kullanma ve yapılmasına, öte yandan onun çalışmalarının neticelerinden azamî derecede faydalanmasını temin ederek iktisadî tedbirlerin alınmasını çalışmak lâzımdır.»

«Türkiye'nin asıl sahibi ve efendisi, gerçek müstahsil olan köylüdür. O halde herkesten daha çok refah, saadet ve servete müstahak ve lâıyk olan köylüdür. Onun için Türkiye Büyük Millet Meclisinin iktisadî siyaseti bu asıl gayeye erişmek maksadını güder.»

«Türkiye'nin asıl sahibî ve efendisi gerçek müstahsil olan köylüdür» sözü hiç de gereği gibi yorumlanmış değildir. Bir tuzağa düşülmemesi için, Atatürk'ün iktisat düşüncesinin, ulusçu, halkçı, devrimci ve garpcı ilkelerin ışığında ele alınması ve bu ilkelerin yardımıyla yorumlanması gerekir. Bu yapılmadığı, kısa görüşlü günlük çıkarları savunma önlenemediği içindir ki, yurdumuzun gereken ölçüde kalkınması, Tarım ülkesinden sanayi ülkesi haline geçmesi kırkdört yıldır bir türlü sağlanamamıştır. Oysa ki, iktisat biliminin bize öğrettiğine göre, tarımla uğraşan nüfus hangi ülkede çoğunlukta ise, o ülke geri bir toplumdur. Geri toplumların ilk belirtisi, en az dörtte üç nüfusun köylerde yaşayıp tarımla uğraşmasıdır. Bugün iktisaden gelişmiş memleketlerde tarımla uğraşan nüfus azınlık teşkil etmektedir. Meselâ, A.B.D. de nüfusun % 7 si, İsviçre'de % 11 i, Kanada'da % 12 si, Belçika'da % 7 si, Almanya'da % 14 ü, Fransa'da % 21 i, İsrail'de % 14 ü tarımla uğraşmaktadır. Türkiye'de ise bu oran % 79 dur.

Sanayileşme yoluyla kentlerde yaşayan insanların oranını artırma çabası güdüleceğine, bu alanda 44 yıldır hiçbir ilerleme kaydedilememiş olması iktisat kuralları ile bağdaşamaz.

Atatürk'ün sözlerini gereği gibi yorumlayanlar için 7. Şubat. 1923 de Balıkesir'de söylediği şu sözler ışık tutucu mahiyettedir: «Memleketi ilerletmek için çok fabrikalara muhtacız.»

Atatürk, Türk köylüsünü, milletin efendili-

ği mertebesine, üreticilik vasfından dolayı lâıyk görüyor: «Müstehlik yaşamak iyi değildir, müstahsil olalım.» diyordu.

Atatürk 1923 te tarım işçisine yaptığı bir konuşmada şöyle diyordu:

«Şimdiye kadar yani 3.5 sene evvele kadar vatanın bir unsurlar içinde en çok zahmet, meşakkat, elem çeken sizdiniz. Vatan en çok sizin emeğinize istinat ettiği halde en çok bahtiyar ve mesud olan yine sizdiniz. Bunun sebep sizinle meşgul olunmaması idi. Sizi düşünen pek az kimse vardı siz çiftçiler o eski hükümette umumiyetle hemen hiç düşünülüyordunuz. Sizi ne zaman düşünürlerdi bunu pek iyi bilirsiniz. Sizi ya harp olunca, ya hazinelerini doldurmak lâzım gelince hatırlarlardı. Binaenaleyh çalışan sizdiniz. Neticede siz sefaletle mahkûm olurdunuz. Ve sizin faaliyetinizden fedakârlığınızdan başkaları istifade ederdi. Artık bundan sonra böyle olmayacaktır. Artık herşeyden önce kendinizi düşüneceksiniz, kendi evinizi mamur kılabacak, kendi refahınızı temin eyleyecek derecede başkalarını düşüneceksiniz Hepinizin malumudur ki milletin çoğunluğu sizlersiniz.»

Ve o zamana kadar ihmal edilen çiftçilerin refaha kavuşacağını belirtmişti. Oysaki ekonomimize büyük katkıda bulunan bu zümre halâ en çok ihmal edilen sınıf olmakta devam etmektedir.

TOPRAK REFORMU

Gelişmekte olan ülkeler bakımından büyük önemi haiz olan köylüyü topraklandırma ve zirai verimi artırma sorunu ilk defa Atatürk tarafından ortaya atılmıştı.

1937 de şöyle diyordu:

«Milletin çiftçilikteki emeklerini aslî iktisadî tedbirlerle azamî haddine çıkarmalıyız. Bu defa memlekette topraksız çiftçi bırakılmamalıdır. Büyük çiftçi ve çiftlik sahiplerinin işletebilecekleri arazi genişliği, arazinin bulunduğu memleket bölgelerinin nüfus kesaftine ve toprak verimi derecesine göre sınırlandırılmak lâzımdır.»

Diğer konuşmalarında Atatürk: «Makinesiz ziraat olmaz. El emeği güçtür, birleşiniz. Birliklerle makine olursunuz. Senede 100 dönüm ekeceğinize 10 misli 100 misli fazla ekersiniz. Memleketimiz hakiki çiftçi memleketidir. Henüz bu konuda kendimizi göstermiş değiliz. Fakat ziraat memleketi olacağız. Bu da makine ile olacaktır. Memleketimizde yapılması lâzım devletin esas noktası çiftçiliktir.»

«Köyde ve yakın köylerde müşterek har-

Atatürk ölümünden 29 sene ve Cumhuriyetin kuruluşundan 44 sene geçmiş olmasına rağmen Türk tarımı halen Türkiye'nin iktisadi ve sosyal gelişmesinde en önemli unsur olarak yerini muhafaza etmektedir. Atatürk'ün Türk çiftçisinin zirai ilerlemedeki rolünün büyüklüğü hakkındaki fikirleri aşağıda görülmektedir.

«Efendiler, milletimiz çiftçidir. Milletin çiftçilikteki emeklerini asrî iktisadî tedbirlerle azamî haddine çıkarmalıyız. Köylünün çalışmalarının netice ve semeresini kendi menfaati lehinde azamî haddine yükseltmek, iktisadî siyasetimizin temel taşıdır.

Onun için bir yandan çiftçinin emeğini artırmak ve semereli kılabacak bilgi, vasıta ve fennî âletlerin kullanma ve yapılmasına, öte yandan onun çalışmalarının neticelerinden azamî derecede faydalanmasını temin ederek iktisadî tedbirlerin alınmasını çalışmak lâzımdır.»

«Türkiye'nin asıl sahibi ve efendisi, gerçek müstahsil olan köylüdür. O halde herkesten daha çok refah, saadet ve servete müstahak ve lâayık olan köylüdür. Onun için Türkiye Büyük Millet Meclisinin iktisadî siyaseti bu asil gayeye erişmek maksadım güder.»

«Türkiye'nin asıl sahibi ve efendisi gerçek müstahsil olan köylüdür» sözü hiç de gereği gibi yorumlanmış değildir. Bir tuzağa düşülmemesi için, Atatürk'ün iktisat düşüncesinin, ulusçu, halkçı, devrimci ve garpcı ilkelerin ışığında ele alınması ve bu ilkelerin yardımıyla yorumlanması gerekir. Bu yapılmadığı, kısa görüşlü günlük çıkarları savunma önlenemediği içindir ki, yurdumuzun gereken ölçüde kalkınması, Tarım ülkesinden sanayi ülkesi haline geçmesi kırkdört yıldır bir türlü sağlanamamıştır. Oysa ki, iktisat biliminin bize öğrettiğine göre, tarımla uğraşan nüfus hangi ülkede çoğunlukta ise, o ülke geri bir toplumdur. Geri toplumların ilk belirtisi, en az dörtte üç nüfusun köylerde yaşayıp tarımla uğraşmasıdır. Bugün iktisaden gelişmiş memleketlerde tarımla uğraşan nüfus azınlık teşkil etmektedir. Meselâ, A.B.D. de nüfusun % 7 si, İsviçre'de % 11 i, Kanada'da % 12 si, Belçika'da % 7 si, Almanya'da % 14 ü, Fransa'da % 21 i, İsrail'de % 14 ü tarımla uğraşmaktadır. Türkiye'de ise bu oran % 79 dur.

Sanayileşme yoluyla kentlerde yaşayan insanların oranını artırma çabası güdüleceğine, bu alanda 44 yıldır hiçbir ilerleme kaydedilememiş olması iktisat kuralları ile bağdaşmaz.

Atatürk'ün sözlerini gereği gibi yorumlayanlar için 7. Şubat. 1923 de Balıkesir'de söylediği şu sözler ışık tutucu mahiyettedir: «Memleketi ilerletmek için çok fabrikalara muhtacız.»

Atatürk, Türk köylüsünü, milletin efendili-

ği mertebesine, üreticilik vasfından dolayı lâayık görüyor: «Müstehlik yaşamak iyi değildir, müstahsil olalım.» diyordu.

Atatürk 1923 te tarım işçisine yaptığı bir konuşmada şöyle diyordu:

«Şimdiye kadar yani 3.5 sene evvele kadar vatanın bir unsurlar içinde en çok zahmet, meşakkat, elem çeken sizdiniz. Vatan en çok sizin emeğinize istinat ettiği halde en çok bahtiyar ve mesud olan yine sizdiniz. Bunun sebep sizinle meşgul olunmaması idi. Sizi düşünen pek az kimse vardı siz çiftçiler o eski hükümette umumiyetle hemen hiç düşünülüyordunuz. Sizi ne zaman düşünürlerdi bunu pek iyi bilirsiniz. Sizi ya harp olunca, ya hazinelerin doldurmak lâzım gelince hatırlarlardı. Binaenaleyh çalışan sizdiniz. Neticede siz sefaletle mahkûm olurdunuz. Ve sizin faaliyetinizden fedakârlığınızdan başkaları istifade ederdi. Artık bundan sonra böyle olmayacaktır. Artık herşeyden önce kendinizi düşüneceksiniz, kendi evinizi mamur kılabacak, kendi refahınızı temin eyleyecek derecede başkalarını düşüneceksiniz Hepinizin malumudur ki milletin çoğunluğu sizlersiniz.»

Ve o zamana kadar ihmal edilen çiftçilerin refaha kavuşacağını belirtmişti. Oysaki ekonomimize büyük katkıda bulunan bu zümre halâ en çok ihmal edilen sınıf olmakta devam etmektedir.

TOPRAK REFORMU

Gelişmekte olan ülkeler bakımından büyük önemi haiz olan köylüyü topraklandırma ve zirai verimi artırma sorunu ilk defa Atatürk tarafından ortaya atılmıştı.

1937 de şöyle diyordu:

«Milletin çiftçilikteki emeklerini aslî iktisadî tedbirlerle azamî haddine çıkarmalıyız. Bu defa memlekette topraksız çiftçi bırakılmamalıdır. Büyük çiftçi ve çiftlik sahiplerinin işletebilecekleri arazi genişliği, arazinin bulunduğu memleket bölgelerinin nüfus kesafetine ve toprak verimi derecesine göre sınırlandırılmak lâzımdır.»

Diğer konuşmalarında Atatürk: «Makinesiz ziraat olmaz. El emeği güçtür, birleşiniz. Birliklerle makine olursunuz. Senede 100 dönüm ekeceğinize 10 misli 100 misli fazla ekersiniz. Memleketimiz hakiki çiftçi memleketidir. Henüz bu konuda kendimizi göstermiş değiliz. Fakat ziraat memleketi olacaktır. Bu da makine ile olacaktır. Memleketimizde yapılması lâzım devletin esas noktası çiftçiliktir.»

«Köyde ve yakın köylerde müşterek har-

man makinaları kullandırmalı köylülerin ayırlamayacağı bir adet haline getirmelidir. Memleketin iklim, su ve toprak verimi bakımından ziraat bölgelerini ayırmak icabeder. Bu bölgelerin her birinde köylülerin gözleri ile görebilecekleri, çalışmaları için örnek tutaçakları, verimli, modern, pratik ziraat merkezleri kurulmak gerekir. Bugünkü devlet idaresinde bulunan çiftliklerin ve bunların içindeki türü ziraat sanayi kurumlarının bir kısmı, ziraat hayat ve faaliyetlerinin bütün sahalarında her türlü teknik ve modern tecrübelerini ikmal etmiş olarak bulundukları bölgelerde en faydalı ziraat usul ve sanatlarını yaymağa hazır bulunmaktadırlar» demiştir.

Aradan geçen 30 sene zarfında bu konuda çok şey söylemiş, defalarca teşebbüse geçilmiş fakat yalnız tekniğinde değil, yapılacak reformun tanımında bile bir görüş birliğine varılamamıştır.

Bugüne kadar Meclise dört Toprak Reformu Kanunun Tasarısı verilmiş ve fakat bu tasarılar, politik mülâhazalarla Meclisten geri alınmıştır. Halen Mecliste bulunan Tasarı beşinci Toprak Reformu Kanun Tasarısı olup uzun süredir görüşülme sırasını beklemektedir. Ayrıca bir Tarım Reformu Kanun Tasarısının Meclise sevkedilmek üzere son hazırlıkları tamamlanmıştır. Bu durumda hangi tasarının, ne zaman kanunlaşacağı belli olmadığı gibi bu hususta değişik görüşlerin tekrar ortaya atılacağı ve derin münakaşaların doğacağı tahmin edilmektedir. Diğer taraftan Toprak Reformunun başarıya ulaşmasında en önemli mesele olan kooperatifçilik konusunu tedvir edecek olan yeni Kanun da hâlâ Meclistedir. Görüldüğü gibi aradan 30 yıl geçmiş olmasına rağmen İş Kanunu kapsamı dışında bırakılan Tarım İşçileri, ezilen zümre olmaktan kurtulamamış, uzun süredir çıkarılması düşünülen Tarım İş Kanunu da çıkarılmamıştır.

PLÂN

Atatürk 6. Aralık. 1922 de, Ankara'da «Çalışmalarımız, senelerce takip ve tatbik edilecek bir programa dayanmadıkça muvaffakiyetsizliğe mahkûmdur. Objektif olduğu kadar, milletimizin âcil ihtiyaçlarına çare bulacak bir programa dayanmayan islâhat teşebbüsleri, şahsi ve keyfi olmaktan kurtulamaz. Herhangi bir programın uzun bir çalışma devresine rehber olması için memlekette bilcümle vatanperverlerin ona yardımcı olması icabeder. Büyük bir vatanperverler kitlesinin islâhat emellerini ihtiva etmeyen bir programın muvaffakiyetli ve devamlı olması ümit olunamaz» demişti..

Bu cümlelerde plânlı kalkınma fikrinin unsurlarının yer aldığını görmek mümkündür. «Senelerce takip ve tatbik edilecek bir program»

derken, Atatürk, uzun vadeli plânları ifade etmekte ve iktisadî çalışmaların uzun vadede verimli sonuçlar vereceğini ortaya koymaktadır.

Her alanda programlı çalışma ihtiyacına inandığı, Atatürk'ün gerek askeri, gerek sosyal ve iktisadî çalışmalarında açıkça görmek mümkündür.

Atatürk'ün askeri başarılarını takibeden sosyal ve siyasi başarıları, programlı çalışmanın faydalarını gösteren parlak misallerdir. Onun devrinde hazırlanan 1933 programı, zamanın şartları içinde hiç de küçümsenmeyecek bir iktisadî çalışma, bir programlı devreye giriş başarısıdır. Atatürk bu programla, «muasır medeniyetler seviyesine yükselme» parolasını gerçekleştirme safhasına sokmuştur.

Atatürk memleketin «muasır medeniyetler seviyesini» şöyle tarif etmişti:

«Öyle bir iktisat devri lâzımdır ki, memleketimiz insanca yaşamasını bilsin, insanca yaşamının neye bağlı olduğunu öğrensün ve o esbaba tevessül eylesin. Cümlemizin arzusu şudur ki, bu memleketin efradı, ellerinde nümuneleri ile ziraatin, ticaretin sanayiın, sayın, hayatın bir mümessili olsun; artık bu memleket böyle fakir ve millet böyle hakir değil, memleketimiz zengin memleket, zenginler memleketi olsun ve bu yeni Türkiye'nin adına çalışanlar diyarı denilsin.»

Atatürk, bu iktisat devri her meslek sahibinin yerini, görevini de çizmiştir. Ona göre, Türkiye bir çiftçi memleketidir. Tarımı modernleştirmek ve en ileri metodlardan faydalanılmasını sağlamak, bunun yanı sıra bir program boyunca sanayie doğru ileri adımlar atmak, memleketi halkın ihtiyaç duyduğu istihsal mallarını üretecek fabrikalarla, sanayi tesisleri ile donatmak lâzımdır, tezini savunmuştur.

Bugün Plâni yapan teşkilât ne kadar iyi çalışsa, halk tarafından benimsenmedikçe, kabul edilip desteklenmedikçe plânın mükemmel olarak uygulanamayacağını, verimli olmayacağını düşünmüş ve plâni halka mümkün olduğu kadar etraflı anlatmak, tanıtmak için uğraşmıştır.

Atatürk'ün 1922 konuşmasında bu fikrin başangıcını bulmak mümkündür.

«Programın uzun bir çalışma devresine öncü olması için memlekette bilcümle vatanperverlerin ona yardımcı olması icabeder. Büyük bir vatanperver kitlesinin islâhat emellerini ihtiva etmeyen bir programın muvaffakiyetli ve devamlı olması ümit edilemez.»

Ölümünden 29 yıl sonra, yine onun fikirleri çalışmalarımıza ışık oluyorsa, onun istediği plânlı bir sosyal ve iktisadî kalkınma hamlesinin eşğinde isek, bu, onun ne kadar canlı, ne kadar kalıcı görüşlere sahip bir devlet adamı olduğunu göstermeye kâfidir,

• Bütün insanlar, hür, haysiyet ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler ve birbirlerine karşı kardeşlik zihniyeti ile hareket etmelidirler.

• Herkes, ırk, renk, cins, dil, din, siyasi veya diğer herhangi bir akide, milli veya sosyal menşe, servet, doğuş veya herhangi diğer bir fark gözetilmeksizin işbu beyannamade ilan olunan tekmil hak ve hürriyetlerden yararlanabilir.

• Yaşamak, hürriyet ve kişi emniyeti her ferdin hakkıdır.

• Hiç kimse kölelik veya kulluk altında bulundurulamaz; kölelik ve köle ticareti her türlü şekliyle yasaktır.

• Hiç kimse işkenceye, zalimane, gayriinsani, haysiyet kırıcı ceza veya mamelelere tabi tutulamaz.

• Kanun önünde herkes eşittir ve farksız olarak kanunun eşit korumasından yararlanma hakkına sahiptir.

• Hiç kimse keyfi olarak tutulamaz, alıkonamaz ve sürülemez.

• Her ferdin fikir ve söz hürriyetine hakkı vardır.

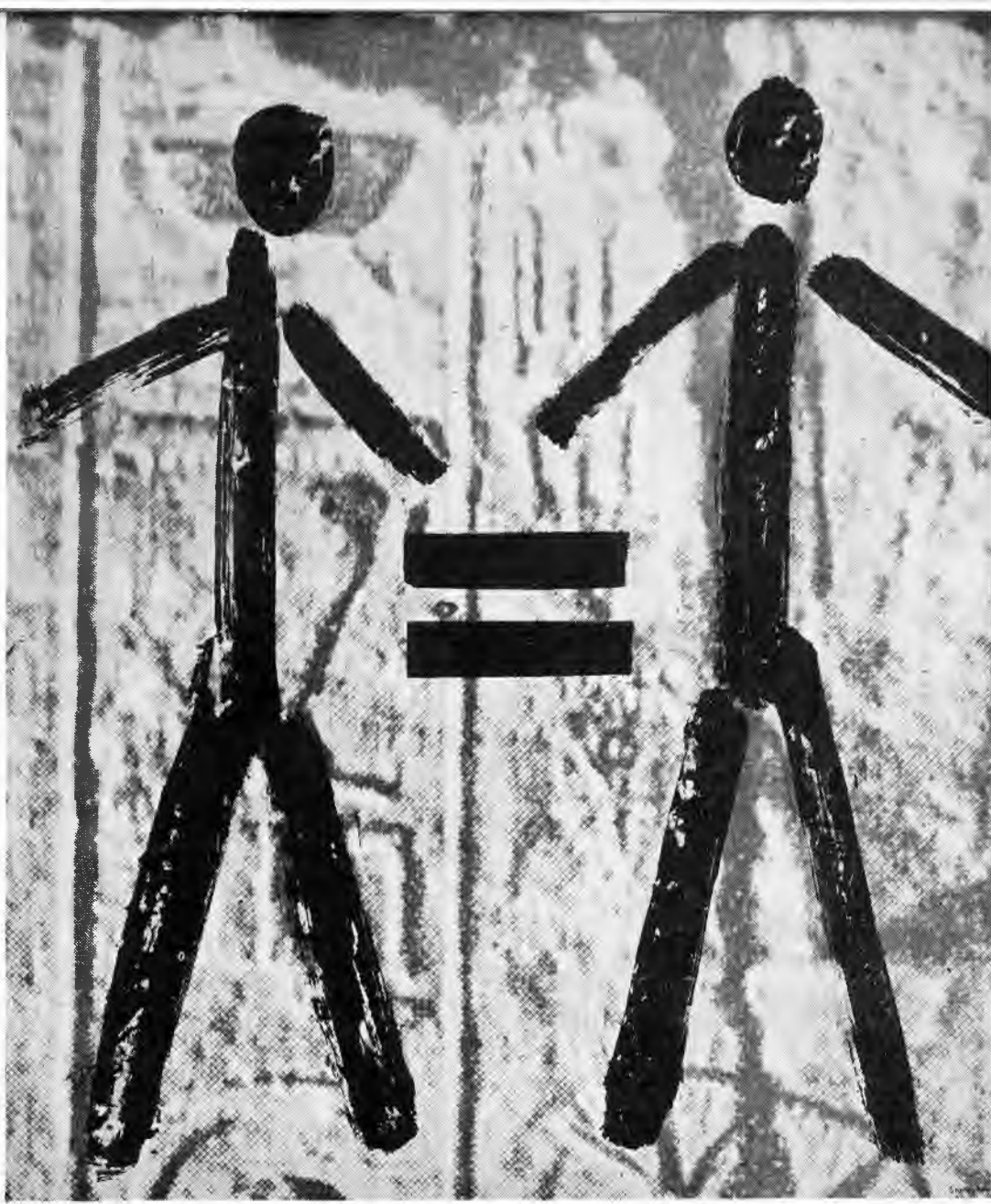
• Herkes toplanma dernek kurma veya derneğe katılma hakkına sahiptir.

• Her şahsın, cemiyetin bir üyesi olmak itibarıyla sosyal güvenliğe hakkı vardır.

• Her şahsın çalışmaya, işini serbestçe seçmeye, adil ve elverişli çalışma şartlarına ve işsizlikten korunmaya hakkı vardır.

• Çalışan her kimsenin kendisine ve ailesine insanlık haysiyetine uygun bir yaşayış sağlayan ve gerekirse, her türlü sosyal korunma vasıtaları ile de tamamlanan adil ve elverişli bir ücrete hakkı vardır.

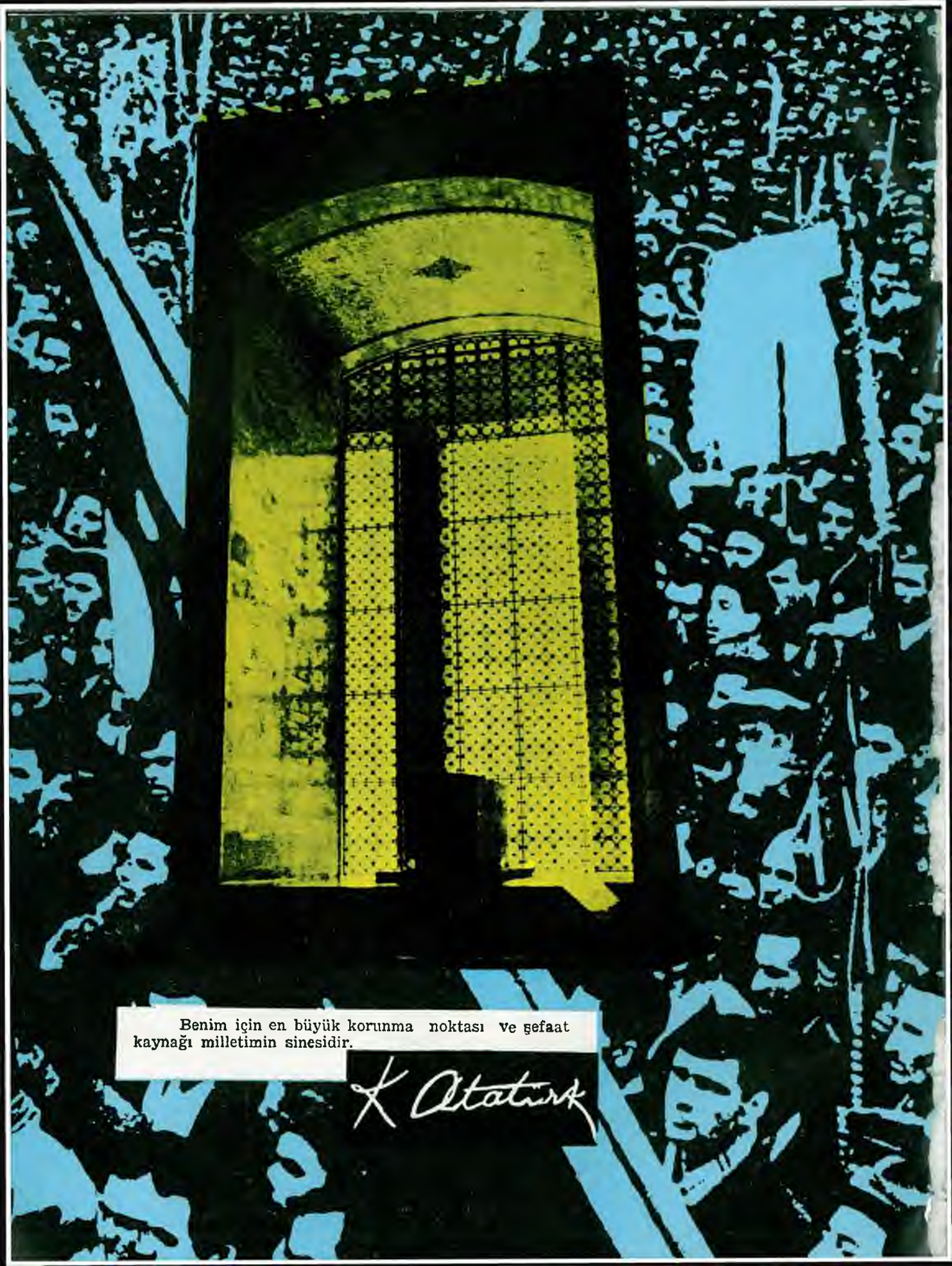
• Herkesin, menfaatlerinin korunması için sendikalar kurmaya ve bunlara katılmaya hakkı vardır.

Birleşmiş Milletler 23 yaşında

Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın kuruluşunun 22 nci yıldönümü geçtiğimiz ay kutlandı. Genel Sekreter U'Thant demecinde ekonomik ve sosyal eşitsizliklerden uzak, özgür bir dünyanın yaratılması için 22 yıl önce verilen ve Birleşmiş Milletler Anayasasında yer alan sözlerin gerçekleştirilemediğinden yakındı. U'Thant bu sözleriyle, Uluslararası Hür İşçi Hareketi'nin yıllardır öne sürdüğü endişelerini doğruluyordu... Bu konuda iç sahifelerimizde bir yazı bulacaksınız.

Benim için en büyük korunma noktası ve gefaat
kaynağı milletimin sinesidir.

K. Atatürk